

Marko Männikkö

Yksilöllistä tukea nuoren arkeen

Käytännön kokemuksia Omin Jaloin- menetelmän käytöstä
kohdennetussa nuorisotyössä

Opinnäytetyö

Kevät 2014

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES



SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Marko Männikkö

Työn nimi: Yksilöllistä tukea nuoren arkeen. Käytännön kokemuksia Omin Jaloinmenetelmän käytöstä kohdennetussa nuorisotyössä

Ohjaaja: Arja Hemminki

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 89

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kartoittaa käytännön kokemuksia Omin Jaloinmenetelmän käytöstä sekä menetelmän soveltuvuudesta kohdennettuun nuorisotyöhön sekä moniammatilliseen yhteistyöverkoston. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda myös esiin, miten Omin Jaloinmenetelmän käyttöä voitaisiin kehittää kohdennetussa nuorisotyössä ja moniammatillisessa verkostossa sekä kartoittaa millaista vaikuttavuutta menetelmän käytöllä on ollut nuorten elämänhallintaan.

Tutkimusmenetelmänä käytin kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusta ja haastattelut toteutin teemahaastatteluna yksilö-, pari ja ryhmähaastattelun muodossa. Tutkimukseni kohderyhmänä olivat kohdennettua nuorisotyötä tekevät työntekijät, jotka olivat käyttäneet omassa työssään Omin Jaloinmenetelmää. Nuorisotyötä tekevien ammattilaisten lisäksi haastattelin yhtä yhteistyöverkoston edustajaa, joka oli toiminut nuorta ohjaavana tahona Omin Jaloinmenetelmään. Yhteensä haastateltavia henkilöitä tutkimuksessani oli kahdeksan. Tutkimuksen aineiston analysointimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsittelin kirjallisuuden avulla nuoruutta elämänvaiheena, kohdennettua nuorisotyötä ja työhön liittyviä menetelmiä sekä toimintatapoja, moniammatillista yhteistyötä sekä Omin Jaloinmenetelmän kokonaisuutta ja sisältöä. Teoriassa käsiteltävät aiheet tukevat opinnäytetyöni tutkimuksellista osiota.

Tutkimustulosten mukaan Omin Jaloinmenetelmä soveltui hyvin kohdennettuun nuorisotyöhön ja kokonaisuudessaan menetelmää pidettiin selkeänä yksilötyöskentelyn välineenä nuorten kanssa, jotka tarvitsevat enemmän tukea ja ohjausta. Omin Jaloinmenetelmää pidettiin kohdennetussa nuorisotyössä hyvänä varhaisen puuttumisen ja huolen puheeksioton välineenä. Omin Jaloinmenetelmän avulla saadaan esiin nuoren elämää suojaavia tekijöitä sekä voimavaroja, jotka vahvistavat nuorta ja nuoren elämänhallintaa sekä hyvinvointia. Omin Jaloinmenetelmä oli tuonut yksilötyöskentelyyn tavoitteellisuutta sekä ohjannut työskentelyä dialogisuuteen. Moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta menetelmän käytössä nähtiin vielä paljon kehitettävää, vaikka hyviä käytäntöjä olikin jo olemassa.

Avainsanat: nuoruus, elämänhallinta, kohdennettu nuorisotyö, varhainen puuttuminen, moniammatillinen yhteistyö, Omin Jaloinmenetelmä.

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Services (AMK)

Author/s: Marko Männikkö

Title of thesis: Individual support for young people's everyday life. Practical experiences of Omin Jaloin- method in specialized youth work

Supervisor(s): Arja Hemminki

Year: 2014

Number of pages: 89

Number of appendices: 2

The aim of this study was to survey practical experiences and suitability of the Omin Jaloin- method in specialized youth work and multiprofessional co-operation network. The purpose of this study was also to point out how the Omin Jaloin-method could be developed in specialized youth work and multi-professional network, as well as to survey the effectiveness the method has had on young people's life management.

The research method was qualitative research and interviews, which were carried out as theme interviews for individuals, couples and groups. The target group of this research was specialized youth workers who had used Omin Jaloin- method in their work. I also interviewed one partner in cooperation network, who had guided young people using the Omin Jaloin- method. In total, I interviewed eight people for the research. In the research analysis, I use the content analysis method.

The theoretical part of the study deals with youth as a life phase, specialized youth work, its methods and practices, multi-professional co-operation, Omin Jaloin - method as a whole and its contents. The theory issues considered support the thesis research sections.

The results show that the Omin Jaloin- method was well suited for specialized youth work and the whole process was a good tool for individual work with young people who need more support and guidance. Omin Jaloin- method was considered to be good in early intervention and a good tool when bringing up problems in specialized youth work. Through Omin Jaloin-method we can find out the protective factors of young people's lives, as well as the resources that strengthen young people's life management and well-being.

Omin Jaloin- method has enhanced work target-orientation and dialogue. From a multi-professional co-operation perspective, the Omin Jaloin- method was considered to still have a lot of room for improvement, even though there were good practices already in place.

Keywords: youth, life management, specialized youth work, early intervention, multi-professional co-operation, Omin Jaloin- method.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA.....	8
2.1 Nuoren elämää suojaavat tekijät sekä riskitekijät	12
2.2 Elämänhallinta nuoren arjessa	13
2.3 Nuoren osallisuus ja valtaistuminen osana elämänhallintaa	14
3 KOHDENNETTU NUORISOTYÖ	17
3.1 Syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalinen vahvistaminen	18
3.2 Nuorisotyötä ohjaavat lait	20
4 KOHDENNETUN NUORISOTYÖN MENETELMIÄ JA TOIMINTATAPOJA	24
4.1 Dialogisuus ja tavoitelähtöisyys.....	24
4.2 Varhainen puuttuminen ja tuki.....	27
4.2.1 Huolen puheeksiottamisen menetelmä	29
4.2.2 Huolen vyöhykkeistö	30
5 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ	32
5.1 Moniammatillinen verkosto voimavarana ja tukena.....	33
5.2 Monialainen yhteistyö.....	34
6 OMIN JALLOIN- MENETELMÄ	36
6.1 Omin jaloin tehtävät ja tapaamiset	37
6.2 Työtä ohjaavat periaatteet.....	39
6.2.1 Motivoiva ja arvostava kohtaaminen	39
6.2.2 Varhaisen puuttumisen menetelmien hyödyntäminen.....	40
6.2.3 Tulevaisuuden muistelutekniikan soveltaminen	41
6.2.4 Nuorten valtaistaminen	41
6.2.5 Kiinnipitävä työote.....	42
6.3 Ristiin peilaaminen riskien ja voimavarojen tunnistamiseksi	42
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	44

7.1 Tutkimuksen kohderyhmä	44
7.2 Tutkimusmetodi	45
7.3 Tutkimuksen haastatteluiden toteutus	46
7.4 Tutkimuksen aineiston analyysi	48
7.5 Tutkimuksen luotettavuus, yleistettävyys ja eettisyys	49
8 TUTKIMUKSEN TULOKSIA	52
8.1 Omin Jaloin- menetelmän soveltuvuus omaan työhön	52
8.1.1 Omin Jaloin- kohderyhmä	53
8.1.2 Omin Jaloin- tehtävien sisältö	54
8.2 Varhainen puuttuminen Omin Jaloin- menetelmässä	56
8.3 Tavoitelähtöisyys ja dialogisuus Omin Jaloin- menetelmässä	57
8.4 Asiakasohjauspolku ja moniammatillinen yhteistyö	59
8.5 Nuorten elämänhallinta	64
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	70
10 POHDINTA	82
LÄHTEET	85
LIITTEET	89

1 JOHDANTO

Omin Jaloin- menetelmä on yksi kohdennetun nuorisotyön työväline, jonka avulla ennaltaehkäistään nuorten syrjäytymistä ja tuetaan nuorten terveellistä kasvua sekä kehitystä. Kohdennettu nuorisotyö kohtaa nuoria, jotka tarvitsevat enemmän yksilöllistä tukea ja ohjausta elämään. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kartoittaa käytännön kokemuksia Omin Jaloin- menetelmän käytöstä ja menetelmän soveltuvuudesta kohdennettuun nuorisotyöhön sekä moniammatilliseen yhteistyöverkostoon. Tutkimuksen avulla kartoitan, miten Omin Jaloin- menetelmän käyttöä voitaisiin kehittää kohdennetussa nuorisotyössä ja moniammatillisessa verkostossa sekä tuon esille millaista vaikuttavuutta menetelmän käytöllä on koettu olevan nuorten elämänhallintaan. Opinnäytetyöni kautta halusin nostaa esiin myös kohdennetun nuorisotyön ammatillisuutta sosionomi (AMK) osaamisen näkökulmasta.

Opinnäytetyöni aiheen valitsemiseen vaikutti oma työhistoriani kohdennetussa nuorisotyössä. Kohdennetussa nuorisotyössä kohdataan nuoria, jotka tarvitsevat enemmän yksilöllistä tukea ja ohjausta omaan arkeen ja elämänhallintaan. Kohdennetussa nuorisotyössä korostuu sosiaalinen vahvistaminen, nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen ja varhainen puuttuminen. Omin Jaloin- menetelmä on yksi kohdennetussa nuorisotyössä käytettävistä ennaltaehkäisevän työskentelyn menetelmistä, jota voidaan käyttää yksilöllisesti kohdennettua tukea tarvitsevien nuorten kanssa.

Omin Jaloin- menetelmä on ennaltaehkäisevän lastensuojelun menetelmä, joka on kohdennettu 12-17 vuotiaalle nuorille. Omin Jaloin- menetelmän avulla voidaan kartoittaa nuoren elämään liittyviä voimavaroja sekä riskitekijöitä yhdeksän eri elämän osa- alueen kautta, joita ovat perhe, kaverit, terveys- ja hyvinvointi, päihteiden käyttö, rikkeet ja rikokset, koulu, seurustelu, harrastukset ja vapaa- aika . Omin Jaloin- menetelmässä korostuu varhainen puuttuminen ja tuki nuorelle sekä hänen perheelleen. Toiminnan ajatuksena on lisätä nuoren ymmärrystä nykyhetken valintojen vaikutuksesta omaan tulevaisuuteen. (Omin Jaloin toiminta, [viitattu 2.1.2014]).

Moniammatillinen yhteistyö on Omin Jaloin- menetelmän ja kohdennetun nuorisotyön näkökulmasta katsottuna erittäin tärkeä ja ajankohtainen aihe. Moniammatilli-

sesta yhteistyöstä nostan esille lain edellyttävät velvollisuudet, jotka liittyvät oleellisesti nuoren kanssa työskentelevien ammattilaisten työarkeen. Tämän tutkimuksen toivon antavan myös uusia kehittämisenäkökulmia kohdennetun nuorisotyön rooliin moniammatillisessa sosiaalisen asiantuntijuuden kentällä.

Opinnäytetyön tutkimuksessa haastattelin kohdennettua nuorisotyötä tekeviä ammattilaisia, jotka olivat käyttäneet työssään Omin Jaloin- menetelmää. Nuorisotyötä tekevien ammattilaisten lisäksi haastattelin yhtä yhteistyöverkoston edustajaa, joka oli toiminut nuorta ohjaavana tahona Omin Jaloin- menetelmään. Opinnäytetyön teoriaosuuden aihekokonaisuus koostuu nuoruudesta elämänvaiheena, kohdennetusta nuorisotyöstä ja työhön liittyvistä menetelmistä sekä toimintatavoista, moniammatillisesta yhteistyöstä sekä Omin Jaloin- menetelmästä. Teoriasta pyrin nostamaan esille aihealueita, jotka olennaisesti liittyvät kohdennettuun nuorisotyöhön ja Omin Jaloin- menetelmään. Teoriaosuuden jälkeen esittelen tutkimusosion, jossa käyn läpi tutkimusta ja sen toteutusta. Tutkimuksen lopuksi kerron johtopäätöksissä keskeisimmät päätulokset kaikista tutkimukseni käsiteltävistä teemoista sekä pohdin tutkimukseni kokonaisuutta työelämän ja sosionomin (AMK) näkökulmasta.

2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Tässä luvussa käsittelen nuoruutta elämänvaiheena, koska Omin Jaloin- menetelmä on kohdistettu nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja tukemiseen. Nuoruus on elämänvaiheena mielenkiintoinen, seikkailullinen ja monien muutosten aikaa. Toisille nuoruus voi olla elämänvaiheena rauhallisempi ja tasaisempi, mutta osalle nuorista se voi olla jopa liiankin vauhdikas ja haasteellinen seikkailu kohti aikuisuutta. Kasvava ja kehittyvä nuori tarvitsee ympärilleen turvallisia aikuisia, joille hän voi jakaa arjen ilot ja surut. Nuoren kasvun ja kehityksen tukeminen sekä hyvinvoinnin edistäminen on tärkeää ja nuoren tulee tuntea oman olonsa turvallisiksi kaiken näiden muutosten ja myllerrysten aikana, mitä nuoruus elämänvaiheena tuo tullessaan. Omin Jaloin- menetelmä on kohdennettu niille nuorille, jotka tarvitsevat tähän elämänvaiheeseen enemmän kohdennettua ja yksilöllisempää tukea sekä ohjausta.

Nuoruus on Erkon (2013, 47) mukaan vaativa ajanjakso ihmisen elämänkaareissa ja se on nuorelle siirtymävaihe, jossa nuori irrottautuu lapsuudesta kohti aikuisuutta. Nuoruus tuo tullessaan monia erilaisia muutoksia, kuten ulkonäön ja kehon muutoksia sekä muutoksia myös nuoren ajatuksissa, asenteissa ja mielipiteissä. Kehityskulkua vievät eteenpäin Nurmen ym. (2006,14) mukaan monet erilaiset muutokset, jotka liittyvät osaltaan fyysiseen kasvuun, ajattelun kehittymiseen sekä sosiaalisiin tekijöihin, joihin liittyvät myös odotukset niin läheisiltä ihmisiltä, kuin yhteiskunnaltakin. Nuoruutta on vuosien varrella kuvailtu Nurmen ym. (s.124) mukaan kriisien ja myllerrysten ajaksi ja ajanjaksona se voi asettaa myös omat haasteensa vanhemmuudelle. He kuitenkin huomauttavat, että aikaisempien tutkimustietojen mukaan valtaosa nuorista ei käy kuitenkaan läpi mitään erityistä kriisiä nuoruudessa, vaan kehitys on enemmänkin jatkuvaa ja asteittaista sekä myös enustettavaa.

Hietala, Kaltiainen, Metsärinne ja Vanhala (2010, 39) esittävät, että nuoret kehittyvät lapsista nuoriksi ja nuorista aikuisiksi kukin omaan tahtiinsa ja omaan tapansa. He tuovat esille, että kehitysvaiheet seuraavat toisiaan järjestyksen omaisesti vaiheesta toiseen ja kehitysvaiheiden järjestys on aina samankaltainen. Hietalan

ym. mukaan kehitystä tapahtuu vain, jos on selvinnyt edellisistä kehitystehtävistä eteenpäin ja he korostavat, että on tärkeä tuntea eri kehitysvaiheet, että voidaan erottaa kehityksestä poikkeava taantuva tai pysähtyvä kehityskulku nuoren kehityksessä. Erkko (2013, 27) nostaa esille, että kehitystä ei voi kiirehtiä tai hidastaa, vaan sen tulisi edetä omassa tahdissa. Nuoren mielen toiminnot ja kyvyt kehittyvät eri tahtia kuin nuoren keho, eli yleensä fyysinen kehitys edeltää tunne-elämän kypsymistä. Erkko painottaa, että nuoruusikään kuuluu kuitenkin tietty kypsymättömyys, jossa nuori oppii kokemusten ja erehdyksien kautta ja se tekee juuri nuoruudesta hyvin jännittävän ja luovan elämänvaiheen. Nurmi ym. (2006, 129) toteavat, että varhaisnuoruuden aikana nuoren ajattelutaidot alkavat hiljalleen kehittyä ja nuori pystyy paremmin hahmottamaan omaa elämää sekä tulevaisuutta. Ajattelutaitojen kehittymisen myötä nuori pystyy rakentamaan laajempaa maailmankuvaa ja ideologiaa.

Krongvist (2007, 166) havainnollistaa nuoruuden jaettavaksi kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat varhaisnuoruus, keskinuoruus ja myöhäisnuoruus. Hän huomauttaa, että varhaisnuoruudesta puhuttaessa voidaan käyttää myös käsitettä murrosikä. Murrosikä tuo tullessaan biologisten muutosten lisäksi myös psykososiaalisella alueella merkittäviä asioita, jotka voivat heijastua myös negatiivisesti kapinointina vanhempia tai muita auktoriteetteja vastaan. Erkko (2013, 49) tuo esille, että nuori elää tarvitsevuuden ja riippumattomuuden ristiriidassa, koska nuoren itsenäistymisen tarve kasvaa ja samalla hän kuitenkin kaipaa vanhemmilta saatua turvaa. Nuoren itsenäistyminen ja oma vastuu sekä vapaus saattaa pelottaa nuorta ja tämä voi aiheuttaa myös ristiriitaa vanhempien kanssa. Erkko korostaa, että nuoret tarvitsevat paljon tukea vanhemmilta ristiriitojen käsittelemiseen, vaikka nuoren ja vanhempien välinen suhde voi olla joskus hyvinkin haastava.

Hietala ym. (2010, 42-43) tuovat esille, että nuoret voivat kokea omiin vanhempiin turvautumisen joskus myös ristiriitaisena ja näin ollen he voivat torjua aikuisen läheisyyden, vaikka toisaalta nuorilla onkin tarve myös hakea heiltä läheisyyttä ja huomiota. Nuoruusiässä mielialanvaihtelut ovat Hietalan ym. mukaan hyvin yleisiä, koska koetut tunteet voimistuvat ja omat keinot tunteiden hallitsemiseen ovat muutosessa. Hietala ym. huomauttavat, että nuoren kehitystehtävänä on harjoitella

vaikeiden tilanteiden sietämistä ja tätä kautta oppia selviytymään tilanteista myös itse tai tarvittaessa muiden tuella.

Keskinuoruutta Erkko (2013, 49) havainnollistaa vaiheena, jossa nuori aloittaa etsimään omaa identiteettiään ja samalla nuori alkaa myös sopeutua omaan muuttuneeseen kehoonsa. Samaan aikaan nuorella alkaa myös seksuaalinen kasvu sekä kiinnostus herätä. Krogvistin (2007, 167) mukaan keskinuoruudessa painottuvat usein nuoren identiteettikysymykset ja sitä kautta pyrkimys selkeyttää omaa minäkokemusta. Vasta myöhäisnuoruudessa identiteettiin liittyvät kysymykset alkavat laajentua ja tällöin nuori alkaa pohtia enemmän ideologisia teemoja sekä omaa asemaansa tässä maailmassa. Krongvist (2007, 172-174) tuo esille, että nuoruudessa nuori etsii merkitystä omalle elämälleen ja etsii samalla omaa paikkaansa. Hän mainitsee, että nuoruuden persoonallisuuden kehityksessä puhutaan identiteetin etsimisestä, jonka aikana nuori rakentaa tuntoa itsestään ja muodostaa oman käsityksen siitä, kuka hän on. Hän jatkaa, että nuoruusiän tavoitteena on saavuttaa eheytyneet minäidentiteetti ja painottaa identiteetiltään selkiytyneen nuoren olevan sitoutunut omiin valintoihinsa ja ihmissuhteisiinsa. Nuori myös tietoisesti itse pohtii sekä etsii omaa elämäntilannettaan. Näin nuori löytää omien valintojensa kautta arvoja, tavoitteita ja päämääriä, jotka vievät häntä elämässä eteenpäin.

Nuoruus on Nurmen ym. (2006, 124) mukaan valintoja, jotka luovat pohjaa sille elämäkululle mitä nuori aikuisena elää. Nuori myös itse ohjaa omaa kehitystään omilla valinnoilla, kuten esimerkiksi sosiaalisissa ihmissuhteissa, harrastuksissa, koulutuksessa ja koulutusvalinnoissa. Nuoren ihmisen hyvinvointiin Hietala ym. (2010, 39) esittävät kuuluvan koetut turvallisuuden ja hyvän olon tunteet, sosiaaliset suhteet ja luottamuksen ihmisiin sekä myös tulevaisuuteen. He määrittelevät hyvinvoivan nuoren toimintakykyisenä oman elämänsä vaikuttajana.

Nurmi ym. (2006, 150) huomauttavat, että nuoruus voi ajanjaksona olla silti osalle nuorista myös haavoittuvaa aikaa, joka saattaa näkyä nuorella ongelmakäyttäytymisenä tai henkisenä pahoinvointina. He ottavat kuitenkin esille, että nuoruusiän ongelmat yleensä häviävät aikuisuusiässä, mutta joidenkin kohdalta ongelmat voivat vakiintua ja kasautua isoimmiksi ongelmavyyhdeiksi. Aaltonen ym. (2003,

284) havainnollistavat, että erityisesti murrosiässä nuori saattaa ilmaista itseään ja omaa pahoinvointiaan erilaisilla riskikäyttäytymisillä ja sillä on aina sosiaalinen merkitys. Riskikäyttäytyminen voi näkyä nuorella esimerkiksi järjestyksen, normien ja yhteiskunnan vastustamisena tai päihteiden käyttönä ja rikollisuutena. Nurmen ym. (2006, 151) mukaan nuorten tunneperäisiä ongelmia, kuten esimerkiksi masennusta tai ahdistusta, kutsutaan usein sisäsuuntautuneiksi ongelmiksi. Ne erotuvat erilaisista ulkosuuntautuneista riskikäyttäytymisen kautta ilmenevistä ongelmista, jotka voivat ilmentyä nuorilla esimerkiksi käytöshäiriöinä tai epäsosiaalisuutena. Nurmen ym. (s.152) mukaan ulkosuuntautuneeksi ongelmakäyttäytymiseksi kutsutaan esimerkiksi nuorten käytöshäiriöitä, aggressiivisuutta ja rikollisuutta, jotka usein kulkevat käsi kädessä.

Aaltonen ym. (2003, 343-344) ottavat esille, että nuoruuteen kuuluu jossain vaiheessa tiettyjen rajojen rikkominen ja syy-seuraussuhteiden hakeminen, mutta kaikki nuoret eivät kuitenkaan uhmaa tai riko rajoja siten, että se näkyisi heidän ulkoisesta käytöksestään. Nuoren käyttäytymistä, joka heijastuu vahvasti ulospäin, voidaan käyttää nimitystä epäsosiaalinen käyttäytyminen. Epäsosiaalisella käyttäytymisellä tarkoitetaan esimerkiksi piittaamattomuutta sosiaalisista velvollisuuksista ja välinpitämättömyyttä toisten ihmisten tunteita kohtaan sekä jatkuvaa muiden ihmisten oikeuksien rikkomista. Aaltonen ym. havainnollistavat, että epäsosiaalisella nuorella on suuria vaikeuksia elämässään solmia pitkäkestoisia ystävyys-suhteita, eikä nuori myöskään osaa seurustella toisten ihmisten kanssa rakentavasti, vaan hän on hyvin itsekeskeinen, eikä hän ymmärrä toisia ihmisiä. Aaltonen ym. jatkavat, että nuori ei välttämättä ole aggressiivinen suoranaisesti, mutta hän voi uhmata omalla tavallaan esimerkiksi karkailemalla, tottelemattomuudella, valheilla tai vaikka varastamalla.

Erkko (2013, 48) toteaa, että nuoruudessa nuori oppii itsenäistä ajattelua asioista ja hän oppii rakentamaan asioista erilaisia kokonaisuuksia. Kaikkeen tähän nuori tarvitsee paljon erilaista tietoa ja kokemusta sekä aikuisen ihmisen tukea. Aikuisien tulee tukea nuorta tässä elämänvaiheessa keskustelemalla nuoren kanssa asioista ja antamalla erilaisille asioille yläkäsitteitä, jotka kokoavat näitä eri asioita ja yhtenäistävät niitä.

2.1 Nuoren elämää suojaavat tekijät sekä riskitekijät

Nuoren hyvinvointi koostuu monenlaisista fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tarpeista ja kun ne tyydyttyvät, nuori saa voimavaroja, joiden avulla hän voi elää tasapainoista elämää (Aaltonen 2003, 3). Aaltonen ym. (s.15) tuovat esille, että nuoren kasvua ja kehitystä tulee tukea sillä tavoin, että nuori kokee saavansa rakkaudesta, ymmärrystä, turvaa ja hellyyttä osakseen. He korostavat, että nuori tarvitsee elämäänsä turvallisia ja lämpimiä ihmissuhteita sekä suotuisan kasvuympäristön.

Erkko (2013, 16) korostaa, että jokainen kohtaa jossain elämänvaiheessa haastavia tilanteita, joihin tarvitaan erilaisia keinoja selviytyä ja näiden tilanteiden selvittämiseen ihmisellä on olemassa erilaisia keinoja, ne vain täytyy jokaisen osata itse tunnistaa ja ottaa käyttöön. Erkko (s.31) osoittaa nuoren hyvinvointia suojaavien tekijöiden ylläpitävän terveyttä ja vahvistavan nuoren omaa toimintakykyä. Hän havainnollistaa suojaavien tekijöiden auttavan nuorta selviytymään erilaisista arjen asioista ja huomauttaa, että jokaisella ihmisellä on olemassa hyvinvointia suojaavia tekijöitä. Hän tuo esille nuoren elämään kuuluvat riskitekijät, jotka puolestaan vaarantavat nuoren hyvinvointia ja lisäävät turvattomuutta sekä heikentävät nuoren omaa toimintakykyä.

Erkko (2013, 31) tuo ilmi, että hyvinvointia suojaavia sisäisiä tekijöitä nuorelle ovat esimerkiksi hyvä terveys, toiveikas ajattelu, riittävän hyvä itsetunto ja hyvät ongelmanratkaisutaidot. Ulkoisia suojaavia tekijöitä on nuorelle hänen mukaansa turvallinen elinympäristö, sosiaalinen tuki, mahdollisuus opiskella ja riittävä toimeentulo. Hyvinvointia heikentäviä sisäisiä tekijöitä nuorelle voi olla esimerkiksi perinnölliset tekijät, eristäytyminen, avuttomuuden tunne ja sosiaalisten taitojen puute, kun taas ulkoisiksi riskitekijöiksi voidaan luokitella nuoren kokema kaltoin kohtelu, päihteet, köyhyys ja vähäinen hoiva.

On kuitenkin hyvä muistaa, että yksittäinen riskitekijä ihmisen elämässä ei välttämättä tarkoita sitä, että hyvinvointi olisi vielä vaarassa. Ihmisen elämässä voi olla useita suojaavia tekijöitä, jotka antavat hänelle riittävän ja tarvittavan tuen. (Riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen, [viitattu 8.2.2014]). Erkko (2013, 31) tuo esiin, että suojaavista ja riskitekijöistä osa liittyy ihmisen ominaisuuksiin

sekä ajatuksiin ja toinen osa taas yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja ulkoisiin olosuhteisiin, eli kaikkiin eri tekijöihin ei voi itse kuitenkaan vaikuttaa.

2.2 Elämänhallinta nuoren arjessa

Nuoruus on elämänvaiheena kasvua kohti itsenäistymistä ja omaa elämän hallintaa. Oman elämän haltuun ottamisen Kivelä (2009, 7) esittää kaikkia ihmisiä yhdistäväksi tarpeeksi, mutta huomauttaa kuitenkin nuorilla olevan hyvin erilaisia mahdollisuuksia tämän saavuttamisessa. Mahdollisuuksiin vaikuttaviksi tekijöiksi hän nostaa esille nuorten erityispiirteet, elämäntilanteet sekä nuoren oman elinympäristön. Tuhkunen ja Rannisto (2013, 29-30) määrittelevät ihmisen elämänhallinnan taidoksi kykyä käsitellä erilaisia elämää kuormittavia tekijöitä sekä taitoa sopeutua ja mukautua myönteisesti elämän eri haasteisiin sekä tulevaisuuteen positiivisemmassa valossa. He tuovat esiin, että elämänhallinnalla tarkoitetaan ihmisen omaa toimintaa sekä ajattelutapaa elämään liittyvissä haasteissa ja niiden kohtaamisessa. Elämänhallintaa opitaan vähitellen jo lapsuuden aikana.

Elämänhallinta voidaan Aaltosen ym. (2003, 185-186) mukaan jakaa sekä sisäiseen että ulkoiseen elämänhallintaan. Sisäisellä elämänhallinnalla tarkoitetaan ihmisen kykyä sopeutua elämän eri tilanteisiin ja olosuhteisiin ja se on myös taitoa sekä valmiuksia toimia omaa hyvinvointia edistävästi. Nuorten osalta sisäiseen elämänhallintaan kuuluvat myös nuoren omat tavat luoda itse omalle elämälle sisältöä sekä merkityksiä. Aaltonen ym. havainnollistavat sisäiseen elämänhallintaan vaikuttavan paljon myös nuoren oma itsetunto ja hänen luottamus sekä usko siihen, että hänellä itsellä on mahdollisuus ja kyky vaikuttaa omaan elämään. He painottavat, että nuorelle sosiaaliset suhteet, eri harrastukset ja oma perhe ovat sisäistä elämänhallintaa tukevia asioita ja niistä nuori saa omaan elämäänsä voimavaroja, joiden avulla hän pitää elämänsä raiteilla. Aaltonen ym. korostavat myös, että nuoren elämänhallintakykyä edistävät hänen omien tavoitteiden luominen ja niitä kohti eteneminen elämässä.

Aaltonen ym. (2003, 185) esittävät, että ulkoinen elämänhallinta tarkoittaa yksilön kykyä ohjata oman elämänsä etenemistä ja kykyä ohjata omaa elämää sillä tavoin, että siihen ei vaikuta ulkopuolelta tulevat negatiiviset tai itsestä riippumattomat

tekijät. Heidän mukaan nuoren itse asettamat tavoitteet liittyvät oleellisesti ulkoiseen elämänhallintaan ja tavoitteet voivat liittyä moniin eri asioihin, kuten esimerkiksi koulutukseen, ammattiin, työhön ja toimeentuloon. Tuhkunen ja Rannisto (2013, 30) kertovat ulkoisen elämänhallinnan näkyvän myös vaurauden ja taloudellisen aseman tavoitteluna, johon kuuluvat sekä aineellinen että henkinen turvallisuus ja taloudellinen hyvinvointi. He huomauttavat, että elämänhallinta on kokonaisuus, johon kuuluvat sekä sisäiset että ulkoiset edellytykset ja elämänhallinta nähdäänkin niiden molempien välisenä vuorovaikutuksena. Aaltonen ym. (2003, 186) huomauttavat, että elämänhallinnan ulkoiset edellytykset ovat yhteiskunnallisesti määräytyviä, joten se antaa ihmisen toiminnalle rajatut mahdollisuudet, eli kaikkiin asioihin ja asioiden kulkuihin ei voida itse vaikuttaa.

Elämänhallinnan kehitykselle tärkeiksi asioiksi Tuhkunen ja Rannisto (2013, 31-32) nostavat nuoren oman perheen ja ympäristön sosiaalisen pääoman ja tavan, jolla nuori on kasvatettu. Heidän mukaan nuoren elämänpiiri muodostuu kodista, koulusta, ystävistä sekä harrastuksiin liittyvästä elämänalueesta, jotka ovat kaikki toisiaan täydentäviä. Sosiaalinen pääoma on ihmisten välistä suhdetta ja voimavaroja tuova resurssi, joka vahvistaa elämänhallinnan kehittymistä ja sillä on vaikutusta terveyteen ja ihmisten hyvinvointiin. Sosiaalinen pääoma muodostuu Ellosen (2008, 31-33, 42-54) mukaan sosiaalisesta tuesta sekä sosiaalisesta kontrollista. Hän tuo esille, että sosiaalinen tuki voi olla tunnepuoleen perustuvaa koettua välittämistä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, josta ihminen saa tukea, arvostusta ja rakkautta. Sosiaalisen kontrollin hän määrittelee olevan yksilön sitoutumista ja osallistumista lähiyhteisöön, yhteiskuntaan ja sen normeihin. Hyypän (2002, 61) mukaan sosiaalisen pääoman on katsottu toimivan yksilöille terveellisten elämäntapojen lisääjänä ja riskikäyttäytymisen vähentäjänä, jolloin sosiaalisella pääomalla on yhteyttä myös yksilön yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen asemaan sekä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.

2.3 Nuoren osallisuus ja valtaistuminen osana elämänhallintaa

Nuorten osallisuudella ja elämänhallinnalla on Tuhkusen ja Ranniston (2013, 67,75) mukaan kiinteä vaikutussuhde toisiinsa ja he ottavat esille, että nuorten

hyvään elämänhallintaan heijastuu toimiva osallisuus. Nuoren osallisuus nähdään nuoren itsetunnon rakentumista tukevana ja se perustuu yhteisön sisäiseen vuorovaikutukseen, jossa osallisuuden katsotaan sekä vaativan että vahvistavan elämänhallintaan liittyviä taitoja. Tuhkunen ja Rannisto tuovat esille, että osallisuuden menettämällä on negatiivisia vaikutuksia elämänhallintaan ja nuoret saattavat myös jopa pelätä osallisuuden menettämistä. Osallisuuden menettäminen voi heidän mukaan ilmetä nuorelle esimerkiksi yksinäisyytenä, elämän paikoilleen pysähtymisenä tai arjen rutiinien menettämisenä.

Tuhkunen ja Rannisto (2013, 76) havainnollistavat, että osallisuus ja elämänhallinta ovat edellytyksiä toisilleen ja ne rakentavat toinen toistaan. He käyttävät esimerkkinä koulussa tehtävää elämänhallintaa tukevaa työtä osallisuuden näkökulmasta ja toivovat, että koulussa voitaisiin keskustella vielä enemmän elämänhallinnasta ja elämään liittyvistä ongelmista sekä avun saannin mahdollisuuksista. Tuhkunen ja Rannisto nostavat esille, että nuorta ei välttämättä omien vanhempien neuvot kiinnostaa, joten tämän vuoksi kouluissa olisi hyvä lisätä elämänhallinnan taitoja korostavia oppitunteja. He kuitenkin huomauttavat, että nuorten tulisi myös itse saada kokeilla erilaisia asioita ja etsiä omia vahvuuksia sekä myös päättää omista asioista tiettyyn rajaan asti. Oikeiden valintojen tekeminen ja onnistumisen kokemukset lisäävät nuoren henkilökohtaisen elämänhallinnan tunnetta.

Nuoren osallisuuden tulee Tuhkunen ja Ranniston (s.76-77) mukaan lähteä nuorelle tärkeistä ja ajankohtaisista asioista ja nuoren tulee saada osallistumisesta positiivisia kokemuksia sekä omaa tunnetta siitä, että hänen mielipiteillä on vaikutusta. Osallisuuden myötä nuori voi kehittää omia taitojaan hallita elämäänsä sekä saada omia valmiuksia tulevaisuutta ajatellen. Tuhkunen ja Rannisto painottavat, että osallisuuden ja elämänhallinnan edistämässä tulisi huomioida jo olemassa olevat osallistumisen muodot ja eri kanavat, joita voidaan parantaa ja hyödyntää nuoren elämässä. Tärkeintä on kuitenkin tavoittaa nuori varhaisessa vaiheessa, ennen kuin elämänhallinta olennaisesti heikkenee.

Nuorten elämänhallinnan käsitteen yhteydessä on syytä mainita voimaantumisen (empowerment)- käsite, sillä elämänhallinnalla ja voimaantumisella on toistensa kanssa läheisiä merkityksiä (Tuhkunen ja Rannisto, 2013, 30). Heidän määrittelemänä voimaantumisella tarkoitetaan voimantunteen lisääntymistä, jolla on vaiku-

tusta ihmisen omiin valintoihin ja hyvinvointiin. Voimantunne ja uskomus omaan itseen muodostuvat sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa muiden ihmisten kanssa ja voimaantumista pidetään eräänlaisena prosessina.

Nuoren voimaantuminen tarkoittaa prosessia ja voimauttavaa tukea voidaan kuvailla myös toimintana, jossa aikuiset alkavat jakaa vastuuta ja valtaa nuorten kanssa. Sitä voidaan ajatuksena kuvailla sillä tavoin, että se on toimintana ja ideaanlaista, kuin esimerkiksi tilanne jossa aikuiset opettavat nuorille elämän pelisääntöjä. Nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset auttavat nuoria kehittämään sitä taitoa sekä osaamista, joita nuoret tarvitsevat osallistuessa elämäntilanteisiin. Voimaantuminen on prosessi, jota ei saavuta yhdessä yössä, vaan voimaantuminen on jotain, joka saavutetaan ajan mittaan. (Empowerment, How-To Guide for Youth Development Professional, [viitattu 25.2.2014]). Voimaantumisen ajatuksessa on keskeistä se, että kaikki lähtee ihmisestä itsestään ja se on aina henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, jota voidaan kuitenkin hienovaraisesti tukea ja sille voidaan luoda mahdollisuus. Voimaantuminen ei ole kuitenkaan pysyvä olotila, vaan vaihtelee ihmisen eri elämäntilanteissa ja eri ympäristöissä. (Vernerin Kehitysvamma- alan verkkopalvelu, [viitattu 13.2.2014]).

Voimaantumisen kanssa voidaan käyttää rinnakkain myös käsitettä valtaistuminen. Valtaistumisessa on ihmisen oman sisäisen prosessin ohella kysymys myös yhteiskunnallisesta vallasta, jossa valtaistumisella tarkoitetaan mahdollisuutta ajaa omia tärkeitä asioita ja sitä kautta lisätä myös omaa tietoisuutta ympäristöstä sekä omista mahdollisuuksista osallistua yhteiskunnallisiin asioihin. (Vernerin Kehitysvamma- alan verkkopalvelu [viitattu 13.2.2014]). Valtaistuminen perustuu nuoren omaan kokemukseen siitä, että vaikeuksista on mahdollista selviytyä omin voimin ja nuori itse voi saada aikaan toivottuja muutoksia omassa elämässään (Härkäpää & Järvikoski 2004, 133). Aaltonen ym. (2003, 133) pitävät tärkeänä sitä, että nuori voi itse kokea olevansa oman elämänsä hallitsija ja hänellä on elämänhallintaan liittyen kyky selviytyä itsestä tai ympäristöstä tulevista vaatimuksista, odotuksista tai paineista.

3 KOHDENNETTU NUORISOTYÖ

Tässä luvussa käsittelen kohdennettua nuorisotyötä, koska Omin Jaloin- menetelmä on kehitetty yksilötyöskentelyn työvälineeksi nuorten kanssa toimiville ammattilaisille, jotka omassa työssä kohtaavat erityistä tukea ja ohjausta tarvitsevia nuoria. Kohdennettua nuorisotyötä käsittelen syrjäytymisen ehkäisyn ja sosiaalisen vahvistamisen kontekstista sekä huomioiden nuorisotyötä ohjaavat lain edellyttämät velvollisuudet. Nuorisotyössä kohdataan paljon erilaisia nuoria arjen toiminnoissa. Kohdennettu nuorisotyö on nykypäivänä profiloitunut nuorisotyön ammatilliseen työkenttään työmuotona, jonka painopiste on enemmän tukea antavassa yksilöllisessä työskentelyssä sekä tukea antavissa pienryhmätöiminnoissa. Kohdennettu nuorisotyö kohtaa, tukee ja ohjaa nuoria, jotka tarvitsevat enemmän yksilöllisempää ja kohdennettua tukea elämään. Omin Jaloin- menetelmä on yksi kohdennetun nuorisotyön menetelmä, jota käytetään nuorta tukevassa yksilötyöskentelyssä.

Kohdennettu nuorisotyö tarkoittaa Danska-Honkalan ja Poterin (2009, 19) kirjoittamana nuorisotyötä, jossa käytetään sosiaalisen vahvistamisen työmuotoja. Kohdennetun nuorisotyön kohderyhmänä ovat sellaiset nuoret, jotka tarvitsevat omaan elämäntilanteeseensa liittyvää tukea ja apua. He korostavat, että toiminnan tavoitteena on tarjota nuorille tasavertainen mahdollisuus hyvään elämään. Kohdennettu nuorisotyö on nuorille organisoitua vapaa-ajantoimintaa, jolla on kasvatuksellisia ja kehitykseen kiinnittyviä päämääriä ja sen työmuodoissa korostuvat sekä yksilö- että pienryhmätöiminta. Kohdennettua nuorisotyötä tekevät nuorisopalveluissa nuorisotyöntekijät, kuten esimerkiksi erityisnuorisotyöntekijät sekä etsivän nuorisotyöntekijät (Kohdennettu nuorisotyö, [viitattu 8.1.2013]).

Harinen, Heikura, Lehmus ja Vallisto (2008, 5-7) tuovat esille, että nuorisotyössä on kautta historian pyritty ottamaan huomioon erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret. Heidän mukaan erityisnuorisotyö- tai niin sanottu kohdennettu nuorisotyö on yksi tämän ajan työmuoto nuorten erityisiin ongelmiin. Kohdennetun nuorisotyön ammattitaidolle ja osaamiselle löytyykin Harisen ym. (s.5-7) mukaan nykypäivänä paljon tilausta. He painottavat erityisnuorisotyön olevan usein marginaalissa työs-

kentelyä, jota vie eteenpäin työntekijöiden oma sitoutuminen ja uskominen asiaan, vaikka usein työskentely nuorten kanssa onkin etenemistä takaiskuista toiseen.

Raitakari ja Virokangas (2009, 29) huomauttavat, että nuorisotyössä kohdataan kuitenkin kaikenlaisia nuoria, eikä pelkästään niitä, joilla ei mene hyvin. He korostavat nuorten sosiaalistumisen tukemista, joka edellyttää vahvaa vaikuttamista rakentavasti nuoren elämään ja nuoren mahdollisuuksiin. Tällä tavoin vaikuttamisella pyritään ehkäisemään ongelmatilanteita. Raitakari ja Virokangas (s.29) toteavat, että erilaiset syrjäytymisen ja elämisen ongelmien kysymykset ovat olleet nuorten kanssa tehtävän työn arkipäivää ja näihin haasteisiin ja erityisen tuen tarpeisiin on kehitetty ajan myötä erityisnuorisotyö. Nuorisotyöltä vaaditaan Vehviläisen (2002, 13) mukaan moniammatillista työtettä, koska usein työntekijät kohtaavat nuoria, joiden kohdalla kysymys on jo isoimmista ongelma-alueista kuin yksittäisistä ongelmista. Hän tuo esille, että tällaisella nuorella voi samanaikaisesti olla asiakkuus usean eri asiantuntijan ja työntekijän toiminta-alueella, joka edellyttää työskentelyyn moniammatillista yhteistyötä toimijoiden välillä nuoren asioissa.

Moniammatillista verkostotyöskentelyä voidaan Cederlöfin (2007, 37-38) mukaan kutsua sosiaaliseksi nuorisotyöksi, jossa korostuu yhdistetysti sosiaalityön, erityisnuorisotyön ja nuorisotyön menetelmiä yhdistävä työorientaatio. Hän esittää, että sosiaaliseen nuorisotyöhön kuuluva varhainen puuttuminen syrjäytymisriskien torjumiseksi sekä ongelmia korjaavat toimet kiinnittyvät vahvasti lastensuojelun nuorisohuollon ennaltaehkäiseviin, tukeviin ja kontrolloiviin tehtäviin sekä perhetyöhön. On kuitenkin tärkeä huomioida, että sosiaalinen nuorisotyö ei myöskään ole välttämättä nuorisotoimen oma osa-alue, vaan yleisempi ja laajempi tehtävä, johon työntekijöiden työnkuva voi suuntautua sekä kiinnittyä.

3.1 Syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalinen vahvistaminen

Syrjäytymisen käsite korvattiin vuoden 2006 nuorisolaissa sosiaalisen vahvistamisen käsitteellä. Se ei ole leimaava, koska kaikki nuoret tarvitsevat sosiaalista vahvistamista (Aaltonen 2011, 17). Nuorisolaissa sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuoren kokonaisvaltaista tukemista, jonka tavoitteena on luoda nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäi-

semiseksi. Sosiaalisessa vahvistamisessa yksilö- ja yhteisötaso kulkevat rinnakkain ja hyvinvoiva yksilö nähdään aktiivisena yhteisön jäsenenä ja yhteisö yksilön hyvinvointia edistävänä tekijänä. Sosiaalisen vahvistamisen ajatuksena on, että jokainen ihminen voi tarvita jossain elämänvaiheessa enemmän vahvistavaa sosiaalista tukea, ohjausta ja neuvontaa. (Lundbom & Herranen 2011, 6).

Arkikielessä sosiaalinen vahvistaminen ymmärretään Lundbomin ja Herrasen (s. 13) mukaan hyvin monenlaisten ehkäisevien työmuotojen toimintana. Se nähdään esimerkiksi varhaisena puuttumisena, interventioina, elämän eri nivelvaiheiden tunnistamisena, korjaavina toimenpiteinä ja moniammatillisena verkostoituneena yhteistyönä, jossa yhdessä toimitaan asiakaslähtöisesti yksilön- tai ryhmän kanssa. Lundbom ja Herranen (s.18) tuovat esille, että nuorisolaissa sosiaalinen vahvistaminen nähdään kohdennettuna toimintana, jossa toiminta kohdennetaan syrjäytymisen riskiryhmissä oleviin nuoriin. He huomauttavat, ettei kuitenkaan voida sivuuttaa syrjäytymiseen liittyviä käsitteitä, mutta on kuitenkin hyvin tärkeä käyttää syrjäytymistä puheissa varovasti sen negatiivisen ja leimaavan sävyn vuoksi. Negatiivinen ja leimaava syrjäytymisen ehkäisyn käsite on korvattu näin ollen positiivisemmalla sosiaalisen vahvistamisen termillä.

Syrjäytyminen nähdään Laineen, Hyvärin ja Vuokila-Oikkosen (2010, 11) mukaan sivuun joutumisena sosiaalisista suhteista, vaikuttamisesta ja vallan käytöstä sekä yhteisöllisestä toiminnasta. Heidän mukaan sekä yksilöt että ryhmät voivat syrjäytyä, mutta heidät voidaan myös syrjäyttää. Syrjäyttämällä tarkoitetaan sitä, että ihmisten omia mielipiteitä ja näkökantoja ei kuulla tai huomioida ja heidän olemassaoloa sekä osallisuutta omassa yhteiskunnassa voidaan kyseenalaistaa. Reivinen ja Vähäkylä (2013, 23) tuovat esille, että syrjäytymisellä tarkoitetaan huono-osaisuuden kasautumista, jossa ihminen erilaisten tekijöiden vuoksi ei osallistu oman yhteiskuntansa toimintaa. Näitä tekijöitä voivat olla esimerkiksi puutteellinen koulutus, työttömyys tai elämänhallinnalliset ongelmat. He korostavat, että syrjäytymiseen johtavat polut ja huono-osaisuus voivat alkaa yksilöllä jo varhaisesta lapsuudesta tai jopa sikiöaikana.

Syrjäytyminen ja syrjäytymisvaaraan joutuminen on Lundbomin ja Herrasen (2011, 18-19) mukaan monipolvinen sekä pitkä prosessi ja heidän mielestä eniten syrjäytymisvaarassa ovat ne yksilöt, joiden omat resurssit ja mahdollisuudet ympäristön

tukeen ovat olleet jo aikaisemmin huomattavasti heikommat. Ongelmien kasautumisella he tarkoittavat samanaikaisia negatiivisesti heijastuvia elämäntilanteiden muutoksia ja tekijöitä, joiden myötä yksilö ajautuu yhä kauemmaksi yhteiskunnasta ja sen toiminnasta. Tämä voi näkyä yksilön ja yhteiskunnan välisenä ristiriitana, ongelmien pitkittymisenä tai elämänhallinnan kadottamisena. Linnakangas (2004, 28) huomauttaa, että nuorten ongelmatilanteeseen vaikuttavat useat eri tekijät ja ulottuvuudet, jotka vaikuttavat mahdolliseen syrjäytymiseen. Näiden eri tekijöiden yhteisvaikutukset voivat johtaa yhteiskunnasta syrjäytymiseen tavalla tai toisella.

Aaltonen ym. (2003, 360-361) tuovat esille, että syrjäytymisen etenemiseen vaikuttavat erilaiset hyvinvointiin liittyvät tekijät, jotka heikentävät elämänhallintaa ja siinä on kyse erilaisten riskitekijöiden esiintymisestä ja niiden hallitsemisesta elämässä. He korostavat syrjäytymiseen liittyvän osattomuuden, taloudellisten ja henkisten voimavarojen sekä sosiaalisten ja kulttuuristen pääomien puuttumisen. Syrjäytymistä voidaan tarkastella kolmen eri tekijän kautta, jotka liittyvät taloudellisiin resursseihin, sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen sekä yksilön omiin vaikuttamismahdollisuuksiin elämässä.

Laine, Hyväri ja Vuokila-Oikkonen (2010, 18) tuovat esille, että syrjäytymisen vastaista työtä tehdään hyvin monessa eri ammattilaisen työssä ja sitä voidaan tehdä joko yksin omassa työssä tai moniammatillisesti verkostoituneena. Lundbom ja Herranen (2011, 20) korostavat, että nuorisotyössä sosiaalisen vahvistamisen tärkein tavoite on saada ja saatella nuori yhteisöllisen toiminnan aktiiviseksi kansalaiseksi ja sitä kautta lisätä nuoren hyvinvointia, hänen hyvää elämää ja parempaa tulevaisuutta. Sosiaalista vahvistamista tulee katsoa nuoren, hänen yhteisönsä ja koko yhteiskunnan näkökulmasta.

3.2 Nuorisotyötä ohjaavat lait

Nuorisotyö ja sosiaalityö toimivat erillisestä sekä erilaisesta lainsäädännöstä huolimatta samoilla tehtäväalueilla ja molempien työtahojen tavoitteena on nuorten elämänolosuhteiden sekä nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen, jonka kautta edistetään nuoren hyvän elämisen mahdollisuuksia (Raitakari & Virokangas 2009, 30.)

Nuorisolaki. Cederlöf (2007, 62-63) tähdentää, että nuorisolaki määrittelee ja jäsentää nuorisotyötä sekä esittää sen tavoitteellista sisältöä. Hän jatkaa, että laki on luonteeltaan puitelaki, joka ei ehdottomasti velvoita kuntia tiettyihin toimiin, eikä esitä nuorisotyötä ehdottomana nuorten oikeutena, mutta painottaa kuitenkin kuntien vastuuta nuorisotyön toteutumisesta. Nuorisolain tavoitteet määritellään seuraavasti;

Nuorisolain (L 27.1.2006/72) tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (L 27.1.2006/72, Nuorisolaki, [viitattu 8.1.2014]).

Cederlöf (2007, 63) tuo esille nuorisolain perusmääritelmistä nuorisotyön keskeisiä käsitteitä, joita ovat aktiivinen kansalaisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. Hän korostaa, että sosiaalinen vahvistaminen kohdistuu laajemmin erityisesti syrjäytymisen ongelmaan ja sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan lain mukaan nuorten elämäntaitoja vahvistavia ja syrjäytymistä ehkäiseviä toimia, jotka tukevat aktiivista kansalaisuutta.

Nuorisolakiin (L 27.1.2006/72) lisättiin vuonna 2011 voimaantulleessa laki uudistuksessa kohta, joka painottaa monialaisella yhteistyöllä paikallistasolla toteutettavaa eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä. Voimaantulleessa uudistuksessa monialaista yhteistyötä määritellään siten, että paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Nuorille suunnattujen palvelujen keskinäisen toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä on koota tietoa ja arvioida nuorten kasvu- ja elinoloja, edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta, suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumisessa ja siirtymisissä sekä edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tiedon vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. (L 27.1.2006/72, Nuorisolaki, [viitattu 8.1.2014]).

Nuorisolaki velvoittaa myös etsivään nuorisotyöhön, jonka tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille (L 27.1.2006/72, Nuorisolaki, [viitattu 8.1.2014]). Aaltonen (2011, 16) toteaa, että nuorisolakiin voimaan tulleet uudet muutokset ovat laajentaneet merkittävästi nuorisopalveluiden työaluetta. Monialaista viranomaisyhteistyötä, etsivää nuorisotyötä sekä työskentelyyn liittyviä tietojen luovuttamista koskevia lain muutoksia on hänen mukaansa tarkasteltava osana lasten ja nuorten kasvu- ja elinolosuhteita.

Lastensuojelulaki. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Raitakari & Virokangas 2009, 30). Aaltonen (2011, 60) tuo esille, että lastensuojelulaki edistää asiakkaiden tasa-arvoista kohtelua ja oikeutta tukeen sekä korostaa varhaista havainnointia. Hän osoittaa, että laki painottaa ongelmiin puuttumista sekä palveluiden ja tukitoimien oikea-aikaisuutta sekä riittävyttä. Kanaoja, Lähteinen ja Marjamäki (2011, 176-177) myöntävät, että lapsen kasvatuksesta vastaavat ensisijaisesti lapsen huoltajat, mutta painottavat kuitenkin, että lastensuojelun kautta vanhemmat voivat saada tarvittaessa tukea lapsen kasvatukseen. He tuovat esille myös lapsen edun, joka on lastensuojelun tärkein periaate perustuen myös YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Kaikilla lapsilla tulee olla yhtäläiset oikeudet yhteiskunnassamme ja heitä tulee kohdella tasa-arvoisesti yksilöinä.

Lastensuojelulain mukaan kuntien tulee järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana (L 13.4.2007/417, Lastensuojelulaki, [viitattu 9.1.2014].) Aaltonen (2011, 62) painottaa, että ehkäisevällä lastensuojelutyöllä puututaan asioihin ja ongelmiin varhaisessa vaiheessa tukemalla vanhempia ja huoltajia lapsen kasvatuksessa ja hoidossa. Ehkäisevää lastensuojelua ovat tukitoimet, joita annetaan esimerkiksi nuorisotyössä, opetuksessa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Hän korostaa ehkäisevässä lastensuojelutyössä lapsen etua, joka tulisi huomioida kaikissa tilanteissa.

Aaltonen (2011, 67) tähdentää lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuutta, joka velvoittaa lasten- ja nuorten kanssa työskenteleviä tahoja viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, käyttäytyminen, olosuhteet tai jokin muu havaittu asia vaarantaa lapsen tai nuoren kehitystä. Tällaisissa tapauksissa pelkkä huoli lapsesta tai nuoresta riittää perusteeksi lastensuojeluilmoitukselle. Eriksson (2005, 33-34) täsmentää, että ilmoitusvelvollisuuden puitteissa kaikki lasten ja nuorten kanssa työskentelevät ovat lastensuojelulain alaisissa tehtävissä, joka velvoittaa työntekijöitä ilmoittamaan havaitusta huolesta. Hän tuo esille, että huoleen puuttumisella luodaan mahdollisuus kontrolliin, joka tuo tukea sekä nuorelle että hänen perheelle ja korostaa, että ilmoituksen myötä saatu tieto voi olla avain asia lapsen edun turvaamiseksi sekä perheen kokonaistilanteen hahmottamiseksi. Eriksson lisää, että lastensuojeluilmoitus velvoittaa lastensuojelutyöntekijän arvioimaan lastensuojelun tarvetta ja käynnistämään tarvittaessa tukitoimet.

4 KOHDENNETUN NUORISOTYÖN MENETELMIÄ JA TOIMINTATAPOJA

Tässä luvussa syvennyn kohdennetun nuorisotyön ja nuorten väliseen kohtaamiseen tuomalla esiin työskentelyn taustalla olevia menetelmiä sekä toimintatapoja, jotka ovat tärkeitä aihealueita Omin Jaloin- menetelmän käytössä. Tässä luvussa haluan nostaa esille kohdennetun nuorisotyön ammatillisuutta varhaisen puuttumisen sekä ennaltaehkäisevän työskentelyn näkökulmasta.

4.1 Dialogisuus ja tavoitelähtöisyys

Nuori tarvitsee lähelleen turvallisia aikuisia, joiden kanssa hän voi keskustella arkeen ja elämään liittyvistä asioista, niin iloista kuin suruista. Nuori rakentaa omaa turvaverkkoaan henkilöistä, jotka hän kokee turvallisiksi ja luotettaviksi. Nuoren on hyvä tiedostaa oma turvaverkostonsa, joille hän voi jakaa omia tunteita ja ajatuksia. Nuorisotyössä kohdataan nuoria ja ollaan turvallisena aikuisena läsnä nuoren elämässä. Monelle nuorelle nuorisotyöntekijä on tärkeä, läsnä oleva ja turvallinen aikuinen, jonka kanssa nuori voi yhteisen tekemisen lomassa jutella arkisista ja mieltä painavista asioista. (Erkko 2013, 29, 125.)

Aaltonen (2003, 419-420) puhuu vuorovaikutuksellisesta tukemisesta, johon liittyvät kuuntelemisentalaito, käytettävät menetelmät, tarpeiden huomioiminen, empatia ja ammatillinen asennoituminen. Hän nostaa esille, että ammatillinen vuorovaikutaminen eroaa tavallisesta arkipäivän keskusteluista, koska keskustelu lähtee aina asiakkaan tarpeista. Ammatillinen vuorovaikutus määritellään dialogiseksi keskustelevalle vuoropuheeksi, jossa työntekijä ja asiakas yhdessä kuuntelevat toisiaan ja jakavat omia tietoja sekä ajatuksia. Dialogi on Isoherrasen (2008, 65) mukaan yksi keskustelun väline, jonka kautta rakennetaan yhteistä ja jaettua ymmärrystä asioista. Tavoitteena on saavuttaa uusi yhteinen ymmärrys asioille, joita kukaan ei voi yksin saavuttaa.

Mönkkönen (2007, 86) nostaa esille, että sana dialogi tulee Kreikan kielen sanoista *dia* ja *logos*, jotka yhdessä tarkoittavat väliin kerättyä maailmaa. Hän korostaa,

että yhtenä dialogisuuden tärkeimpänä elementtinä on vastavuoroisuus, jonka kautta jokainen osapuoli pääsee vuorovaikutuksessa luomaan tilannetta ja vaikuttamaan yhteiseen asiaan. Eriksson (2005, 37) havainnollistaa dialogin vuoropuheeksi, jossa dialogi toteutuu sekä ihmisten välillä että osallistujien sisällä, jolloin puhutaan sisäisestä vuoropuhelusta. Vuorovaikutuksen kautta ihminen kuulee ja tuntee miltä jokin asia näyttää toisen ihmisen näkökulmasta ja tätä kautta hän myös rikastaa ja muuntaa omia käsityksiään asioista. Eriksson painottaa, että dialogi ei ole pelkkää keskustelua, vaan se on kontaktissa tapahtuvaa vuorovaikutusta, johon liittyvät myös eleet, ilmeet ja tunteet.

Mönkkönen (2007, 89) korostaa, että ilman luottamuksellista suhdetta ei synny dialogisuutta. Luottamus täytyy olla molemmin puolta, avointa ja rehellistä. Jos luottamusta ei ole syntynyt, saattaa asiakas kokea työntekijän ajatukset myös uhkana. Aito dialogisuus on Tanskasen ja Timonen-Kallion (2008, 24) mukaan vuoropuhelua, jossa annetaan tilaa erilaisille näkemyksille ja jokaisen ääni tulee päästä tasaveroisesti kuuluviin. Dialogisen työskentelyn perustana on yksilöllisyyden ja erilaisuuden hyväksyminen, joten on tärkeä kuunnella mitä toinen haluaa sanoa ja tätä kautta muodostaa yhteistä jaettua todellisuutta. Tanskanen ja Timonen-Kallio korostavat, että keskusteluissa työntekijät paneutuvat asiakkaiden tärkeimmiksi valitsemiin teemoihin, sen sijaan että he itse määrittelisivät keskusteltavat asiat. Uusi yhteinen ymmärrys asioihin rakentuu keskustelijoiden välillä ja kaikkien osallisten näkökannat ovat olennaisia sen muodostumiseen.

Dialogisuutta voi Mönkkösen (2007, 97-99) mukaan harjoitella, mutta sen onnistumisesta ei voi koskaan olla varma. Hänen mukaan yhteinen ymmärrys avautuu yleensä pikkuhiljaa ja joskus se voi syntyä vasta ahdistuksen, ristiriitojen ja totuuden koettelon kautta. Näin ollen dialogiseen kohtaamiseen ja vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavat usein monet erilaiset tekijät ja sillä on merkitystä myös siihen, syntyykö todella aitoa dialogisuutta ja avautuuko dialogin kautta uutta yhteistä ymmärrystä.

Asiakkaan ja työntekijän välisellä yhteistyöllä on Kananon ym. (2011, 137) mukaan monta merkitystä. Heidän mukaan yhteistyösuhde on sekä sosiaalinen kokemus että muutokseen pyrkivä työväline, jonka kautta pyritään kartoittamaan asiakkaan elämäntilannetta ja tavoitteita. Työskentelyn kautta asiakasta autetaan itse

tarkastelemaan ja jäsentämään omaa elämäänsä ja siihen vaikuttavia eri tekijöitä. Kaartinen-Koutaniemi (2012, 26-27) havainnollistaa, että asiakastyössä haetaan vastausta siihen mitä asiakas toivoo ja haluaa. Hän painottaa, että asiakasta kuulemalla voidaan selvittää millaista tukea ja apua asiakas tarvitsee tavoitteiden saavuttamiseksi ja sen jälkeen hänelle tarjotaan apua siihen mitä asiakas toivoo ja tarvitsee. Kaartinen-Koutaniemi tuo esille, että työskentelyssä asiakasta autetaan muodostamaan ymmärrystä siitä, mikä muutos voisi lisätä hänen hyvinvointiaan ja mitkä tavoitteet hän itse haluaisi muutoksen suhteen asettaa.

Hyvä sosiaalityö perustuu Rostilan (2001, 35) mukaan selkeälle suunnittelulle, määritellyille tavoitteille ja kokonaisvaltaiselle asiakkaan elämäntilanteen kartoitukselle, jossa kartoitetaan asiakkaan elämäntilanne ja määritellään tavoitteet. Työskentely kohdennetaan selkeästi siihen, mitä yritetään saavuttaa, miten tavoite aiotaan saavuttaa ja milloin tavoite on saavutettu. Rostila ottaa esille, että tavoitelähtöisessä ongelmanratkaisutyöskentelyssä on tärkeä yhdessä asiakkaan kanssa keskittyä sovittuun tavoitteeseen, joka ohjaa koko työskentelyä kohti haluttua muutosta. Rostilan mukaan (s.59) ongelmanratkaisulla pyritään parantamaan asiakkaan kykyä selviytyä elämässä ja tätä kautta parantaa hänen elämänhallintaansa. Hän kuvailee ongelmanratkaisua kolmivaiheiseksi, jossa ensimmäisessä vaiheessa luodaan työn tavoite, toisessa vaiheessa toteutetaan sovittua suunnitelmaa ja kolmannessa vaiheessa otetaan huomioon työskentelyn päättämiseen kuuluvat tehtävät.

Särkelä (2001, 87-88) painottaa, että asiakkaan tavoitteen lähtökohtana on aina oltava asiakkaan oma henkilökohtainen ymmärrys hänen tilanteesta sekä tarpeista ja tavoitteen tulee olla hänelle itselleen tärkeä sekä merkitsevä. Tavoitteiden löytyminen on auttamistyössä se yhteinen punainen lanka, joka sitoo työskentelyn kohti tavoitetta ja osallistaa asiakasta toimimaan kohti asetettua päämäärää. Kun tavoite työskentelylle on asetettu, lähdetään yhdessä pohtimaan miten asetettuihin tavoitteisiin päästään ja mitä erilaisia toimenpiteitä siihen voidaan matkan aikana tarvita. Särkelä huomauttaa, että tavoitteen on oltava sellainen mikä on asiakkaalle mahdollinen saavuttaa. Jos tavoite tuntuu liian suurelta, niin se voidaan tarvittaessa pilkkoa pienempiin osatavoitteisiin, joiden kautta edetään kohti lopullista tavoitetta.

4.2 Varhainen puuttuminen ja tuki

Lapsen tai nuoren pulmatilanteissa on Erikssonin (2005, 3,7) mukaan tarpeen toimia silloin, kun tukemisen mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja on vielä runsaasti. Hän tuo esiin, että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tehty huolen puheeksi ottaminen on olennainen osa kunnioittavaa varhaista puuttumista, jolla ilmaistaan huolta nuoren tilanteesta ja ehkäistään asioiden etenemistä huonompaan suuntaan.

Lapsen ja nuoren hyvinvointia uhkaavien ongelmien syntymistä ja vakavoitumista voidaan ehkäistä, kun tuen tarve tai lastensuojelun tarve voidaan havaita aikaisessa vaiheessa. Työntekijän tulee osata huomioida nuoren kasvuun ja kehitykseen vaikuttavia riskejä, kuten elinoloihin ja elämäntapoihin liittyviä riskejä. Havaintojen kautta työntekijän tulee puuttua nuorta koskevaan huoleen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. (Lastensuojelun käsikirja, [viitattu 18.1.2014]).

Mitä aikaisemmin ongelmaan tartutaan, sen helpompi se on ratkaista. Kaikki tietävät tämän. Liian usein jäädään odottelemaan, että vaikeudet ratkeavat ajan kanssa. Ja jälkiviisaasti sitten päivitellään, miksi asiaan ei puututtu ajoissa, kun se oli kaikkien tiedossa kauan sitten. Pahinta silmien sulkeminen on lasten ja nuorten kohdalla. (Varpu, [viitattu 18.1.2014]).

Varhainen puuttuminen ja tuki tarkoittavat työskentelytapaa, jolla ongelmiin puututaan ajoissa ja toiminnan tavoitteena on, että nuori sekä hänen perheensä saavat oikeanlaista tukea silloin kun he sitä tarvitsevat (Lastensuojelun käsikirja, [viitattu 18.1.2014].) Varhaisen puuttumisen ja tuen kautta perheet saavat entistä paremmat mahdollisuudet ymmärtää heidän lasta ja tätä kautta heillä on hyvä mahdollisuus olla aktiivisesti mukana tukemassa heidän lapsensa kehitystä. Kun lapsi ja perhe saavat tukea varhaisessa vaiheessa, vaikuttaa se myös positiivisesti koko perheen tilanteeseen ja he pystyvät näkemään positiivisemmin ja optimistisemmin heidän lapsensa sekä oman perheen tulevaisuuden. (Early Intervention and Supports Policy, [viitattu 25.2.2014]).

Varhaista puuttumista voidaan osaltaan tehostaa viranomaisten välisellä yhteistyöllä ja korostamalla lastensuojelutyön suunnitelmallisuutta sekä avopalveluiden olemassaoloa (Lastensuojelun käsikirja, [viitattu 18.1.2014].) Satka, Alanen, Harri-

kari ja Pekkarinen (2011, 62) toteavat varhaisen puuttumisen aseman vakiintuneen sosiaali- ja kasvatusalalla ammattikäytännöissä, kun varhainen puuttuminen tuli lastensuojelulain mukaiseksi toiminnaksi vuonna 2008. He ovat vahvasti sitä mieltä, että varhainen puuttuminen on täsmäkeino syrjäytymisvaarassa olevien ongelmalasten kasvun turvaamiseen.

Varhaista puuttumista korostetaan paljon nykypäivänä ja se näkyy myös kansainvälisesti. Ajatus varhaisesta puuttumisesta perustuu siihen, että ongelmien ei tulisi antaa kasaantua siihen pisteeseen, että tarvitaan korjaavaa työtä varhaisen tuen laiminlyömissä vuoksi. (Varpu, [viitattu 18.1.2014].) Kananoja ym. (2011, 153) tuovat esiin, että kansainvälisessä keskustelussa varhainen puuttuminen tarkoittaa lasten- ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä, jossa korostuu varhainen auttaminen ja rajojen asettaminen.

Varhaisen puuttumisen käsite on hyvin moninainen ja sillä voidaan tarkoittaa sosiaali- ja terveysalalla kaiken ikäisiin kohdistuvaa ehkäisevää toimintaa avoimessa yhteistyössä, erilaisten oireiden tunnistamista ja tarvittavia tukitoimia tai poikkeavuuden kontrollia. Suomessa varhainen puuttuminen on keskeisesti esillä hallitusohjelmassa, Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa, joissa painotetaan lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta sekä työntekijöiden ja perheiden välistä varhaista avointa yhteistyötä. (Varpu, [viitattu 18.1.2014].)

Kananoja ym.(2011, 153) valaisevat, että Suomessa varhaisen puuttumisen menetelmiä ja toimintakäytäntöjä on kehitetty Stakesin (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka on nykyinen THL), THL:n (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos) sekä kuntien välisellä tiiviillä yhteistyöllä. Yhteisen kehitystoiminnan lähtökohtana on ajatus luoda kansalaisille sekä heidän lähiverkostoille aito ja avoin yhteistyö pirstaloituneiden asiantuntija- ongelmakeskeisten palveluiden ja koko palvelukulttuurin kanssa. Varhainen puuttuminen ymmärretään osallisuutta ja avoimuutta korostavana yhteistoimintana, jossa painotetaan varhaista vastuunottamista omassa toiminnassa toisten tukemiseksi.

4.2.1 Huolen puheeksiottamisen menetelmä

Huolen puheeksiottaminen on tapa ottaa askarruttava asia puheeksi toista loukkaamatta. Suhteet eivät vahingoitu, vaan päinvastoin paranevat, vaikka keskustellaan hankalista asioista. (Kasvun kumppanit, huolen puheeksi ottaminen, [viitattu 20.1.204]).

Huolen puheeksioton ennakoitimenetelmä (Eriksson 2005, 7) on suunnattu lasten- ja nuorten kanssa työskenteleville ja menetelmä toimii välineenä, joka helpottaa työntekijää puuttumaan lasta tai nuorta koskevaan huoleen aikaisessa vaiheessa. Erikssonin (s.12) mielestä menetelmän avulla voidaan ottaa nuoren, huoltajan ja työntekijän välisessä keskustelussa esiin hankaliakin asioita kunnioittavasti ja tukea antavasti. Hän painottaa kunnioittavaa keskustelua, jonka avulla työntekijä sekä huoltaja rakentavat yhteisen päämäärän huolen poistamiseksi. Työskentelyssä työntekijä voi hyödyntää puheeksioton lomaketta, jonka kysymysten avulla voidaan valmistautua etukäteen puheeksiotto tilanteeseen ja tämän jälkeen hän voi myös arvioida sen kulkua.

Eriksson (2005, 18-19) tuo esiin, että huolen puheeksi ottamisessa korostuu tukeva ja luottamuksellinen kontakti nuoreen sekä hänen vanhempiinsa, mikä on psykososiaalisen työskentelyn sekä opetus- ja kasvatustyön perusta. Hän lisää, että kokemukset puheeksiotosta ovat olleet hyviä ja keskustelun sekä toiminnan kautta on päästy hyvään kontaktiin, mutta myöntää menetelmän käyttämisen tuovan mukanaan joskus myös negatiivisia alkureaktioita, kuten mahdollisesti hämmennystä ja suuttumista. Erikssonin (s.29) mukaan puheeksiottamisen tavoitteena korostuu yhteistyön luominen työskentelyn aikana sekä nuoren asioiden vieminen kehityksellisesti myönteiseen suuntaan. Lisäksi hän korostaa nuoren sekä hänen perheen kokonaistilanteesta löytyvien voimavarojen tunnistamista ja nostaa esiin myönteisen palautteen merkityksen ja tarjolla olevan tuen mahdollisuuden.

Eriksson (2005, 20-21) määrittelee menetelmän teorian keskeisiksi käsitteiksi subjektiivisen huolen, ennakkoinnin, tuen ja kontrollin sekä dialogisuuden. Psykososiaalisessa työssä on Erikssonin mielestä hyödyllisempää puhua ongelmien sijaan jokaisen omasta subjektiivisesta huolesta, joka syntyy työntekijälle asiakassuhteen aikana ja huoli koskee aina nuoren omaa tulevaisuutta suhteessa selviämiseen ja toimintamahdollisuuksiin. Hänen mukaan subjektiivinen huoli on ennakoivaa ja

huolen taustalla on työntekijän oma intuitiivinen ja ammatillinen näkemys nuoren tilanteesta sekä nuoren olemassa olevista voimavaroista. Eriksson (s.31-32) tuo esille, että työntekijät mieltävät itsensä mieluummin sosiaalisen tuen antajiksi, kuin kontrollin toteuttajiksi, mutta molemmat liittyvät aina tiiviisti toisiinsa. Hän havainnollistaa voimaannuttavan tuen ja voimaannuttavan kontrollin yhteensovittamisen sillä, että nuori tarvitsee kasvatuksellisen tuen lisäksi myös rajojen asettamista, eli nämä kaksi eri elementtiä ovat tärkeä osa kasvatusta ja tukevat nuoren tervettä kehitystä.

Eriksson (2005, 21-22) havainnollistaa nuoren tilanteesta syntyvän ymmärryksen perustuvan intuitiiviseen kuvaan, joka koostuu kognitiivisesta, emotionaalisesta ja moraalista elementistä. Kognitiivisen elementin hän kuvailee koostuvan vuorovaikutussuhteessa ja tilanteessa syntyvien havaintojen, mielikuvien, ajatuksien ja assosiaatioiden kautta. Emotionaalisen elementin hän kuvailee työntekijässä syntyväksi henkilökohtaiseksi tunteeksi, joita hän tulkitsee vuorovaikutuksen signaaleista ja samaistumalla nuoren omaan elämysmaailmaan. Moraalisen elementin Eriksson määrittää työntekijän arvioksi siitä, mikä on oikein ja mikä väärin, jolloin työntekijä arvioi omaa näkemystään huoleen ja velvollisuuttaan reagoida siihen.

4.2.2 Huolen vyöhykkeistö

Huolen vyöhykkeistö on työntekijöiden varhaisen avoimen yhteistyön väline työskentelysuhteiden jäsentämiseksi ja avoimen yhteistyön kehittämiseksi. Sen tarkoituksena on auttaa selkiyttämään asiakkaiden ja työntekijöiden keskinäistä yhteistyötä. (Kasvun kumppanit, huolen vyöhykkeistö, [viitattu 20.4.2014]).

Huolen vyöhykkeistön avulla voidaan Eriksson (2005, 25) mukaan nuorta koskeva huoli mitata asteikolla, jonka kautta työntekijä voi arvioida omien auttamismahdollisuuksien riittävyttä sekä pohtia mahdollisesti tarvittavia lisäresursseja sekä tuen ja kontrollin tarvetta verkostoyhteistyössä eri ammattilaisten kanssa. Hän tuo esille asteikon subjektiivisen huolen tasot, jotka jakaantuvat vailla huolta olevasta tilanteesta suuren huolen alueelle, jota voidaan kutsua jo niin sanotusti kriisivyöhykkeeksi. Näiden ääritasojen väliin sisältyy pienen huolen taso sekä harmaa vyöhyke, jossa harmaan vyöhykkeen tasolla huoli nuoresta on jo tuntuvasti lisääntynyt.

Eriksson (s.40) mainitsee, että huolen puheeksiotto menetelmän avulla puheeksioton aikana otetaan selvää tarvitaanko nuoren auttamisessa verkostoista lisäapua, vai selvitääkö tilanteessa työntekijän ja nuoren vanhempien yhteistyöllä ja tuella. Työskentelyssä voidaan yhdessä huoltajien kanssa tarvittaessa kutsua kokoon verkostopalaveri, josta haetaan lisävoimavaroja arvioituun tilanteeseen.

Huolen vyöhykkeistössä huoli ei lokeroidu tarkkarajaisesti vyöhykkeisiin, vaan rajat ovat hyvin joustavia. Näiden eri vyöhykkeiden avulla on tavoitteena muodostaa yhteinen ymmärrettävä kieli, jolloin voidaan puhua jokaisen kokonaisvaltaisista kokemuksista. On myös hyvä ottaa huomioon, että eri työntekijöillä voi olla hyvin eriasteinen huoli nuoren tilanteesta. Huolen vyöhykkeistöä ei tulisi käyttää työskentelyssä väärin siten, että se lokeroi ihmisiä eri lokeroihin tai listauksiin, näin käy kuitenkin valitettavan usein. On muistettava, että vyöhykkeistön perustana on subjektiivinen huoli, eikä objektiiviseksi uskottu määritelmä toisista osapuolista. (Kasvun kumppanit, huolen vyöhykkeistö, [viitattu 20.1.2014].

Varhaisella puuttumisella ja huolen puheeksiotolla on tärkeä merkitys nuorten kanssa työskennellessä, että nuorta voidaan tukea oikealla tavalla oikeaan aikaan. Omin Jaloin- menetelmän yhtenä isona tavoitteena on kartoittaa nuoren elämästä suojaavat tekijät sekä riskitekijät ja työskentely perustuu vahvasti dialogiseen varhaiseen tukeen ja puuttumiseen. Omin Jaloin- menetelmässä riskitekijöistä voidaan ottaa koetut huolenaiheet konkreettisesti esille käyttäen huolen puheeksiottoa sekä huolen vyöhykkeitä.

5 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Tässä luvussa käsittelen moniammatillista yhteistyötä, joka on Omin Jaloin- menetelmän käyttämisen ja kohdennetun nuorisotyön näkökulmasta katsottuna erittäin tärkeä ja ajankohtainen aihe. Nuorten ympärillä toimivien tahojen ja eri verkostojen välisellä yhteistyöllä on synerginen ja voimauttava merkitys, joka antaa tukea nuorelle, hänen huoltajille sekä ammattilaisille. Moniammatillisesta yhteistyöstä nostan esille myös lain edellyttävät velvollisuudet, jotka liittyvät oleellisesti nuoren kanssa työskentelevien ammattilaisten työarkeen.

Moniammatillisesta yhteistyöstä on muodostunut Isoherrasen (2012, 19) mukaan sosiaali- ja terveysalalle eräänlainen sateenvarjokäsite, joka pitää sisällään monenlaisia määritelmiä ja viitekehyksiä. Hän mainitsee esimerkkinä Paynen (2000) määritelmän moniammatillisesta yhteistyöstä;

Moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että useat eri ammattiryhmät sopeuttavat omia roolejaan ja samalla ottavat huomioon myös toiset ammattiryhmät, joiden kanssa he ovat vuorovaikutuksessa. Samalla he yhdistävät tietojaan ja taitojaan ja toimijavastuitaan. (Payne 2000, 9).

Moniammatillisesta yhteistyöstä voidaan Vehviläisen (2002, 42) mukaan käyttää myös käsitettä verkostotyö, jossa eri ammattialojen työntekijät muodostavat verkoston tai tiimin, jossa he konkreettisesti tekevät töitä yhdessä ja heillä on kaikilla yhteinen päämäärä, suoritustavoitteet, yhteisvastuullisuus ja toisiaan täydentävät taidot sekä sitoutuminen yhteistyöhön. Tanskanen ja Timonen-Kallio (2009, 48) kertovat, että verkostojen avulla asiakkaiden ja lähipiirin kanssa tehtävään yhteistyöhön avautuu uusia näkökulmia. He painottavat, että asiakkaiden verkostojen, kuten perheenjäsenien, läheisten sekä muiden asianosaisten ja ammattilaisten kutsuminen mukaan yhteistyöhön on asiakaslähtöisen työtavan perusta. On huomioitava, että asiakkaan sosiaalinen verkosto vaikuttaa monella tavalla, niin puheissa, teoissa kuin toiminnassakin, joten asiakkaan läheisverkostolla ja sosiaalisella verkostolla on suuri painoarvo myös tukiverkostonä. Tanskanen ja Timonen-Kallio (s.49) painottavat myös, että ammatillisten ja läheisverkostojen tapaamisissa tärkeintä on yhteisen ymmärryksen löytäminen ja hyvään tulokseen pääseminen.

Moniammatillinen yhteistyö vaatii Laineen, Hyvärin ja Vuokila-Oikkosen (2010, 249) kertomana työntekijöiltä osaamista yhteistoiminnallisuudesta sekä yhteistyöhön pyrkivää työtettä, joka perustuu reflektiiviseen ja dialogiseen työskentelyyn. Reflektiivisen työskentelytavan he määrittelevät siten, että se on kaikkien yhteistyöhön osallistuvien henkilöiden välistä keskustelevaa dialogia, jossa jaetaan kertomuksia ja pohditaan asioita ääneen. Näin dialogin kautta yhteistyöryhmään kuuluvat henkilöt rakentavat yhteistä kertomusta asiasta.

5.1 Moniammatillinen verkosto voimavarana ja tukena

Nuorten kanssa työskentelevälle yhteistyöverkosto on sekä voimavara että tuki (Eriksson 2005, 40). Moniammatillinen yhteistyö on lisännyt Linnakankaan (2004, 89) mukaan uskallusta myös varhaiseen puuttumiseen, koska on pystytty kehittämään paikallisia yhteistyöhön perustuvia järjestelmiä varhaiselle puuttumiselle. Tämä johtuu hänen mukaan siitä, että moniammatillisissa ryhmissä uskalletaan keskustella vaikeistakin asioista helpommin, koska toiminta ei henkilöidy keneenkään tiettyyn työntekijään, vaan moniammatilliseen ryhmään. Lisäksi hän osoittaa, että moniammatillisuus on tuonut työtä enemmän nuoren kokonaisvaltaiseen auttamiseen, eikä pelkästään puhuta korjaavasta ja ongelmakeskeisestä työskentelystä.

Raitakarim ja Virokankaan (2009, 58-59) mukaan sosiaalisen asiantuntijuuden kentällä nuorisotyö ja sosiaalityö täydentävät toisiaan ja muodostavat vahvan ammatillisen verkoston sosiaalisen asiantuntijuuden kentällä. Parhaimmillaan yhteistyö voi heidän mielestä olla sellaista asiantuntijuutta, joka kommunikoi työn kohteen kanssa ja perustuu molempien ammattikuntien asiantuntijuutta ja erityislaatu arvoistavaksi yhteistyöksi. He ottavat esille, että moniammatillisen yhteistyön lakisääteistäminen asettaa nuorisotyön ja sosiaalityön pohtimaan yhä enemmän omaa asiantuntijuutta ja keskinäistä työnjakoa tämän päivän työkentällä. Hotari (2010, 19) korostaa lastensuojelulain ja nuorisolain asettamia velvoitteita, jotka edellyttävät lasten ja nuorten palveluiden toteuttamiselta yhteistyötä sekä vakiintuneita yhteistyörakenteita yli organisaatorajojen. Hotarin (s.21) mukaan muuttuva sosiaali-

työn toimintaympäristö haastaa nykypäivänä ylläpitämään ja kehittämään sosiaalityön tehtävää yli organisaatorajojen.

5.2 Monialainen yhteistyö

Vuoden 2011 alusta nuorisolakiin lisättiin monialaista yhteistyötä koskeva pykälä. Aaltonen (2011, 25-27) korostaa, että lain mukaan monialainen yhteistyö koskee vain viranomaisia eri toimialoilla ja jokaisella kunnalla ja sen viranomaisilla on velvoitteita nuorten julkisten palvelujen järjestämisestä ja toimeenpanosta. Hän avaa kirjoituksessaan, että monialainen yhteistyö on käsitteenä lähtökohtaisesti sama kuin moniammatillinen yhteistyö, mutta se on määritelmänä hieman laajempi ja selkeämpi. Käsitteellä on haluttu laajentaa toiminta eri sektoreiden ja toimialojen yhteistyöksi ja näin tuoda esiin se, että kyseessä ei ole pelkästään eri ammattiryhmien välisestä yhteistyöstä saman sektorin sisällä. Näin monialaisessa viranomaisyhteistyössä kohtaavat aina eri sektoreiden palvelut ja asiantuntijat. Yhteistyö edellyttää hänen mukaan monialaisen yhteistyön viranomaisilta keskinäistä luottamusta, positiivista asennetta ja toisten ammattitaidon kunnioittamista.

Aaltonen (2011, 32-33) havainnollistaa myös, että monialaisen yhteistyön tarkoituksena on koordinoita sitä, että viranomaiset olisivat nykyistä paremmin tietoisia nuorten tarpeista ja siitä millaiset ovat heidän kasvu- ja elinolot, sekä mitä palveluja muut toimijat jo tarjoavat heille työkentällä. Tällä myös pyritään välttämään päällekkäistä työtä. Hotari (2010, 4) tuo esille, että keskeistä nuorten palveluverkostolle ja sen kehittämiselle on karsia juuri päällekkäistä työtä ja hän korostaa yhteisen linjan löytymistä verkostolle. Hän tuo kehittämisenäkökulmassaan esille ammattilaisten tietämyksen lisäämisen muiden organisaatioiden toimintakäytännöistä sekä työn kuormittavuuden ja kiireen vähentämisen. Yhteistyön ongelmaksi Hotari nostaa yksilöllistä tukea tarvitsevan nuoren ohjauksen katkeamisen siinä vaiheessa, kun nuori siirtyy organisaatiosta toiseen.

Monialaisuus korostaa jaettua asiantuntijuutta, jossa ei tukeuduta ainoastaan yhden asiantuntijan näkemykseen, vaan yhteistyössä rakennetaan yhteinen kokonaisnäkemys asiasta. Monialaisuudessa työn lähtökohdaksi nostetaan asiakaslähtöisyys ja monialaisessa yhteistyössä yhdistyvät eri osaajien välinen vuorovaiku-

tus, toimintaympäristö ja toimintaa ohjaavat arvot ja tavoitteet. Monialaiset yhteistyöverkostot ovat asiakkaan näkökulmasta katsottuna etu, koska niissä hänen asiansa tulee käsiteltyä laajasta perspektiivistä. (Kasvun kumppanit, monialaisuus, [viitattu 17.1.2014]).

6 OMIN JALOIN- MENETELMÄ

Tässä luvussa syvennyn Omin Jaloin- menetelmään tuomalla esiin, mitä menetelmä pitää kokonaisuudessaan sisällä ja mitä menetelmän käyttämisellä tavoitellaan. Omin Jaloin- menetelmä on yksilötyöskentelyn menetelmä, jota käytetään esimerkiksi kohdennetussa nuorisotyössä ennaltaehkäisevänä työmenetelmänä kohdennettua tukea tarvitsevien nuorten kanssa. Esittelen tässä luvussa Omin Jaloin- menetelmän sisällöllisen kokonaisuuden ja kirjalliset lähteeni pohjautuvat suurimmaksi osaksi Omin Jaloin- työkirjaan, jonka ovat tehneet Lohjan Kaupungin erityisnuorisotyöstä Kati Blomqvist, Mia Salminen, Maikki Arola, Tuomas Hiltunen ja Auru Tarjanne vuonna 2010. Omin Jaloin- työkirja kokoaa kaiken sen mitä menetelmä pitää sisällään, joten monilähteistä kirjallisuutta ei ole menetelmän esitteilyssä käytetty niin paljon sen saatavuuden ja vähäisyyden vuoksi.

Omin Jaloin- menetelmä on kehitetty vuonna 2007 Lohjan kaupungin erityisnuorisotyössä ja menetelmän kehittäminen on lähtenyt vahvasti työelämän tarpeista. Omin Jaloin- menetelmän pilotointi sai projektirahoituksen Kaste- ohjelmasta vuonna 2009 osana Lapsen- ääni kehittämisohjelmaa. Projektirahoituksella oli suuri merkitys Omin Jaloin- menetelmän kehittämistyölle ja projekti mahdollisti hyväksi koetun menetelmän ja työvälineen tuottamisen myös muille hankkeessa oleville kunnille. Omin Jaloin- hankkeen kehittämistyöryhmään kuului viisi Lohjan kaupungin työntekijää, jotka hankkeen aikana tuottivat materiaalipaketin, johon kuuluivat Omin Jaloin- työkirja sekä muut oheismateriaalit. (Blomqvist, Salminen, Arola, Hiltunen & Tarjanne 2010, 5-6).

Omin Jaloin- menetelmä on ennaltaehkäisevän lastensuojelun menetelmä, joka on kohdennettu 12-17 vuotiaalle nuorille ja sen avulla voidaan kartoittaa nuoren elämään liittyviä voimavaroja sekä riskitekijöitä. Omin Jaloin- menetelmässä korostuu varhainen puuttuminen ja tuki nuorelle sekä hänen perheelleen. Toiminnan ajatuksena on lisätä nuoren ymmärrystä nykyhetken valintojen vaikutuksesta nykyhetken ja tulevaisuuteen. Omin Jaloin- menetelmässä kartoitetaan nuoren voimavarat sekä riskitekijät yhdeksän eri elämän osa- alueen kautta, joita ovat perhe, kaverit, terveys- ja hyvinvointi, päihteiden käyttö, rikkeet ja rikokset, koulu, seurustelu, harrastukset ja vapaa- aika (Omin Jaloin toiminta, [viitattu 2.1.2014]).

Omin Jaloin- tapaamisiin ohjautuu Blomqvistin (2010, 11) mukaan nuoria, joista on syntynyt huoli. Hän tuo esille, että nuori voi ohjautua menetelmään monesta eri tahosta, kuten esimerkiksi alueellisesta nuorisotyöstä, etsivästä nuorisotyöstä, koulukuraattorilta, terveydenhoitajalta, lastensuojelun sosiaalityöstä tai muilta viranomaisilta. Myös nuori itse tai hänen huoltajansa voivat toimia aloitteen tekijänä.

6.1 Omin jaloin tehtävät ja tapaamiset

Omin Jaloin- menetelmän kirjalliset tehtävät on kehittänyt Kati Blomqvist toimintatutkimuksellisenä opinnäytetyönä Sosionomi (YMK) opinnoissaan Järvenpään Diakoni ammattikorkeakoulussa, josta hän valmistui syksyllä 2010 (Blomqvist 2010, 2). Hänen kehittämistyönsä tavoitteena oli tarkastella ja kehittää Omin Jaloin- menetelmän asiakastapaamisissa käytettäviä kirjallisia tehtäviä vastaamaan paremmin tarkoitustaan suojaavien ja riskitekijöiden kartoittamisessa nuorten elämässä. Kehittämistyön tuloksena syntyi valmis kirjallisten tehtävien kokonaisuus käytettäväksi asiakastyön välineenä ja kehittämistyö havainnollisti myös sen, että tarkasteltaessa kaikkien osa-alueiden tehtäviä vielä suhteessa toisiinsa, on mahdollista havaita tekijöitä, joita yksittäin tarkasteltuna ei olisi ollut mahdollista havaita. Näin syntyi ajatus ristiinpeilaamisen timantista. (Kuvio 1. s.43)

Omin Jaloin- menetelmän (Blomqvist ym. 2010, 10) Tulevaisuus- tehtävän taustaideologia on tulevaisuuden muistelutekniikassa, Sosiaaliset toimintaympäristöt- tehtävän tausta on verkostokartan periaatteessa ja huoltajan tapaamiseen liittyvä Huolimato- tehtävän tausta on Huolen vyöhykkeistö- menetelmässä. Näiden osa-alueiden tehtävät sekä ohjeistukset on kehitetty Omin Jaloin- menetelmän kehittämisprosessissa. Terveys- ja hyvinvointi- tehtävä perustuu opiskelijaterveydenhuollon oppaasta löytyvään kyselyyn, josta sitä on muokattu vastaamaan paremmin Omin Jaloin- menetelmän tarpeita. Päihteiden käytön kartoittamisessa on hyödynnetty Marjatta Pirskasen kehittämää ADSUME- päihdemittaria. Omin Jaloin- menetelmän Arvopelin toi Katri Tamminen Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden opinnoissaan. Perhettä, rikoksia ja rikkeitä ja raha-asioita kartoittavat tehtävät ovat kaikki kehitetty Omin Jaloin- menetelmän kehittämisprosessin aikana. (Blomqvist ym. 2010, 10).

Omin Jaloin- menetelmässä toteutettavien yksilötapaamisten tarkoitus on Blomqvistin ym. (2010, 5) mukaan auttaa nuorta itseään havaitsemaan oman elämänsä suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä. Työskentelyn alussa nuori laatii itselleen tulevaisuuden kuvan viiden vuoden päähän. Nuoren omaa elämää kartoitetaan työskentelyn aikana puolistrukturoitujen kirjallisten tehtävien avulla, jokaisen yhdeksän eri osa-alueen kautta. Kirjallisten tehtävien ja niistä käytyjen keskustelujen pohjalta nuori itse nimeää jokaisen osa- alueen suhteen asiat, jotka tukevat hänen tulevaisuuden suunnitelmaansa ja myös ne asiat, joita hänen tulisi kehittää. Nuori myös samalla nimeää ne tahot, joista toivoisi saavansa kehittämistä vaativiin asioihin tukea ja apua. Omin Jaloin- menetelmän työkirjasta löytyy paljon keskustelua tukevia ja edistämiä lisäkysymyksiä, joilla pyritään tuomaan työskentelyä mahdollisimman sujuvaksi. Työskentelyssä on hyvä huomioida, että osalle nuorista tehtävien tekeminen voi olla helppoa, mutta toisille se voi olla haastavampaa. (Blomqvist ym. 2010, 5.)

Blomqvist ym. (2010, 15) esittävät, että Omin Jaloin- tapaamiset ja niissä käytettävät tehtävät olisi tarkoitus saada käytyä läpi neljän tai viiden tapaamisen aikana, mutta tarvittaessa tapaamisia voidaan lisätä, mikäli havaitaan nuoren tarvitsevan enemmän tukea tai puuttumista. Lisätapaamisissa on hyvä hyödyntää tarvittaessa myös oman verkoston ja osa-alueiden eri asiantuntijoita, joita voidaan käyttää konsultoivana apuna työskentelylle, tai pyytää tapaamisiin mukaan.

Tapaamisissa tehdään Blomqvistin ym.(2010, 15-16) mukaan yleensä useampia tehtäviä yhden tapaamiskerran aikana ja jokaisen nuoren kohdalta tulisikin pohtia tehtävien tekemisen järjestystä jo hyvin etukäteen. Heidän mukaan työskentelyssä kannattaa huomioida ajankäyttö hyvin etukäteen, jos jonkun osa-alueen osalta nuorella on jo ennakkoon tiedossa olevia vaikeuksia. Menetelmää toteutettaessa on kuitenkin hyvä muistaa, että tehtävät yksinään eivät tuota tulosta, vaan tarvitsevat aina vuorovaikutustilanteen, jossa ne käydään keskustellen läpi yhdessä työntekijän ja nuoren kanssa.

Keskustelu on Blomqvistin ym. (2010 76-77) mukaan todella tärkeä osa työmuotoa ja tehtävissä näkyvät yleensä vahvasti nuoren omat ajatukset käsiteltävistä aiheista. Heidän mielestä tehtävät toimivat hyvänä välineenä keskustelun avaukselle ja vain hyvän dialogin kautta voidaan saavuttaa parhaat tulokset ja tukea nuorta itse

havaitsemaan suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä omasta elämästään. On tärkeää, että työntekijä keskustelee nuoren kanssa tämän nimeämistä tekijöistä ja tarvittaessa lisää myös omat näkemyksensä nuoren tulevaisuutta tukevista ja kehittymistä tarvitsevista asioista. Työntekijän on tärkeä tuoda esiin myös millaista tukea nuori voisi tarvita omaan elämäntilanteeseensa ja millaisia olemassa olevia riskitekijöitä nuoren elämästä löytyy.

Omin Jaloin- menetelmän viimeisellä tapaamiskerralla käydään kootusti keskustelun läpi aihe-alueet yhdessä nuoren, huoltajan ja työntekijän kesken. Tapaamisissa myös huoltaja voi tuoda esiin omat ajatuksensa nuoren elämästä. Tapaamisessa vielä yhdessä tarkastellaan nuoren tulevaisuutta tukevia asioita suhteessa kehittymistä vaativiin asioihin sekä sovitaan millainen rooli kullakin on kehittymistä vaativien asioiden suhteen. Tapaamisissa määritellään jokaisen omaa subjektiivista huolen tasoa tämän hetken tilanteesta ja nuoren tarvitessa pitkäkestoisempaa tukea ja työskentelyä, voidaan nuori ohjata tarvittavien palveluiden piiriin. Tällä tavoin tuetaan tavoitteiden asettamista riskien vähentämiseksi sekä rohkaistaan nuorta muuttamaan toimintatapoja oman paremman huomisen mahdollistamiseksi. Työskentelyssä on tärkeä myös huomioida ja tuoda esiin positiivista palautetta nuorelle hyvin toimivista asioista, jotka auttavat häntä saavuttamaan omia tulevaisuutensa tavoitteita. (Blomqvist 2010, 62, 76-77).

6.2 Työtä ohjaavat periaatteet

Blomqvist ym. (2010, 10) osoittavat Omin Jaloin- menetelmän työskentelyä ohjaavat periaatteet, jotka ovat hyvin toisiaan tukevia ja samankaltaisia. Heidän mukaan yhteistä kaikille periaatteille on asiakkaan huomioiminen ja kunnioittaminen. Lisäksi työskentelyn käytännön järjestelyillä pyritään poistamaan arkisia esteitä, jotka voivat olla nuorelle esteenä tapaamisiin osallistumisessa.

6.2.1 Motivoiva ja arvostava kohtaaminen

Omin Jaloin- työssä korostuu motivoiva ja arvostava kohtaaminen sekä motivoitavan periaatteet. Työskentelyssä korostetaan Blomqvistin ym. (2010, 10) mukaan

dialogisen vuorovaikutuksen merkitystä ja perustaitoja, jossa yhteistyö, kunnioitus ja myötätunto ovat vahvasti läsnä. Onnistuneessa dialogissa voidaan heidän mielestä voimistaa ristiriitaa ja nostaa esiin muutosvalmiutta auttamalla nuorta itse tekemään havaintoja toiminnastaan ja suuntaamalla hänen huomiota kohti haluttua muutosta. Työntekijän on kuitenkin huomioitava nuoren kanssa työskennellessä myös vastarinnan hyväksyminen ja väittelemisen välttäminen sekä lisäksi hänen tulee pyrkiä löytämään nuoren kanssa yhteinen ymmärrys asioista. Työntekijän on myös vahvistettava ja luotava uskoa nuoren pystyvyyteen ja antaa hänelle välineitä muutokseen esimerkiksi itsearvioinnin ja nuoren omien havaintojen sekä tavoitteiden kautta.

Blomqvist ym. (2010, 11) korostavat, että työntekijän on tärkeä rohkaista nuorta kertomaan avoimesti asioista sekä tunteista. Työskentelyssä tulee muistaa nuoren vahvistaminen ja muutospuheen tukeminen tunnistamalla ja nimeämällä nuoren vahvuuksia. He täsmentävät, että hyvän vuorovaikutuksen kautta työntekijä herättää omalla toiminnallaan nuorta pohtimaan omia arvoja, tavoitteita ja tulevaisuuden suunnitelmia. Keskustelussa tulee käyttää heijastavan kuuntelun menetelmää, jossa työntekijä reagoi nuoren kertomaan esimerkiksi toistamalla kuulemaansa ja tarkistaa samalla, että hän on ymmärtänyt oikein. On erittäin tärkeää luoda nuorelle tunne, että häntä kuunnellaan ja samalla nuori voi tarvittaessa oikaista myös mahdollisia väärinkäsityksiä. Blomqvist ym. (2010, 11) tuo esille, että nuorelle tulee antaa myönteistä palautetta hänen toiminnasta ja työntekijän on vältettävä valmiiden ratkaisujen ja neuvojen antamista, syyllistämistä, pelottelua ja muita negatiivisia tulkintoja työskentelyn aikana.

6.2.2 Varhaisen puuttumisen menetelmien hyödyntäminen

Blomqvist ym. (2010, 11) havainnollistavat, että varhainen puuttuminen on käytäntö, joka perustuu asiakaslähtöisyyteen ja kumppanuuteen, jonka kautta edistetään asiakkaan kunnioittavaa kohtaamista sekä osallisuutta omien asioiden hoidossa. Varhaiseen puuttumiseen on Omin Jaloin- menetelmässä hyödynnetty THL:n huolen vyöhykkeistöä sekä huolen puheeksiottoa. Huolen vyöhykkeiden avulla työntekijät ovat voineet ilmaista omaa subjektiivista huoltaan, jolla tarkoitetaan työnteki-

jän omaa näkemystä nuoren tilanteesta. Työntekijän omasta subjektiivisesta huolesta puhuminen ongelmista puhumisen sijaan on helpottanut jatkotyöskentelyssä nuorten kanssa. Myös moniammatillisissa verkostoissa on yhteisesti määritellyiden ongelmien sijaan pyritty puhumaan enemmän omasta koetusta subjektiivisesta huolesta. Tapaamisissa heränneen subjektiivisen huolen puheeksioton välineenä Omin Jaloin- menetelmässä käytetään huolen puheeksiotto- lomaketta, jonka avulla oma subjektiivinen huoli tuodaan esille hienotunteisesti ja kunnioittavalla tavalla. (Blomqvist ym. 2010, 11).

6.2.3 Tulevaisuuden muistelutekniikan soveltaminen

Omin Jaloin- menetelmässä tulevaisuuden muistelutekniikkaa käytetään keskusteluissa nuoren kanssa, jossa nuori itse määrittelee oman tulevaisuuden kuvansa viiden vuoden päähän nykyhetkestä. Blomqvist ym. (2010, 12-13) kertovat, että tulevaisuuden muistelun tarkoituksena on eläytyä nuoren määrittämään hyvään tulevaisuuteen ja tarkastella millaisena tulevaisuus näyttäytyy nykyhetkessä ja mitkä eri tekijät siihen johtavat. Tämän jälkeen tulevaisuuden muistelusta laaditaan suunnitelma, jonka avulla voitaisiin päästä hyvään tulevaisuuteen. Tämä käytännössä tapahtuu kirjaamalla esiin tulleet asiat vahvuudet ja kehityssuunnitelma-tehtävään. Heidän mielestä tällä tavoin rakennetaan silta tulevaisuuden tavoitteiden ja nykyhetken välille. On tärkeä saada nuori kokemaan, että hänen omilla nykyhetken valinnoilla on suuri merkitys siihen, millaiseksi hänen oma tulevaisuutensa muodostuu.

6.2.4 Nuorten valtaistaminen

Blomqvistin ym. (2010, 13) mukaan nuoren valtaistumiseen pyrkivä työote näkyy jokaisessa Omin Jaloin- menetelmän osa-alueen tehtävässä, jossa nykytilannetta tarkistellaan yhdessä tulevaisuuden suunnitelman kanssa kiinnittäen huomiota siihen, mitkä asiat nykytilanteessa tukevat tavoitteen saavuttamista. Samalla kiinnitetään huomiota niihin asioihin, jotka tarvitsevat kehittymistä. Tarkoituksena on

selkeyttää ja konkretisoida nuorelle hänen omat tavoitteensa ja tätä kautta hänen on mahdollista rakentaa omaa toimintasuunnitelmaa tavoitteiden saavuttamiseksi.

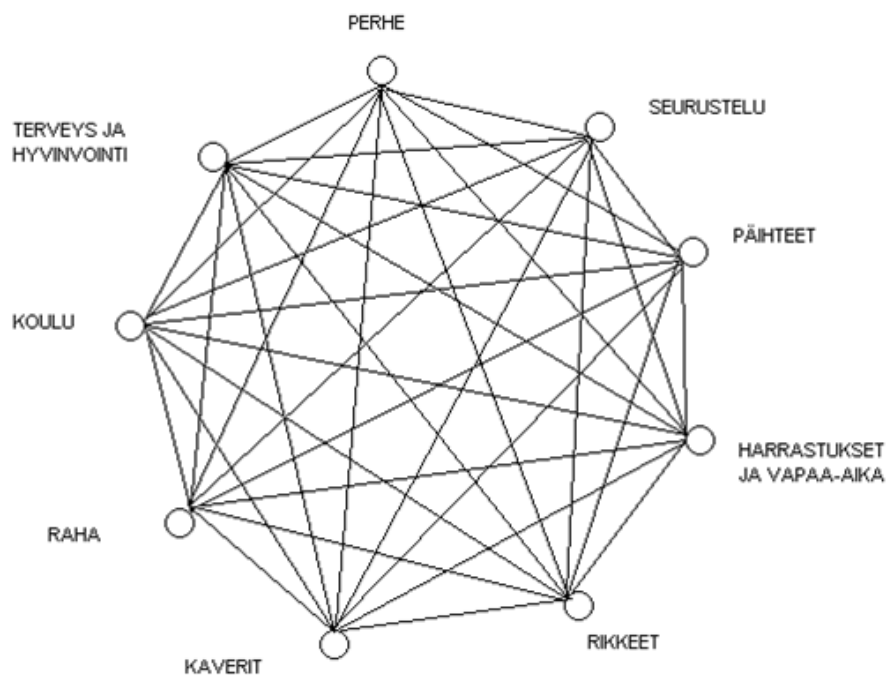
6.2.5 Kiinnipitävä työote

Omin Jaloin- menetelmässä Blomqvistin ym. (2010,14) tuovat esille kiinnipitävän työotteen, jolla tarkoitetaan työntekijän omaa aktiivista ja joustavaa työtapaa nuorten kanssa työskennellessä. Lähtökohtana on, että alkuun työntekijä sopii nuoren kanssa tapaamiset esimerkiksi puhelimitse, jolla pyritään madaltamaan tapaamiseen tulemisen kynnystä. On erittäin tärkeitä, että sovitut tapaamiset toteutetaan aina nuorelle parhaiten sopivassa ajassa ja paikassa kuunnellen nuoren omia toiveita. Työskentelyn edetessä tapaamiset tulee sopia aina edellisen tapaamisen lopuksi ja tarvittaessa työntekijä voi vielä muistuttaa nuorta tapaamisesta esimerkiksi tekstiviestillä ennen sovittua tapaamista. Blomqvist ym. (2010, 14) huomauttavat, että vaikka nuorelta odotetaan vahvaa sitoutumista tapaamisiin, niin peruuntumisia voi aina ilmaantua. Näissä tapauksissa työntekijä on aktiivisesti yhteydessä nuoreen ja selvittää miksi tapaaminen peruuntui ja pyrkii sopimaan uuden tapaamisajankohdan. Mikäli sitoutumisesta tulee huolestuttavia asioita matkan varrella esiin, voi työntekijä ottaa yhteyttä nuoren huoltajien lisäksi myös lähettävään yhteistyötahoon.

6.3 Ristiin peilaaminen riskien ja voimavarojen tunnistamiseksi

Omin Jaloin- menetelmässä korostuu vahvasti jokaisen yhdeksän elämän osa-alueen ristiin peilaaminen ja tarkastelu suhteessa toisiinsa. Omin Jaloin- työryhmä on nimennyt tämän tarkastelutavan ristiin peilaamisen timantiksi (Blomqvist, 2010, 60). Tämä tapahtuu kartoittamalla nuoren elämää hyvin laaja-alaisesti elämän eri osa-alueiden kautta, jonka myötä yksittäisiä riskitekijöitä ja suojaavien tekijöiden välisiä suhteita voidaan peilata toisiinsa ja saada näin ollen laajempi näkökulma asioiden tarkasteluun. Nuorten ongelmat ovat usein yksilöllisiä ja johtuvat usein monista eri tekijöistä, joten nuorten tilannetta ja hyvinvointia tulisikin arvioida aina kokonaisvaltaisesti ja laaja-alaisesti. (Blomqvist ym. 2010, 16).

Blomqvist ym. (2010, 16) painottavat, että Omin Jaloin- menetelmässä tarkastellaan nuoren omia valintoja elämän eri osa-alueilla ja millaisia vaikutuksia niillä on suhteessa toisiinsa ja millaisena nuoren omat tulevaisuuden suunnitelmat suhteessa niihin näkyvät. Tätä kautta voidaan lisätä nuoren omaa käsitystä vaikutusten laaja-alaisuudesta, koska nuorten on usein vaikea itse tunnistaa omia ongelmia, tai niiden suhteita toisiinsa. Blomqvist (2010, 60-61) tähdentää, että työntekijälle ristiin peilaamisen timantti antaa tukea nuoren elämäntilanteen kokonaisvaltaisessa arvioinnissa. Hän havainnollistaa, että ristiin peilaamisen kautta esiin tulleita suojaavia ja riskitekijöitä tarkasteltaessa molempiin suuntiin elämän eri osa-alueilla, saadaan aikaan 72 erilaista näkökulmaa. Tämän myötä saatu kokonaiskuva nuoren tilanteesta tukee työntekijää tarvittaessa varhaisen tuen tarpeiden arvioimisessa työskentelyn aikana.



Kuvio 1. Ristiin peilaamisen timantti.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvaan opinnäytetyöni empiirisen tutkimuksen. Tutkimukseni tavoitteena on saada selville käytännön kokemuksia Omin Jaloin- menetelmän käytöstä ja menetelmän soveltuvuudesta kohdennetussa nuorisotyössä sekä moniammatillisessa verkostoyhteistyössä. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös tuoda esiin, miten Omin Jaloin- menetelmän käyttöä voitaisiin kehittää kohdennetussa nuorisotyössä ja moniammatillisessa verkostossa sekä kartoittaa millaista vaikuttavuutta menetelmän käytöllä on ollut nuorten elämänhallintaan. Työn lähtökohtana on päättökysymys sekä sitä tarkentavat kysymykset. Tutkimukseni kysymykset kohdistuvat aihealueisiin, jotka liittyvät kohdennettuun nuorisotyöhön, Omin Jaloin- menetelmään, varhaiseen puuttumiseen, tavoitelähtöisyyteen ja dialogisuuteen, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä nuorten elämänhallintaan. Pääkysymyksenä tutkimuksessani on selvittää **miten Omin Jaloin- menetelmän käyttö on vastannut työelämän tarpeita**. Tarkentavia kysymyksiä ovat seuraavat:

- Miten Omin Jaloin -menetelmän käyttö on vastannut työntekijän tarpeita tai työyhteisön tarpeita?
- Millä tavalla Omin Jaloin- menetelmän käyttö on vaikuttanut työskentelyn tavoitteellisuuteen ja dialogisuuteen?
- Millaisia kokemuksia on saatu Omin Jaloin- menetelmän asiakasohjauspolusta ja moniammatillisesta yhteistyöstä?
- Millaisia nuoren elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia menetelmän käytöllä on ollut?

7.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimukseni kohderyhmänä olivat kohdennettua nuorisotyötä tekevät työntekijät, jotka ovat käyttäneet omassa työssään Omin Jaloin- menetelmää. Nuorisotyötä tekevien ammattilaisten lisäksi haastattelin yhtä yhteistyöverkoston edustajaa, joka on toiminut nuorta ohjaavana tahona Omin Jaloin- menetelmään. Tutkimuksessani

haastattelin yhteensä kahdeksaa työelämän edustajaa. Kohdennettua nuorisotyötä tekeviä työntekijöitä oli tutkimuksessani yhteensä seitsemän henkilöä ja yhteistyötahon edustajia yksi henkilö. Haastattelin kaksi työntekijää parihaastatteluna, viisi työntekijää ryhmähaastatteluna sekä yhden työntekijän yksilöhaastatteluna. Haastateltavina nuorisotyön edustajina tutkimuksessani oli ammattinimikkeittäin kolme erityisnuorisotyöntekijää, kaksi etsivän nuorisotyöntekijää sekä kaksi nuorisohjaajaa. Yhteistyötahon edustaja oli ammattinimikkeeltään koulukuraattori.

7.2 Tutkimusmetodi

Tutkimusmenetelmänä käytin kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusta ja haastattelut toteutin teemahaastatteluna. Laadullinen tutkimus perustuu kokonaisvaltaiseen tiedon hankintaan ja sen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti todellisuudesta käsin ja tutkimuksen tavoitteena on löytää tosiasioita tutkittavasta asiasta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Laadullinen tutkimus tuo kuuluviin tutkimukseen osallistuneiden näkemykset ja havainnot sekä antaa mahdollisuuden tulkita menneisyyttä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 27). Hirsjärvi ym. (2009, 160) tuovat esille, että laadullisessa tutkimuksessa ihmiset asettavat kysymyksiä ja tulkitsevat asioita omista näkökulmista ja sillä ymmärryksellä, joka heillä on. Viikka (2005, 97-98) havainnollistaa, että laadullinen tutkimus sisältyy aina kysymykseen, mitä tutkimuksessa tutkitaan ja tutkitaanko kokemuksiin vai käsityksiin liittyviä merkityksiä. Tutkimuksen toteuttajalta edellytetään näin ollen aina täsmennystä tutkimuksen luonteesta ja siitä mitä omalla tutkimuksella tavoitellaan. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija asettaa tutkimukselle teemoja ja kysymyksiä oman kokemuksensa sekä ymmärryksen mukaan, ja sen avulla hän ymmärtää ja tulkitsee tutkimuskohdettaan.

Tutkimuksessani keräsin tutkimusaineiston teemahaastatteluilla. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto, jossa aihepiirit ja teema-alueet ovat etukäteen tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat (Hirsjärvi ym. 2009, 208.) Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan ne keskeiset aiheet tai teema-alueet, jotka ovat tutkimushaastattelussa oleellisia

vastaamaan tutkittavaan tutkimusongelmaan. Tutkimushaastattelun aikana käsiteltäviä teemoja voidaan käydä läpi siinä järjestyksessä, mikä on haastattelulle luontevinta. Teemahaastattelun tavoitteena on, että jokainen haastateltava henkilö voi antaa oman kuvauksensa kaikista keskeisistä aiheista sekä teemoista. (Vilkkä 2005, 101-102). Teemahaastattelussa haastattelukysymykset ovat kaikille samat ja kaikki osallistujat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin. Teemahaastattelussa on kaikkein oleellisinta se, että siinä ei keskitytä yksityiskohtaisiin kysymyksiin, vaan haastattelu etenee keskustelemalla keskeisistä teemoista. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47-48).

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston keräämisen tavoitteena on aineiston sisällöllinen laajuus, eikä niinkään aineiston määrä kappaleina. Tutkimuksen empiiristen kysymysten muotoilussa on tärkeää, että tutkija tuntee kohderyhmän, koska ihmisten kokemukset ja käsitykset ovat hyvin kulttuurisidonnaisia ja tilannekohtaisia. Kohderyhmän tuntemusta tarvitaan siksi, että osataan ymmärtää ja tulkita mistä kokemusmaailmasta haastateltava käsityksiään muodostaa. (Vilkkä 2005, 109). Haastateltavien valinnassa on muistettava mitä ollaan tutkimassa ja haastateltavat olisi hyvä valita tutkittavaa asiaa koskevan asiantuntemuksen tai kokemuksen perusteella (Vilkkä 2005, 114).

7.3 Tutkimuksen haastatteluiden toteutus

Valitsin tutkimukseeni teemahaastattelun, koska tulin siihen johtopäätökseen, että sen avulla saisin haastateltavien henkilöiden ajatuksia esille vapaamuotoisemmin ja mahdollisimman luontevasti. Haastattelut tapahtuivat tässä tutkimuksessa kahdella eri teemahaastattelurungolla, mutta samoilla käsiteltävillä teemoilla. Käsiteltävät teemat liittyivät Omin Jaloin- menetelmään, varhaiseen puuttumiseen, tavoitelähtöisyyteen ja dialogisuuteen, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä nuorten elämänhallintaan.

Omin Jaloin- menetelmää käyttäneet nuorisotyön edustajat haastattelin omalla teemahaastattelurungolla (Liite 1.) ja yhteistyötahon edustajan omalla teemahaastattelurungolla (Liite 2.), koska käsiteltäviä teemoja lähestyttiin tutkimuksessani

sekä menetelmää käyttävän työntekijän, kuin menetelmään nuoren ohjanneen yhteistyötahon näkökulmasta.

Haastateltavat henkilöt löytyivät henkilökohtaisten kontaktieni kautta ja haastattelut toteutettiin haastateltavien omilla työpaikoilla. Ennen haastatteluja lähestyin haastateltavia sähköpostitse ja kerroin heille tutkimuksestani sekä kysyin luvat haastatteluille. Tutkimukseen osallistuneille haastateltaville annoin haastattelukysymykset pohdittavaksi etukäteen.

Laadullisessa tutkimuksessa on perusteltua antaa haastateltaville henkilöille etukäteen tietoa haastatteluista, kuten esimerkiksi haastattelukysymykset, joiden myötä haastateltava voi tutustua aiheeseen jo etukäteen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Tässä tutkimuksessani katsoin parhaaksi lähettää haastattelukysymykset etukäteen osallistuville henkilöille pohdittavaksi siitä syystä, että haastatteluihin varattu aika riittäisi haastateltavien kohdalta ja näin samalla myös mahdollistin sen, että haastateltavat voivat halutessaan keskustella omassa työyhteisössään tutkimuksesta etukäteen. Haastattelukysymysten lähettämällä katsoin olevan hyötyä myös siinä, että kysymykset voivat kannustaa etukäteen haastateltavia sekä heidän koko omaa työyhteisöään pohtimaan ja refleктоimaan Omin Jaloin- menetelmän käyttöä osana heidän arjen työtä sekä moniammatillista yhteistyötä.

Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluna, parihaastatteluna sekä ryhmähaastatteluna. Hirsjärven ym. (2009, 210) mukaan näitä eri haastattelumuuotoja voidaan käyttää tutkimuksessa toisiaan täydentävästi. Vilka (2005, 101) tuo esille, että yksilöhaastattelut sopivat hyvin tilanteeseen, jossa haetaan henkilön omakohtaista kokemusta, kun taas ryhmähaastatteluissa voidaan yhdessä käsitellä koettuja asioita. Hirsjärvi ym. (2009, 210-211) ovat sitä mieltä, että ryhmähaastattelut ovat tehokas tapa kerätä tietoa, koska samalla saadaan tietoa useammalta ihmiseltä yhtä aikaa ja haastateltavat voivat olla myös luontevampia ja vapautuneimpia tällaisissa haastattelu tilanteissa. Ryhmähaastatteluksi he rinnastavat myös parihaastattelun. Hirsjärvi ym. tuovat esille myös sen, että toisaalta ryhmä voi estää ryhmän kannalta kielteisten asioiden esiintulon, tai ryhmässä voi olla dominoivia henkilöitä, jotka ohjaavat ja vievät keskustelua haluamaansa suuntaan.

Haastattelutilanteet olivat rauhallisia ja ne sujuivat ilman häiriötekijöitä. Haastattelussa tunnelma oli mukavan rento ja kiireetön. Ryhmähaastatteluiden osalta sain hyvin esille kaikkien haastateltavien mielipiteet sekä ajatukset ja haastateltavat olivat aiheesta kiinnostuneita. Ryhmähaastatteluissa ryhmäläisten välinen vuorovaikutus oli luontevaa ja toisten mielipiteitä sekä ajatuksia kunnioittavaa. Kaikille annettiin hyvin tilaa vastata, eikä kukaan dominoinut keskustelua. Haastatteluiden aikana kiinnitin huomiota siihen, että keskustelut pysyivät asetetuissa teemoissa. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja lisäksi käytin apuna myös muistiinpanovälineitä. Yksi haastattelu kesti keskimäärin 35-45 minuuttia. Tutkimukseni osalta teema-haastattelurunko oli toimiva, mutta joidenkin kysymysten kohdalla jouduin tarkentamaan haastateltaville, mitä kysymykselläni tarkoitan. Tarkentavia lisäkysymyksiä esitin luontevasti haastatteluiden aikana ja haastattelun jälkeen kiinnitin huomioita siihen, että vastaukset liittyivät kysymykseeni sekä käsiteltävään teemaan.

7.4 Tutkimuksen aineiston analyysi

Haastatteluiden jälkeen kerätty tutkimusaineisto tulee muuttua sellaiseen muotoon, että sitä voidaan tutkia. Tätä kutsutaan litteroinniksi, joka pitää sisällään haastatteluaineiston muuttamisen tekstimuotoon. (Vilkkä 2005, 115). Litteroin haastattelun jälkeen kaikki nauhoitetut haastattelut ja valmistelin tekstiaineistot kuntoon tutkimus aineiston analyysia ajatellen. Litterointi onnistui mielestäni hyvin, koska nauhoitteet olivat hyvälaatuisia ja haastattelijoiden puhe selkeää sekä kuuluvaa. Hirsjärvi ym. (2009, 221) tuovat esille, että analyysivaiheessa tutkijalle selviää minkälaisia vastauksia hän saa suhteessa tutkimuksen tavoitteeseen, joten kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimukselle hyvin merkitsevä vaihe.

Tutkimuksen aineiston analyysinä käytin sisällönanalyysiä analysointimenetelmänä. Laadullisessa tutkimuksessa sisällönanalyysi menetelmällä etsitään ja eritellään aineistosta tulkintoja, merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia, eli haetaan tiivistettyä yhteenvetoa aiheesta. Sisällönanalyysia voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. (Vilkkä 2005, 141). Valitsin tutkimukselleni metodiksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin, jota voidaan analyysiprosessina kuvata kolmi-

vaiheiseksi. Ensimmäistä vaihetta kutsutaan pelkistämiseksi, jossa litteroidusta aineistosta karsitaan kaikki epäolennainen pois sekä tiivistetään aineistoa. Toisessa ryhmittely vaiheessa aineistosta esiin nousseita asioita tarkistellaan ja samalla etsitään samankaltaisia kuvaavia käsitteitä. Ryhmittelyn kautta aineisto tiivistetään tutkimuksen seuraavalle vaiheelle. Kolmannessa vaiheessa aineistosta erotellaan oleelliset tiedot ja sen perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteitä yhdistellään ja tätä kautta saadaan vastauksia tutkittavaan asiaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110-115).

Aineiston litteroinnin jälkeen luokittelin vastauksia teemoittain ja pyrin löytämään aineistosta oleellisimmat ja yhdistävät asiat liittyen käsiteltäviin teemoihin. Tässä vaiheessa vielä pyrin karsimaan litteroiduista haastatteluista epäoleellisimmat asiat pois. Teemoihin jaottelun jälkeen yhdistelin samankaltaisia vastauksia ja ilmaisuja etsimällä niistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tavoitteenani oli löytää tutkimukseni kannalta ne tärkeimmät ja oleellisimmat asiat teemoittain. Teemoittelun jälkeen aloitin kirjoittamaan haastatteluista saatuja tuloksia ja johtopäätöksiä.

7.5 Tutkimuksen luotettavuus, yleistettävyys ja eettisyys

Kaikissa tutkimuksissa pyritään aina välttämään virheitä sekä arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimusten luotettavuuden arviointiin on olemassa useita erilaisia arviointitapoja. Tutkimuksen arvioinnilla voidaan todeta tutkimustulosten yleistettävyyttä, eli voidaanko tutkimustulosta verrata aikaisempiin tutkimuksiin. Tätä kutsutaan tutkimuksen arvioinnissa reliaabelisuutena. (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Vilkkä (2005, 157) korostaa, että yleistettävyys ei ole ongelma laadulliselle tutkimukselle, koska sen tavoitteena voi olla myös asioiden kyseenalaistaminen tai sen kautta voidaan lisätä yleistä ymmärrystä erilaisista asioista. Toisena tutkimuksen arviointiin liittyvänä käsitteenä on validius, jolla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä vastata juuri siihen, mitä on haluttu tutkia (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232.)

Tässä opinnäytetyössä on mielestäni tutkimuksessa tutkittu niitä asioita, jotka ovat olleet tutkimukseni tavoitteena. Tutkimustulosten osalta tuloksia voidaan vertailla aikaisempiin tutkimuksiin, mutta tulokset eivät mielestäni kuitenkaan ole yleistettävissä, koska Omin Jaloin- menetelmää käytetään kohdennetussa nuorisotyössä

hyvin erilailla eri organisaatioissa ja yhteistyötahoissa. Tutkimukseni tulokset perustuvat haastateltavien työntekijöiden omiin kokemuksiin Omin Jaloin- menetelmästä ja sen käytöstä kohdennetussa nuorisotyössä sekä moniammatillisessa yhteistyöverkostossa.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen toteuttamisen ja luotettavuuden arvioinnin kohteena on myös tutkimuksen tutkija. Tutkijan tulisi tuoda rehellisesti esiin jokaisen tekemänsä valinnan, teon tai ratkaisun, minkä hän on tutkimuksessaan tehnyt. Tutkijan on pystyttävä kuvaamaan ja perustelemaan millaisia erilaisia ratkaisuja tutkimuksen valinnoissa tehtiin sekä miten lopullisiin ratkaisuihin päädyttiin. Tutkija arvioi myös omien ratkaisujensa tarkoituksellisuutta sekä toimivuutta suhteessa tutkimuksen tavoitteisiin. (Vilka 2005, 159). Hirsjärvi ym. (2009, 232) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus ja itsearviointi tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkalla selostuksella tarkoitetaan kaikkia tutkimuksen eri vaiheita, joihin liittyvät myös haastatteluaineiston keräämiseen liittyvät olosuhteet, käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät sekä virheelliset tulkinnat haastatteluissa.

Haastatteluaineistojen luotettavuus riippuu niiden laadusta. Aineiston keräämisessä voidaan laadukkuutta tavoitella etukäteen valmistelemalla riittävän hyvä teemoja syventävä haastattelurunko. Haastatteluiden toteuttamisessa tutkijan tulee huolehtia, että haastatteluissa käytettävät tekniset laitteet ovat kunnossa ja vielä haastatteluiden jälkeen tulee tarkistella vastasivatko haastateltavat kysytyihin teemoihin vai tarvitaanko vielä tarkentavia lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184-185).

Tutkimukseen liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on otettava omassa työssään huomioon ja eettisten periaatteiden mukaan toimiminen on jokaisen tutkijan vastuulla. Tutkimuksessa tulee huomioida tiedonhankintaan ja julkistamiseen liittyvät tutkimuseettiset periaatteet sekä hyvät tieteelliset käytännöt. Eettisiin kysymyksiin kuuluvat esimerkiksi aineiston hankintaan, arkistointiin ja anonymiteettiin liittyvät seikat ja kokonaisuudessaan tutkimuksen tulee olla ihmisarvoa kunnioittava sekä rehellisesti toteutettu tuotos. (Hirsjärvi ym. 2009, 23-27). Tutkimuksessani eettisyyden näkökulmasta haastateltavien henkilötiedot sekä työyhteisöt ja organisaatiot pidetään salaisena. Näin varmistan sen, että haastateltavia henkilöi-

tä tai heidän organisaatioita ei tutkimuksestani tunnisteta. Myöskään tutkimukseni tutkimuslupia ja sopimuksia en tästä syystä liittännyt tähän opinnäytetyöhön. Tässä opinnäytetyössäni haastateltavien anonymiteettiä kunnioittaen tutkimustuloksien vastauksissa ei eritellä tarkasti kuka haastateltavista asiasta kertoo.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSIA

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tuloksia, jotka olen koontanut teemahaastatteluilta. Olen koontanut tulokset teemoittain ja etenen siinä järjestyksessä kun ne ovat teemahaastattelurungossa (LIITE 1 ja 2). Ensimmäinen teema on Omin Jaloin- menetelmä, jossa käydään läpi miten Omin Jaloin -menetelmän käyttö on soveltunut omaan työhön ja millaisena varhaisen puuttumisen välineenä menetelmä koetaan. Toinen teema käsittelee Omin Jaloin- menetelmän käytössä tavoitelähtöisyyttä ja dialogisuutta, eli millä tavalla menetelmän käytössä esiintyy tavoitteellisuus ja dialogisuus. Kolmannessa teemassa syvennytään moniammatilliseen yhteistyöhön Omin Jaloin- menetelmässä, eli millaisia kokemuksia on saatu menetelmän asiakasohjauspolusta sekä moniammatillisesta yhteistyöstä. Neljännessä teemassa paneudutaan nuorten elämänhallintaan ja tarkistellaan millaisia nuoren elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia Omin Jaloin- menetelmän käytöllä on ollut.

8.1 Omin Jaloin- menetelmän soveltuvuus omaan työhön

Nuorisotyötä tekevät haastateltavat kokivat kaikki Omin Jaloin- menetelmän soveltuvan hyvin omaan työhön ja menetelmän kokonaisuutta pidettiin selkeänä ja hyödyllisenä yksilötyöskentelyn työkaluna. Menetelmän katsottiin tuoneen myös tavoitteellisuutta lisää omaan työskentelyyn. Omin Jaloin- menetelmään nuoren ohjanneen koulukuraattorin mielestä nuorisotyön kanssa tehtävä yhteistyö menetelmän puitteissa on tuonut omaan työhön hyvän työparin, jonka kanssa voidaan yhdessä arvioida yksittäisen nuoren tilannetta ja soveltuvuutta menetelmään.

On tuonut sellaista selkeyttä...kun ajattelee omaa työtä ja selkeää runkoa nuoren kanssa työskentelyyn ja ainakin itselle sellaista jämäpää ja tavoitteellisuutta. (H1)

Se on niin selkeä ja hyvä valmis paketti...ei tarvi ruveta kauheesti valmistelemaan mihinkään...varsinkin siihen yksilötyöskentelyyn tuo lisäarvoa ja menetelmäpankkia. (H3)

Tätä työtä tässä tehdään yksin, niin sitte tulee joku jonka kanssa käydään ensin se vuoropuhelu siitä, että minkälainen nuoren tilanne on, ja voidaan niinku arvioida olisko tästä menetelmästä hyötyä...elikkä tulee toinen ihminen...siihen samaan asiaan tekemään töitä. (H8)

8.1.1 Omin Jaloin- kohderyhmä

Melkein kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että menetelmä ei kuitenkaan sovellu kaikille nuorille, koska kaikki nuoret eivät välttämättä pysty käsittelemään kaikkia menetelmän tehtäviä ja asioita. Varsinkin seitsemäsluokkalaiset nuoret koettiin siten, että he eivät ehkä osaa vielä käsitellä ja pohtia menetelmän tehtävien aiheita kovin rakentavasti. Koululla työskentelevä koulukuraattori näki asian kuitenkin niin, että menetelmä olisi nimenomaan hyvä niille seitsemäsluokkalaisille nuorille, joista on noussut koululla huoli. Näin voitaisiin varhaisessa vaiheessa antaa tukea ja apua nuorelle. Hän koki, että seitsemäsluokkalaisten nuorten asioihin sekä ajatuksiin voi vielä hyvin vaikuttaa.

Välillä noi yläkouluikäisetkin on ehkä jämähtänyt se kehityksen taso siinä mielessä jonneki vähä alemmas, ettei niinku pysty vielä tehdä niitä tehtäviä ja pohtia sitä omaa elämää...ettei halua avautua. (H4)

Jotenki kauheen nuorelle se ei sovi...riippuen nuoresta niin 14 vee ehkä 15 vee ylöspäin ehkä sielä taitteessa...Kyllä niinku seiskaluokkalainen on aika nuori moneen vastaamaan ja suurin osa kaseistakin...varsinkin pojista, ne heittää vitsiksi. (H5)

Mun mielestä Omin Jaloin- menetelmä on sellainen minkä pystyy käyttämään tosi varhaisessa vaiheessa. Ja sit ku seitsemäsluokka...ne on vielä ne oppilaat jotenkin semmosessa aika hyvässä muokattavassa vaiheessa, et niiden ajatuksia pystyy vielä kääntämään siihen semmoseen...tää elämä on mulle mahdollista suuntaan...kun sitte taas kahdeksannella luokalla on jo kerennyt paljon kaveripiiriin kautta tulemaan kaikkia. (H8)

Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että menetelmää voitaisiin kehittää siten, että sitä käytettäisiin ja sovellettaisiin eri ikäryhmille erilailla. Varsinkin nuoremmille voisi olla kevennetty versio menetelmästä. Myös vanhemmille nuorille oma versio, jotka ovat esimerkiksi etsivän nuorisotyön kohderyhmää. Etsivää nuorisotyötä te-

kevän työntekijän kokemus Omin Jaloin- menetelmästä oli hyvä, mutta hän koki menetelmän käyttämisen välillä haasteelliseksi kohderyhmän nuorten kanssa.

Onhan se hyvä paketti, mutta kun kaikkea voi kehittää...niin just se, että niille vähä nuoremmille ku tulis jotain...tai se, että olis ehkä vielä vaihtoehtoja...niinku rakentaa se viis-kuus tapaamista. (H3)

Ikäryhmittäin pystyis suuntaamaan tietyille ikäryhmälle, josta sä raken-
nat niinku tavallaan sitä nuorta ajatellen ja sen tilannetta ajatel-
len...sen kokonaisuuden, jota sä pystyisit hyödyntää. Meillä taas ne
nuoret joiden kanssa sitä teetetään on pääsääntöisesti täysi-
ikäisiä...joilloinka se on nimenomaan vaan siihen, että ne ymmärtää,
peilaa ja katsoo sitä omaa elämää tehtävien valossa, että...mitä vois
kehittää ja mitkä on tosi hyvin elämänsuhteen. (H5)

Nuorisotilatyössä tehtävien hyödyntäminen nähtiin haasteellisena, koska selkeä rakenne sekä kokonaisuus menetelmän käyttämisestä puuttuvat, mutta menetelmän tehtäviä ja kysymyksiä voidaan kuitenkin soveltaa keskusteluiden avaajina nuorten kanssa. Nuorisotilatyössä säännöllisiä kahdenkeskeisiä keskusteluja koettiin vaikeaksi toteuttaa nuoren kanssa, koska nuori ei välttämättä pysty keskustelemaan, tai pohtimaan tiettyjä asioita kovin vakavasti nuorisotilan ympäristössä ja muiden nuorten läsnä ollessa.

Nuorisotilalla vaikka sä kysytkin näitä tiettyjä juttuja...nuorilta suo-
raan...niin täälä ne heittää ne lekkeriks, ku ei siinä ole silloin minkään-
laista rakennetta. Se pitäis olla just niinku säännöllisempää ja tiiviim-
pää ja nimenomaan kahdenkesken ja vanhemmat mukana...yks ko-
konaisuus. (H5)

8.1.2 Omin Jaloin- tehtävien sisältö

Kaikki haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että Omin Jaloin- menetelmän tehtävien sisällöt ja aihe-alueet vastaavat tämän päivän tarpeisiin nuorten osalta. Myös menetelmän tehtävien soveltamista pidettiin hyvänä ja tehtävien hyödyntämistä yleisesti nuorten kanssa tehtävässä työssä. Suurin osa haastateltavista oli käyttänyt kaikkia menetelmän tehtäviä. Haastateltava nosti myös esiin sosiaalisen median käsittelemisen sisältöjen teemoissa, koska aihe nähtiin hyvin ajankohtaisena nuorten elämässä. Haastateltavat nostivat esille, että menetelmän käyttämiseen olisi hyvä olla työntekijällä käytettävissä lisätyökaluja niihin osa-alueisiin, joihin

nuoren kohdalta on herännyt enemmän huolta. Näin voitaisiin nuoren kanssa yhdessä käsitellä asiaa syvemmin ja lisätä tarvittaessa tapaamisia.

Kyllä ne mun mielestä vastaa, että en mä ainakaan...muista että olis tullu sellainen kohta, että mieltis että tää ei ny sovi...enemmän se on sitä, et soveltaa sen ikäryhmään sopivaksi ne kysymykset ja kattoo et milläläilla sen muotoilee tai milläläilla sen selittää nuorelle niin, että se nuori pystyy niihin vastaamaan. (H5)

Jos sielä jonku tehtävän sisällössä on se sosiaalinen media...ku sehä on ihan valtava, minkälaisen tilan se tällä hetkellä vie...koska se millä tällä hetkellä nuoret tytöt esimerkiksi loukkaa itteensä tosi paljon, on se et ne niinku vahingossa ajattele mattomuuttaan tekee jotain sellasta, mikä sitten kulkee läpi elämän heidän mukanaan. (H8)

Jos herää enemmän huolta jostain tietystä osa-alueesta, ois...kauheen helppo itelle, että siihen ois taas jotain lisätyökalua, jotain tehtäväpakettia. (H4)

Jos on selkeesti ongelmia vaikka...päähteidenkäytössä, niin sitte olis-kin siihen pari niinku jatkoa...ja sitte voitais taas jättää jotain muuta pois, tai lisätä niitä tapaamisia. (H3)

Työntekijän, nuoren ja vanhempien tapaamisella koettiin hyväksi keskustelun työkaluksi Vahvuudet- ja kehittämissuunnitelma tehtävän läpikäyminen. Sen avulla voidaan tuoda nuoren elämästä esiin positiivisia asioita sekä myös mahdollisia huolenaiheita. Positiivisen palautteen antaminen koettiin erittäin tärkeäksi, ettei keskustella ainoastaan negatiivisista asioista.

Kun joka tapaamiskerran jälkeen täytetään ne vahvuudet ja kehittämisalueet...sen avulla käy vaikka vanhempien tapaamisella läpitem...niitä, niin se on niin hyvä työkalu. Siinä näkee samalla, että nää asiat on tosi hyvin, mutta sitte huoli herää taas näistä asioista...ettei anneta sitä pelkkää negatiivista ja sitä huolta, vaan siinä käydään myös sitte ne asiat samalla mitkä on hyvin. (H2)

Nuori siinä niinku oppii näkeen niitä hyviä asioita sieltä omasta elämästä, että tulee tosi paljon sellasia että ookoo tää on tosi hyvin, tälle ei tarvi tehdä mitään tälle asialle. Niin tavallaan hoksaa, että elämässä on asioita tosi hyvin. Varsinki sitten kun noi meidän nuoret, mitkä on kuullu niinku tosi tosi monta vuotta, että...on niinku kaikki huonosti ja ne pitää itseään ongelmanuorena. (H4)

8.2 Varhainen puuttuminen Omin Jaloin- menetelmässä

Omin Jaloin- menetelmä koettiin hyvänä huolen arviointivälineenä, jonka kautta pystytään tunnistamaan sekä arvioimaan nuoren elämää ja mahdollisia huolen aiheita. Omin Jaloin- menetelmä nähtiin myös hyvänä intervention ja puuttumisen välineenä, jonka avulla voitaisiin välttyä mahdollisilta lastensuojeluilmoituksilta. Menetelmän avulla koettiin olevan mahdollista tukea ja edistää nuoren sekä hänen koko perheen arkea ja hyvinvointia. Kaikille syntyy menetelmän avulla selkeä kokonaiskuva nuoren ja perheen tilanteesta. Omin Jaloin- menetelmän kirjallisten tehtävien koettiin helpottavan huolen puheeksiottoa, mutta kuitenkin katsottiin hyvin merkitseväksi asiaksi nuoren oma asennoituminen ja kuinka paljon nuori itse on valmis antamaan itsestään tai kuinka paljon hän pystyy omaa elämäänsä käsittelemään. Myös työntekijän omalla ammattitaidolla katsottiin olevan merkitystä huolen puheeksiotossa.

Menetelmä on mun mielestä hyvä arviointiväline, että sillä voidaan tunnistaa...jos esimerkiksi koululla on jollain heränny nuoresta huoli, niin menetelmän avulla voidaan niinku...tarkkailla ja arvioida mistä se huoli johtuu ja mitä voitais sen nuoren kohdalla tehdä. Mun mielestä tässä riippuu paljo se, että kuinka paljon nuori antaa itsestään ja on mukana tässä...varmasti työntekijän oma ammattitaito siihen vähä liittyy, et kuinka ne saa sieltä nostettua. (H2)

Ehkä joskus välttyttäis siltä lastensuojeluilmoituksen tekemiseltä...kun tulis semmonen väliintulo...et kyllä se laittaa nuoren miettimään sitä omaa tilannetta...helpottaa sitä puheeksiottoa...sit voi puhua niistä asioista hyvin niitten oikeilla nimillä. (H3)

Kun vanhemmilla on huoli nuoresta..niin sitten Omin Jaloin- menetelmän jälkeen voidaan todeta niinku niitä hyviä asioita kuin huonoja asioita...niin se hyödyttää sitä perhettä, koska heille muuttuu konkreettiseksi se nuoren tilanne. (H8)

Tukee sitä huolen puheeksiottoa, sillä että on helpompi ottaa niitä asioita puheeksi ku ne on siinä paperilla, mustaa valkoisella. Niistä on helpompi lähteä puhumaan ja nuoriki tietää että mitä on tulossa...se peli on sillälaililla avointa. (H1)

Haastateltavat nostivat esiin, että on erittäin tärkeä lähtötilanteessa kertoa nuorelle Omin Jaloin- menetelmästä ja siitä, että nuori on vapaaehtoisesti mukana työsken-

telyssä. Nuorelle tulee myös kertoa, että menetelmän sekä työskentelyn aikana mahdollisiin huolenaiheisiin tartutaan ja sitä kautta nuorelle tarjotaan apua sekä tukea hänen elämäänsä. Tärkeäksi nostettiin työntekijän ja nuoren välinen avoin huolipuhe esiin nousseista asioista. Työntekijän vastuuta korostettiin huolenpuheeksi otossa sekä huolen tiedon viemisessä nuorelle, vanhemmille ja yhteistyökumppaneille.

Nuorelle kerrotaan siinä aluksi, että lähtee tällaiseen työskentelyyn ja tuodaan sitä...tavallaan vapaaehtoisuutta kokoajan esille...mutta myös tuodaan se, että jos se huoli herää...niin silloin sitä huolta vietään eteenpäin...että nuorella on tavallaan kaikki tiedossa siinä aluksi...sehän on taas niitten tehtävä, jotka tätä tekee, että siihen oikeesti puututaan...ehkä helpointa on tuoda se vanhemmille ja verkostoille, kun sen on nuoren kanssa käynyt läpi ja on tosiaan sitä mustaa valkoisella. (H1)

8.3 Tavoitelähtöisyys ja dialogisuus Omin Jaloin- menetelmässä

Omin Jaloin- menetelmä oli tuonut selkeyttä ja tavoitteellisuutta omaa työhön. Etsivässä nuorisotyössä tavoitteellinen ja asiakaslähtöinen työskentely nähtiin ensisijaisesti työskentelyn lähtökohtana ja Omin Jaloin- menetelmä yhtenä työvälineenä yksittäisissä tapaamisissa nuorten kanssa. Omin Jaloin- menetelmästä ja tavoitteellisuudesta nousi esille, että nuorilla ei välttämättä ole itsellä aina selkeitä tavoitteita olemassa siihen, mitä he Omin Jaloin- menetelmältä odottavat, koska nuoret usein ohjautuvat toimintaan jonkun tahon ohjaamina. Haastatteluista nousi esiin, että sosiaalitoimen kanssa tehdyssä yhteistyössä työskentelyn tavoitteet ja sisältö painottuvat lastensuojelun asettamiin tavoitteisiin.

Selkeyttä ja oman työn tavoitteellisuutta, eli justiin sitä että on selkeä alku ja selkeä loppu...niin se luo sille jotenki selkeät raamit, että tää on tää paketti ja tätä multa odotetaan ja tämä on mun tehtävä...sitte tästä ohjataan eteenpäin...että tavallaan päättyy siihen mun osalta, mä oon antanut sen minkä mä oon pystynyt, ettei jää niinku ilmaan roikkumaan paljoa asioita. (H1)

Se on yks menetelmä jota käytetään, et etsivässä työssä se tavoitteellisuus ja tavoitteet on jossain muualla...kun itse tässä menetelmässä, tai sen tavoissa...se tavoite on sitten usein yksilöllisesti nuoren tilanteesta riippuva, eikä niinkään tässä kokonaisuudessa. (H5)

Jos ajattelee nuoren kohdalla niitä tavoitteita toiminnalle, niin nuoret ei ehkä osaa sitä ajatella sillälailla...niillä ei ole mitää tavoitteita, joku on ohjannu ne ja ne tulee toimintaan mukaan sen takia. (H2)

Sosiaalipuolen neuvotteluissa ei niinkään oo paneudettu siihen, että mitä sen menetelmän tavoitteet tai sisältö on ollu, vaan enemmänkin siitä, mikä se tilanne on nyt ja mitkä on ne lastensuojelun asettamat tavoitteet. (H3)

Omin Jaloin- menetelmän käyttäminen nähtiin ohjaavan työskentelyä enemmän dialogiseen työskentelyyn, jossa on helpompi keskustella nuorten kanssa eri asioista. Toisaalta dialogisuus nähtiin kuuluvan automaattisesti nuorten kanssa työskentelyyn. Menetelmää vähemmän käyttänyt haastateltava nosti esille, että dialogisuus ja työntekijän oma havainnointi lisääntyy sitä kautta, kun menetelmä tulee itselle enemmän tutuksi. Onnistunut dialogi nähtiin tärkeäksi, koska sitä kautta luodaan avoin luottamuksellinen suhde nuoreen sekä hänen perheeseensä ja sitä myötä myös päästään lähemmäksi työskentelyn tavoitteita ja sitoutetaan toimintaan. Haastattelusta nousi esille myös se, että dialogisuus rakentuu pikkuhiljaa työskentelyn aikana. Myös työskentelyssä on huomioitava se asia, että nuorelle on turvallista, kun hän voi vastustaa asioita, näin hän voi tuoda esiin omia ajatuksia.

Kyllä se parantaa esimerkiksi sitä dialogisuutta, kun on just helpompi puhuu niistä asiosta sitte ja ohjaa semmoseen dialogisuuteen...etsivää työtä et voi tehdä, jos et ole valmis vuorovaikutukseen. Onko se menetelmästä johtuvaa vai onko se automaattisesti työn luonne, niin se on sitte toinen keskustelu. (H3)

Jos käyttää enemmän itte, niin sitä varmaan osaa enemmän siihen vuorovaikutukseenki kiinnittää huomiota, silloin kun ne sun kysymykset ja perustavoite niinku...tulee selkärangasta...silloin siihen vuorovaikutussuhteeseen ja nuoren huomioimiseen tulis ehkä enemmän sitä rentoutta ja se ei oo mitenkään sellaista tenttaamista. Havainnointikin lisääntyy siinä, kun ei tarvi miettiä että mitäs tässä nyt pitikään kysyä tai tehdä. Ensisijaisen tärkeätä, että dialogi olis hyvää, koska sitä kautta päästään niihin tavoitteisiinkin. (H1)

Ei nuoren kanssa välttämättä onnistunut dialogi...oo alkuvaiheessa merkityksellistä, koska se luottamussuhde rakentuu...niinku myöhemmin...nuorelle on turvallista, että se voi myös vastustaa sitä asiaa, mut onnistunut dialogi vanhemman kanssa, et vanhempi on sitä mieltä et me halutaan ryhtyä tähän...niin se on aika merkityksellistä. (H8)

Dialogisuutta ja tavoitelähtöisyyttä nuoren sekä hänen verkostonsa kanssa selkeyttäisivät yhteiset aloituspalaverit, jossa käydään yhdessä läpi mihin menetelmällä pyritään. Ennen aloitusta olisi hyvä käyttää riittävästi aikaa suunnittelemiseen ja kartoittamiseen. Nuorten alkutapaamisiin nähtiin hyväksi lisätä myös toiminnallisuutta, jonka kautta luotaisiin luottamussuhdetta nuoreen, ennen varsinaisten tehtävien aloitusta.

Ne yhteiset aloitukset saattaen ja vaihtaen, elikkä tavallansa käydään niinku sillälaila selkeältä pöydältä, että kaikki on siinä paikalla, että mihinkä tällä pyritään...sitte toiminnallisuutta ja muokata sitä niin, että tulis sitä luottamuksellista suhdetta...harva pystyy siihen, että heti ekalla kerralla ruvetaan käymään tiettyjä asioita läpi, että pitäiskö siihen panostaa melki enemmän, että kaks ensimmäistä kertaa ihan toisenlaisia juttuja ja sitte lähteä viemään näitä. (H1)

Silloin kun ryhdytään omin jaloin menetelmään, niin suunnitellaan ja mietitään, kartoitetaan...siihen käytetään aikaa. (H8)

8.4 Asiakasohjauspolku ja moniammatillinen yhteistyö

Omin Jaloin- menetelmän työskentelyn aloituksesta esiin nousi hyviä kokemuksia siitä, että ohjaava yhteistyötaho ja työntekijä ovat tavanneet nuorta ja hänen perhettä yhdessä ensimmäisellä tapaamisella, jolloin ohjaus menetelmään koettiin hyvin selkeäksi. Yhteiset aloitukset koettiin hyväksi, koska silloin kaikille muodostuvat yhteinen käsitys siitä, minkä vuoksi lähdetään työskentelemään. Haastateltavat kokivat myös sen tärkeänä, että toimintaan ohjataan nuori mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Osa haastateltavista oli myös sitä mieltä, että he eivät koe tarvitsevansa Omin Jaloin- menetelmään varsinaista asiakasohjauspolkua, vaan menetelmää käytetään enemmän niiden nuorten kanssa, jotka työntekijän mielestä siitä hyötyisivät. Haastateltava nosti esiin, että Omin Jaloin- menetelmän käyttäminen omassa työyhteisössä tulisi olla kirjattuna strategioihin ja tätä kautta menetelmää olisi helppo markkinoida yhteistyötahoille.

Kotikäynnillä on ollut perhe, nuori ja ohjaava taho ja sitte meikäläinen, tavallaan se työskentely lähtee silloin siitä jotenkin selkeästi...sitte taas jos se ohjataan vaan, että ota yhteyttä sinne ja lähe työskentelemään, niin silloin se on aina vähä niinku...epävarmuus siitä, että onko

kaikilla sama tieto siitä, että mitä varten tätä lähdetään työskentelemään. (H1)

Ensiksi se, että ohjataan mahdollisimman varhain... sitte ne yhteiset aloitukset, että on ohjaava taho mukana....oma kokemus on ollut juuri se, että ei oo ollu samaa tietoa kaikille, kun on ohjattu nuori...vanhemmilta on toki tullut lupa, mutta vanhemmilla ei ole ollut ihan täyttä käsitystä...tai oikeaa käsitystä, että mitä tällä menetelmällä pyritään saavuttamaan. (H2)

Mieluummin käyttää sitä niitten kanssa, mitä itte ajattelee...jotka hyötyis siitä. (H6)

Just et se olis kirjattuna johonkin...esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan tai meille tulossa olevaan nuorityön kehittämissuunnitelmaan...ja sitte sitä kautta mä näen et se sitouttais. Se pitäis olla koulunkin jossain kirjoissa ja kansissa, et se olis niinku hyväksyttävää, että koulu voi näin toimia...sit ois ehkä helpompi ohjata. (H3)

Haastateltavat nostivat esiin, että kouluttamalla yhteistyötahoja Omin Jaloin- menetelmään, nostettaisiin yhteistä tietoa ja ymmärrystä menetelmästä, jonka myötä asiakasohjaus voisi toimia paremmin. Omin Jaloin- menetelmä nähtiin hyödyllisenä välineenä myös lastensuojelutyöhön sekä kouluille oppilaiden kohtaamiseen.

Tavallaan vahvuutta ja halukkuutta siihen ohjaukseen lisäis se, että koululla ois muutama henkilö, jotka ois lisäksi käynyt sen ja sitte ois sosiaalipuolen lastensuojelussa yks tai kaks ihmistä käynyt sen...esimerkiksi ne ammatilliset tukihenkilöt. Se lisäis verkostossakin tietosuutta ja tietäisivät kaikki tästä, mitä se pitää sisällään. (H5)

Oppilashuoltoryhmä esimerkiksi vois just ohjata tähän ja sitte sen jälkeen katottais mikä se on oikeesti se huoli...olishan se mahtavaa jos joku yhteistyökumppani saatais myös...just sieltä koululta vaikka se kuraattori, jolla olis sitten ihan oikeesti tietämys ja sitte omassa työssäänkin pystyis käyttä. (H3)

Kuraattoreille tämä olisi varsin hyvä työväline myös, et se niinku...selkeyttäis rakenteita, siitä että milläläilla niitä oppilaskohtaamisia täällä koulun sisällä tehdään. (H8)

Omin Jaloin- menetelmän markkinoinnista saadut kokemukset olivat sekä hyviä että huonoja. Haastatteluista tuli ilmi, että esimerkiksi kouluilta kuraattorit ovat ol-

leet hyvin kiinnostuneita menetelmästä ja yhteistyöstä. Kuitenkin osalla haastateltavista oli myös negatiivisia kokemuksia markkinoinnista ja he kokivat, että nuorisotyön ammatillisuutta ei joskus osata tunnistaa tai käyttää hyödyksi moniammatillisessa verkostossa.

Kouluilla kuraattorit on ottanut vastaan todella hyvin...ne on onnellisia, kun on uusia menetelmiä mitä voidaan käyttää ja ne kovasti ohjaiskin nuoria mukaan, että enemmänkin pitää niitä toppuutella siinä, että tämä ei välttämättä ole se ratkaisukeino kaikkien nuorien ongelmiin. (H2)

Samalle porukalle on pitänyt samaa asiaa esittää useampaan kertaan, ku se ei niinku...jää mieleen...on niitä yhteistyötahoja, jotka tuntee meidät persoonina ja tietää mitä me tehdään...sieltä ohjautuu hyvin. Se ei ole pelkästään nuorisotyö ja Omin Jaloin, vaan se on tietenkkin kaikki mitä tehdään. Sitä on niinku jouduttu puhumaan tosi paljon, että mikä on se nuorisotyön ammatillisuus, et se ei oo yks talo joka on auki ja ollaan sielä. Se on kaikkea paljon muutaki...kuten toimivuus ja menetelmät. (H3)

Tosi monella tuolla koulunpäässäkin on vähä semmonen käsitys, et täälä pelaillaan biljardia ja et se on semmosta hauskaa ja kivaa se nuorisotyö, että sitä sellaista sosiaalista vahvistamista ei ehkä nähdä sitte...nuorisotyöhön kuuluvaksi. (H4)

Moniammatillinen yhteistyö nähtiin menetelmän käytössä osaltaan päällekkäisenä työskentelynä nuorisotyöntekijän ja yhteistyötahon kanssa. Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että Omin Jaloin- menetelmän hyödyntämisessä ja verkostoyhteistyössä nähtiin vielä paljon kehitettävää oman työkentän näkökulmasta, mutta myös toimivia ja hyviä yhteistyökokemuksia löytyi. Markkinointi nähtiin yhtenä kehitettävänä asiana. Verkostotyöskentelyn näkökulmasta yhteiset palaverit työskentelystä nähtiin riippuvan siitä, mistä tahosta nuori on ohjautunut Omin Jaloin- menetelmään. Jos nuori on ohjautunut esimerkiksi pelkästään nuorisotyön yksilötyöskentelyyn, eikä suoranaisesti Omin Jaloin- menetelmään, niin ohjaavien tahojen kanssa pidettävät väli- ja loppupalaverit työskentelystä vaihtelevat käytännöiltään hyvin paljon.

Mulla on näkynyt niin, että enemmänkin päällekkäistä työskentelyä...jos kuraattori ohjaa nuoren mulle, vanhempien ja nuoren luvalla voi olla yhteydessä kuraattoriin ja keskustella asioista, mutta varsinaista yhteistä yhteistyötä, yhteisiä palavereita ei oikeestaan ole. (H2)

Ehkä vielä enemmän pitäis tehdä sitä jatkuvaa puhetyötä tiettyjen tahojen kanssa, että mitä me voidaan tarjota...käydä niitten kans keskustelua tästä asiakaspolusta ja muuta...että jotenki se olis mahdollisimman joustavaa. (H1)

Tässä kaupungissa yhteistyötahojen kanssa tehtävä työ on mun mielestä hirveen jouhevaa ja semmosta...puhutaan jotenkin samaa kieltä. Tunnetuksi tekemistä vois ehkä lisätä...suunnitelmallisuutta, markkinointia...mitenkä tässä meidän kaupungissa meinataan tehdä...täs kaupungis on aika paljon palvelut sen lastensuojeluilmoituksen takana... et niinku toisella puolella ei oo vielä ihan yhtä kattavasti. (H8)

Jos on tietystä tahosta Omin Jaloin menetelmään ohjattu nuori, niin siinä on luultavasti sitten myös se jatkoseuranta, että mitä tästä tuli ja sitte toki niinku ne vanhemmat saa tietää ja sit sovitaan niistä miten edetään...kun sitten taas se, että jos on vaikka vaan yksilötyöhön ohjattu nuori, niin siinäkin on sitte taas ero, et onks se ohjattu koululta tai sossusta...sosiaalityömi pitää ehkä sitte paremmin ohjanneena tahona sellaisia välitavoitteita ja palavereita. (H3)

Omin Jaloin- menetelmän työskentelyn lopetuksesta haastateltavat nostivat esiin, että lopetuksen tulisi olla selkeä, jossa yhdessä käydään läpi koonti ja todetaan mitä asioita työskentelystä on noussut esiin. Tärkeäksi he mainitsivat, että kaikki osapuolet kuulevat toisia ja asiat käytäisiin läpi siten, etteivät asiat jää epäselviksi tai mietityttämään. Vaikka nuoren kanssa työskentely jostain syystä keskeytyisikin, niin nuoren kanssa olisi hyvä käydä yhdessä kuitenkin läpi siihen asti käsitellyt asiat. Lopetus vaiheessa työntekijän tulisi tuoda rohkeasti esiin omat ajatukset ja muistaa aina korostaa positiivisia asioita nuoren ja perheen elämästä.

Lopetus sillälaila selkeä...kaikki hyväksyy sen koonnin, että siinä ei oo mitään sellaista joka jää kaivelemaan, koska nehän on vaan minun ja sen nuoren välisistä keskusteluista tuotu ja vaan sitä mitä minä olen kokenut tai keskustelusta on jäänyt ajatukseen...mehän ei voida faktana vetää mitään sinne...mutta se, että onko se nuori sitte samaa mieltä siitä koonnista, sehän on se tärkein juttu. (H1)

Mitään ei voi lopettaa silleen seinään, vaan se käydään rauhas läpille ja lopetetaan yhdessä...todetaan yhdessä mihin on päästy. (H3)

Työntekijä vahvoilla sanoilla kertoo niinku ne hyvät asiat lopetusvaiheessa, koska se on aina jotenki tosi merkityksellistä, että joku perheen ulkopuolinen sanoo, et mitä se on nähny siitä perhetilanteesta...mitä hyvää se on nähnyt, se kantaa niinku vahvasti ja pitkälle. (H8)

Omin Jaloin- menetelmän lopetuksen jälkeen mahdolliset jatko-ohjaukset toimisivat haastateltavien mielestä parhaiten saattaen ja vaihtaen periaatteella, jonka kautta varmistettaisiin, ettei nuori jäisi ilman tukea. Jatko-ohjauksen kehittämisen näkökulmasta nousi vahvasti esille, että menetelmän viimeisellä tapaamisella olisi hyvä olla mukana nuorelle ja perheelle mahdollista jatkotukea tarjoava henkilö tai taho. Jatko-ohjauksesta nousi myös esille, että välttämättä vanhemmat eivät aina rohkene itse ottaa yhteyttä auttavaan tahoon, vaikka heille luovutettaisiin yhteystiedot. Myös ajallisesti voi mennä pitkäkin aika, ennen kuin vanhemmat saavat nuoren palveluihin. Jatko-ohjauksen osalta koettiin, että yleensä vanhemmat kuitenkin siihen antavat luvan. Haastateltava otti esille myös lain asettamat vaatimukset, jotka tulee huomioida nuoren ohjauksessa.

Mä koen tärkeimpänä sen eteenpäin ohjaamisen, ettei jätetä tyhjän päälle roikkumaan vaan...ihan saatellen vaihdetaan, jos vaikka pitäis ohjata johonkin. (H2)

Kun siinä työskentelyn aikana on noussu jo esiin menetelmää toteutavalla työntekijällä se näkökulma, et mitä mahdollista muuta tukea se nuori tarvis, niin kutsuttaiskin sitte jo joku sellainen taho, joka sitte jatkaa siitä...ehdotetaan et vois olla hyvä vaikka noita koulupsykologin palveluja jatkossa...niin se jää jotenki semmoseksi niinku harmaaksi möykyksi, että joo okei...tällänen olis mahdollista, mutta et rohkeneeko siihen sit ottaa yhteyttä? Jos sen palaverin jälkeen sitte perhe antaa luvan että...joo no voidaan tehdä, varataan aika. Niin siinäkin voi tulla tosi pitkä tauko...ku ollaan saatu tavallaan rauta kuumaksi, niin sitä on hyvä takoa...niin sitte siitä olis jouheva jatkaa heti. (H8)

Kun nyt kiristetään kaikkia mahdollisia lakeja, että miten saa enää missään toimia niin...tavallaan ehkä joskus tuntuu et, jos mä nyt ohjaan tänne, niin teenkö mä nyt jotenki sitte väärin...aina kun kysyy vanhemmilta luvan, niin yleensä sen kyllä saa. (H3)

Haastateltavilta kysyttiin millainen on toimiva verkosto menetelmän käytössä ja millaista tukea he toivovat yhteistyötahoilta. Vastauksista nousivat esille, että Omin Jaloin- menetelmää käyttävät nuorisotyöntekijät toivovat avointa, luottamuksellista ja toisten mielipiteitä huomioivaa sekä kuuntelevaa yhteistyöverkostoa, joka toimii tavoitteellisesti yhdessä nuorta tukien. Myös yhteiset palaverit sekä selkeät asiakasohjaus käytännöt katsottiin hyväksi tueksi omalle työskentelylle.

Avoin verkosto, luottamuksella pelataan, eli ne mitkä nuori tavallaan hyväksyy siihen...ja vanhemmat kellekkä saa luovuttaa niitä tietoja. Olis ne selkeät tavoitteet ja kaikki tekis sen nuoren eteen töitä, just ne yhteiset aloitus ja lopetus palaverit. (H2)

Kyllä se varmaan on ainutlaatuisen tärkeää, että on avointa ja kuuluaan siinä verkostossa toisia...tehdään sitte kuitenkin yhdessä nuoren eteen sitä hyvää, ettei niinku kaikki tee omaansa. Sitä että se on tavoitteelista. (H1)

Kun ohjaa joku nuoren...niin kyllä mä jotenki ajattelen, että se on tärkeä, että se on kiinnostunut siitä onko asiat menny eteenpäin...se sitte antaa sille työntekijällekin tukea ku se käydään läpi. (H3)

8.5 Nuorten elämänhallinta

Omin Jaloin- menetelmää käyttävät haastateltavat kokivat, että menetelmän avulla saadaan hyvin nuoren elämää suojaavia tekijöitä sekä voimavaroja esiin, jotka vahvistavat nuorta. Nuorelle positiivisen palautteen merkitys katsottiin hyvin tärkeäksi, koska tätä kautta voidaan nuoren omaa itsetuntoa ja minäkuvaa ehostaa. Positiivisella palautteella nähtiin olevan suuri merkitys nuoren kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Menetelmän kautta voidaan myös kartoittaa nuoren elämästä mahdollisia riskitekijöitä ja tätä kautta voidaan löytää ongelmille nimet. Menetelmän kautta sekä työntekijän tuella nuori oppii näkemään sekä käsittelemään omaa elämäänsä koskevia negatiivisia asioita ja nuori tulee tietoiseksi, että asioihin voidaan vielä vaikuttaa ja ne ovat korjattavissa.

Kun sieltä löytyy niitä nimenomaan suojaavia ja voimavaroja antavia, nehän on niitä, jotka taas tavallansa heikentää niitä riskejä. Sitä on aina korostettu, kun näitä tehtäviä on tehty, että täältä löytyy niitä sun voimavaroja...mitkä niinku vahvistaa sua ja mitä sä voit vahvistaa...että nuori saa aina sitä positiivista palautetta ja sitä et sulla menee tässä tosi hyvin. (H1)

Onks se nyt minäkuva vai mikä se on, mutta tavallaan kun ne sanoo aina, että joo me ollaan tälläisiä ongelmanuoria...on tavallaan sellainen ajatus ittestä, että mä oon hirveen paha ja kauheen ongelmallinen...että hoksaa kuinka osaa hallitteen jotain juttuja ja tietää että on niitä vahvuksiakin sielä, ettei vaan niitä huonoja juttuja. (H4)

Jos on joku huonosti, niin oppii kuitenkin sitte myös menetelmän ja tehtävien kautta näkemään, et ne on korjattavissa...ainakin niille pysytään antamaan nimet. Se voi nuorelle olla usein semmonen möykky...harmittaa joku, mutta ei tiedä mitä siinä pitäis korjata...et paranis. (H3)

Nuorten elämänhallinta on näkynyt menetelmässä siten, että nuoret tarvitsevat luotettavia sosiaalisia suhteita ja henkilöitä, joiden kanssa he voivat keskustella elämää koskevista asioista. Myös nuoren kaveripiiriä korostettiin yhtenä tärkeänä elämänhallintaan vaikuttavana tekijänä. Haastatteluista tuli ilmi myös, että jos nuori saa kokoajan vain negatiivista palautetta läheisiltä, voi hänen oma minäkuvansa vääristyä tai nuoren epäsosiaalinen käyttäytyminen lisääntyä. Myös nuorten harrastusten keskeytyminen ja päihteiden käyttö koettiin yleiseksi ilmiöksi.

Kyllähän se on jo yksi joka elämänhallintaa tukee osaltansa, että nuorella on joku ihminen jolle se saa puhua...tai joku kuuntelee aidosti tai on kiinnostunut aidosti. (H1)

Kaveripiirin vaikutus kaikenlaisiin asioihin, että miten se tavallaan hallitsee sitä...et vaikka on niinku hyvät arvot ja ajatukset ittellä sielä taustalla, niin sitte tavallaan se kaveripiiri sieltä on niin voimakas. Just se, et saattaa herätä siihen päihteiden käyttöön...että ohjaako tavallaan joku kaveripiiri siihen, että sit niiden seurassa käytetään niitä päihteitä...mutta sitte on taas joku toinen kaveripiiri, minkä kanssa ei käytetä päihteitä. (H5)

Oma minäkuva on väärä sen takia, et saa kokoajan negatiivista palautetta...ja kettuilla asioista, jotka ei oikeestaan oo ees huonosti. (H3)

Ku sä kyselet mitä sä oot aikasemmin harrastanu ja sit sieltä tulee esille, et joku harrastus osoittautuikin olevan tosi tärkeä...et minkä takia sä oot jättäny sen pois? Sitte tulee taas niinku lisää tarinaa...sielä oli vaan joku yksittäinen henkilö, jonka takia mä jätin sen harrastuksen...et mä voisin aloittaa sen uudelleen. (H5)

Haastatteluista nousi esille yhteiskunnassamme vallitseva ongelmakeskeinen keskustelukulttuuri. Työntekijän tulisi aina tuoda esille nuoren elämää tukevia positiivisia asioita ja vahvistaa enemmän niitä asioita, jotka ovat nuoren elämässä hyvin. Ongelmakeskeinen keskustelutapa ja jatkuva huolipuhe voi heikentää nuoren minäkuvaa ja itsetuntoa sekä suurentaa olemassa olevia ongelmia. Haastateltu käytti esimerkkinä nuoren kokemaa kiusaamista ja sen jälkeisen huolipuheen merkitystä

nuoren hyvinvointiin. Omin Jaloin- menetelmän tehtävien läpikäyminen voi tuoda nuorelle myös sellaisen olon, että nuoren elämästä hakemalla haetaan ongelmia tai epäkohtia. Tästäkin syystä positiivista palautetta tulisi heidän mielestä antaa nuorelle riittävästi työskentelyn aikana. Omin Jaloin- työskentelyssä työntekijä tarvitsee erilaisia taitoja, kuten herkkyyttä aistia asioita, läsnäoloa sekä yleistä pelisilmää nuorten kanssa työskentelyyn.

Kyllä meillä on sellainen keskustelukulttuuri, jossa puhutaan tosi ongelmakeskeisesti ja sitte siitä mistä puhutaan, niin nehän yleensä kasvaa suuriksi...esimerkkinä vaikka nuori, jota on kiusattu aikaisemmin...nyt se on loppunut...mutta koska yhä edelleen on moni aikuinen huolissaan sen lapsen hyvinvoinnista, niin puhutaan huolipuhetta...niin sille nuorelle on jäänytkin vahingossa semmonen olo, et kaikki on huonosti vieläkin...sit ku esitettiin kysymys siitä, et mitä kaikkea sulla elämässä on hyvin...se yhtäkkiä havahtuikin että...niiin, mulla onkin kaikki hyvin. Suojaavia tekijöitä huomioidaan parhaiten puhumalla niistä...puhutaan siitä mikä on hyvin ja lisätään ja vahvistetaan sitä. (H8)

Tehtävät on ehkä vähän sellasia niinku....kun kysytään paljon siitä, et onks sulla ongelmia tässä ja tässä...ja onko rikkeitä tästä ja tästä, niin se osaltaan voi tuoda nuorelle helposti sellaisen olon, että kaivamalla kaivetaanko tässä nyt musta niitä ongelmia ja niitä huonoja juttuja...niin se justiin on sen takia tosi tärkeätä muistaa se hyvä palaute. (H3)

Tavallaan siitä herkkyydestä aistiakkin niitä asioita...että missä tilanteessa on niinku hyvä lähteä vähä kaivelemaan ja millä tavalla...justiin sellainen herkkyys, läsnäolo ja pelisilmä...se harjaantuu mitä enemmän näitä hommia tekee.(H1)

Haastateltavat halusivat myös korostaa nuoren omaa vapaaehtoisuutta osallistua toimintaan ja tehtävien tekemiseen, eikä työntekijän tulisi painostaa nuorta. Omin Jaloin- menetelmä voi keskeytyä, jos nuori ei ole valmis keskustelemaan omista asioista, tai jos nuorella on jotain salattavaa omasta elämästään. Haastatteluista kävi ilmi myös se, että nuoret eivät välttämättä halua tehdä päihteisiin liittyviä tehtäviä, koska he pelkäävät, että työntekijät tekevät heistä lastensuojeluilmoituksen. Haastateltavat nostivat myös esiin, että päihdemittarin käytössä pisteet voivat nousta nuorella todella helposti ja nopeasti.

Se pohjautuu kaikki vapaaehtoisuuteen...et jos se alkaa oleen semmosta, et joo...en tee tällästä, et sit sä teet lastensuojeluilmoituksen... mä selitän aina et se idea on siinä, että sä itse pohdit tätä sun elämää...sitte voidaan keskustella. Nuori ei välttämättä ole valmis kohtaamaan niitä asioita. Jos sä yhden tehtävän teetät ja sitte tyyliin se tekee seuraavat kolme kertaa oharit, ku se tietää et pitäis tehdä niitä tehtäviä, niin sit täytyy niinku sanoa...et no jos vaan nähtäis ja juteltais. (H5)

Tavallaan ku se vaikea asia otettiin puheeksi, niin se ei halunnutkaan sitä käsitellä ja se ei saanu sanottua...että mä en halua puhua tästä...ja siks se perääntyi... Elikkä jos on joku tosi suuri salaisuus, niin siinä voi käydä semmonen et siitä syystä se keskeytyy. (H8)

Useampikin ei halua tehdä sitä päihdemittaria, niin että ne näyttäis sen mulle, etten mä vaan tee niistä mitään lastensuojeluilmoitusta. (H4)

Päihdemittari on kyllä semmonen, että kun sielä tulee niin helposti niitä pisteitä...se täytyy olla tosi selkeesti tehty selväksi kaikille osapuolille, ettei tuu sitten yllätyksiä...on tapaaminen ja sitte tuleeki kohta lastensuojeluilmoitus perästä. (H3)

Haastateltavat työntekijät kokivat, että nuoret suhtautuvat pääsääntöisesti positiivisesti omaan tulevaisuuteensa ja nuoret ovat tietoisia omista mahdollisuuksista vaikuttaa asioiden etenemiseen. He kuitenkin toivat esiin, että välttämättä kaikki nuoret eivät osaa vielä käsitellä omaa tulevaisuutta rakentavasti. Myös osa nuorista koettiin olevan tyytyväisiä aika vähään. Haastateltu työntekijä näki nuorten tulevaisuuden omassa työssään melko näköalattomana, mutta hän korosti työskentelevänsä ainoastaan marginaalinuorten kanssa. Haastateltava otti esille myös, että aktiivisesti erilaisissa toiminnoissa olevista nuorista heijastuu enemmän elämän myönteisyyttä ja tulevaisuuteen suuntautuneempi ajatusmaailma.

Ne kenen kanssa mä oon nyt käyttänyt tätä, niin hyvin nuoret näkee positiivisena ja maanläheisenä tulevaisuutensa. Tietävät, että töitä pitää tehdä pienienkin asioiden eteen ja sä saavutat sen kuinka paljon sä teet työtä sen eteen...mutta tyytyväisiä aika vähään, jos ajattelee nykypäivää. (H1)

Ei ole tavoitteet hirveen korkealla... ei joku kasiluokkalainen osaa ajatella, että mitä se tekee yhdeksäntoista vuotiaana, kun sillä ei ole vielä

mitään hajua mihin kouluun se edes haluaa mennä yläasteen jälkeen. (H2)

Mun mielestä niillä on aika positiiviset näkemykset tulevaisuudesta, että kyllähän sielä on...viiden vuoden kuluttua minä olen töissä, auto, talo, mies ja lapset...sitte justiin se, että no...mitenkäs sitten sun päih-teiden käyttö...no mä oon lopettanu sitte ku mä oon halunnu ja sitte ku mun täytyy näihin tyyliin siirtyä...sitte on oikein hyvä lähteä niihin tehtäviin, että mitkä asiat sun täytyis saada kuntoon...kyllä niillä varmaan onkin uskoa siihen, että ne voi vaikuttaa, mutta sitte joskus täytyy vähä ehkä palautuksena maanpinnalle että...oikeesti nää on oikeita asioita sun elämäs. Kaikkia haaveita ei ole mahdollista toteuttaa, mutta täytyy niinku jotain tehäkki. (H3)

Mulla varmaan on sillälaila vähä suppea se mun näkökulma...voi aikalailla vahvasti sanoa sen, että aika toivotonta ja näköalatonta on se heidän näkemyksensä omasta tulevaisuudesta mahdollisuuksien ja vaikuttamisen suhteen...se kuvaa vaan sitä mun marginaaliporukkaa...kun sit noita kattoo ketkä on aktiivisesti jos missäkin toiminnoissa mukana, niin onhan niillä semmonen, että maailma on auki ja maailma on ihana...mutta ne ketkä tulee mun luo, niin ne on kyllä tosi...jotenki latistettuja. Valtaosalla on kuitenkin asiat hyvin. (H8)

Haastateltavat kokivat, että Omin Jaloin- menetelmän avulla nuoren oma tietoisuus asioista lisääntyy ja nuori oppii ymmärtämään syy-seuraussuhteita mitkä asiat johtavat eri asioihin. Menetelmän käytöllä katsottiin olevan vaikuttavuutta siihen, että nuoren oma pohdinta omasta elämästä lisääntyy tehtävien läpikäymisen jälkeen. Työskentelyn aikana nuori oppii näkemään ja pohtimaan asioita eri tavalla, jonka kautta nuoren valtaistuminen ja voimaantuminen voi lisääntyä. Nuorten valtaistuminen ja voimaantuminen nähtiin kuitenkin osaltaan myös vaikeaksi arvioida. Tutkimustulosten lopussa haastateltavan työntekijän ja hänen työkaverinsa ajatuksia siitä, millaista vaikuttavuutta Omin Jaloin- menetelmällä on havaittu olevan nuorten hyvinvointiin.

Kun käydään niitä tehtäviä, niin voi tuntua ehkä meistä tekijänä, että saako se nuori siitä mitään...mutta se mitä tapahtuu sen jälkeen ja mikä sille on jääny niinku pohdittumaan sieltä...tavallaan sellaista vaikuttavuutta...nuoret ajattelevat aika fiksusti ja ymmärtävät kyllä asioiden vaikutukset toisiinsa ja että mikä on elämässä tärkeitä asioita...niitä asioita joutuu välillä vääntämään ja kääntämään, että ne hoksaa sen itte...vähä syöttämään sillälaila vaihtoehtoja. (H1)

Sitä on tosi vaikea arvioida, niinku kaikkia ennaltaehkäiseviä menetelmiä, että mikä se oli mikä sai jonkun muutoksen aikaan, mutta kyllä mä oon ainakin...nähty muutaman ihan loistavan menestystarinan semmosten oppilaiden kohdalla, minkä kanssa on menetelmää käyttänyt. Kun siinä ristiinpeilataan niitä asioita, tehään niitä tehtäviä...niin siinä ehkä se nuori hiffaa, että niillä on syy-seuraussuhteita niillä asioilla, miten ne niinku vaikuttaa toisiinsa. (H4)

Ne nuoret kenenkä kanssa on tää omin jaloin menetelmä toteutettu, niin ne näyttää ihan erilaiselta..elikkä ne näyttää hyvinvoimaisemmalta ja ne on pidempiä, eli ryhti on noussut...kun ei enää kaikki asiat paina. (H8)

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä kerron keskeisimmät päätulokset kaikista tutkimukseni käsiteltävistä teemoista. Tutkimukseni tuloksia käsittelen hyödyntäen teoriaa sekä tutkimustietoa. Tutkimuksessani pääkysymyksenä oli selvittää, miten Omin Jaloinmenetelmän käyttäminen on vastannut työelämän tarpeisiin ja nuorten kanssa tehtävään yksilötyöhön kohdennetussa nuorisotyössä. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa käytännön kokemuksia Omin Jaloinmenetelmän käytöstä sekä menetelmän soveltuvuudesta kohdennetussa nuorisotyössä sekä moniammatillisessa verkostoyhteistyössä.

Tutkimustulosten mukaan Omin Jaloinmenetelmä soveltui hyvin kohdennettuun nuorisotyöhön ja kokonaisuudessaan menetelmää pidettiin selkeänä yksilötyöskentelyn välineenä nuorten kanssa, jotka tarvitsevat enemmän tukea ja ohjausta. Omin Jaloinmenetelmän käyttäminen oli myös lisännyt omaan työhön tavoitteellisuutta.

Omin Jaloinmenetelmä on kohdennettu 12-17 vuotiaalle nuorille. Tutkimuksessa Omin Jaloinmenetelmän soveltuminen nuorelle koettiin hyvin yksilöllisenä, koska kokemusten mukaan kaikki nuoret eivät välttämättä pysty vielä käsittelemään tai pohtimaan menetelmästä nousseita asioita. Etenkin 13-vuotiaat nuoret koettiin olevan vielä melko nuoria menetelmän työskentelyssä. Myös Blomqvistin ym. (2010, 5, 15) kokemusten mukaan menetelmä soveltuu parhaiten käytettäväksi yläkouluikäisten ja sitä vanhempien nuorten kanssa. He korostavat, että osalle nuorista tehtävien tekeminen voi olla helppoa, mutta toisille se voi olla hieman haastavampaa. Nurmi ym. (2006, 129) toteavat, että hiljalleen varhaisnuoruuden aikana nuoren ajattelutaidot kehittyvät ja nuori pystyy paremmin hahmottamaan omaa elämää sekä tulevaisuutta. Hietala ym. (2010, 39) tuovat esille, että nuoret kehittyvät hyvin yksilöllisesti, joten nuorien välillä saattaa näkyä kehityksellisiä eroja, jotka on huomioitava Omin Jalointyöskentelyssä.

Tutkimustuloksista nousi esille, että Omin Jaloinmenetelmän hyödyntäminen varhaisessa vaiheessa on tärkeää ennaltaehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista. Tästä näkökulmasta katsottuna nähtiin hyvänä, että toimintaan otettaisiin iältään nuorempia nuoria, joista on herännyt huoli ja jotka tarvitsevat tukea ja apua.

Myös Eriksson (2005,3,7) painottaa, että aikaisessa vaiheessa tehty huolen puheeksiotto ehkäisee nuoren asioiden etenemistä huonompaan suuntaan.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että Omin Jaloin- menetelmän tehtävien sisällöt ja aihe-alueet ovat nuorille ajankohtaisia ja soveltuvat näin ollen kohdennettuun nuorisotyöhön hyvin. Tehtävien ja aihe-alueiden osalta nähtiin tärkeäksi myös sosiaalisen median käsitteleminen teemoissa, koska aihe koettiin ilmiönä hyvin ajankohtaiseksi nuorten keskuudessa. Blomqvist ym. (2010,47) havainnollistavat, että harrastuksia ja vapaa-aikaa läpikäydessä on hyvä ottaa esille nuoren tietokoneella käyttämä aika ja sen vaikutukset elämään. Omin Jaloin- menetelmän kehittämisen näkökulmasta tutkimustuloksista nousi esiin, että olisi hyvä jos menetelmää ja sen tehtäviä, sekä aihe-alueita voitaisiin työkentällä räätälöidä eri ikäryhmille soveltuviksi. Omin Jaloin- menetelmää käyttävät työntekijät pitävät tärkeänä myös sitä, että työntekijä voi itse soveltaa ja käyttää tehtäviä parhaaksi katsomalla tavalla. Menetelmää käyttävälle työntekijälle nähtiin hyväksi, että hänellä olisi käytössä lisätyökaluja niihin osa-alueisiin, joihin nuoren kohdalta on noussut huoli. Blomqvist ym. (2010, 15) huomauttavat, että tarvittaessa työntekijän voi myös hyödyntää oman yhteistyöverkostonsa osaamista esimerkiksi konsultoimalla tai pyytämällä asiantuntijoita mukaan tapaamisille.

Tutkimuksesta nousi esille, että nuorisotilatyössä Omin Jaloin- menetelmän soveltaminen koettiin haastavana, koska selkeä yksilötyöskentelyn rakenne menetelmän käytöstä puuttuvat. Etsivässä nuorisotyössä Omin Jaloin- menetelmä koettiin hyvänä, mutta välillä myös haastavana, koska kohderyhmän nuoret ovat iältään jo huomattavasti vanhempia ja täysi-ikäisiä nuoria. Omin Jaloin- menetelmän tehtävien katsottiin kuitenkin soveltuvan hyvin työntekijälle keskusteluita herättäviksi apuvälineiksi. Blomqvist ym. (2010, 5,11) korostavatkin, että Omin Jaloin- menetelmä on kohdistettu nimenomaan yksilötyöskentelyn välineeksi, joten sen soveltaminen esimerkiksi nuorisotilatyöskentelyssä on varmasti haastavaa. He tuovat esille, että menetelmän työkirjasta löytyy paljon keskustelua tukevia ja edistäviä lisäkysymyksiä, joita on helppo ottaa nuorten kanssa esille.

Tutkimuksesta nousi esille, että Omin Jaloin- menetelmä voi keskeytyä, jos nuori ei ole valmis keskustelemaan omista asioista, tai jos nuorella on jotain salattavaa omasta elämästään. Nuoret eivät myös välttämättä halua tehdä päihteisiin liittyviä

tehtäviä, koska he kokevat vaaraksi, että työntekijä tekee heistä lastensuojeluilmoituksen. Blomqvist ym. (2010, 14) tuovat esiin, että Omin Jaloin- menetelmän aikana nuori voi perääntyä tai keskeyttää työskentelyn. He korostavat työntekijän velvollisuutta selvittää taustalla vaikuttavat asiat. Blomqvist ym. (s.21) huomauttavat, että nuorelle tulee kertoa, että työntekijää velvoittaa salassapitovelvollisuus, mutta alaikäisen nuoren kohdalla työntekijä on velvollinen olemaan yhteydessä huoltajiin sekä lastensuojeluun asioista, jotka voivat uhata nuoren terveyttä tai kehitystä.

Tutkimuksesta tuli ilmi, että Omin Jaloin- menetelmää pidetään kohdennetussa nuorisotyössä hyvänä varhaisen puuttumisen ja huolen puheeksioton välineenä. Menetelmän katsottiin olevan hyvä huolen arviointiväline, jonka kautta voidaan tunnistaa sekä arvioida nuoren elämää ja mahdollisia huolen aiheita. Menetelmän avulla voidaan myös välttyä mahdollisilta lastensuojeluilmoituksilta, mikäli huoleen puututaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Blomqvist (2010, 60) tuo esiin, että työntekijälle ristiin peilaamisen timantti antaa tukea nuoren elämäntilanteen kokonaisvaltaisessa arvioinnissa. Eriksson (2005, 12) korostaa, että huolen puheeksiotolla voidaan ottaa puheeksi hankaliakin asioita kunnioittavasti ja tukea antavasti.

Omin Jaloin- menetelmän nähtiin tukevan ja edistävän nuoren sekä hänen koko perheensä arkea ja hyvinvointia. Menetelmän avulla kaikille syntyy selkeä kokonaiskuva nuoren ja perheen tilanteesta. Eriksson (2005, 12) painottaa kunnioittavaa keskustelua, jonka avulla työntekijä sekä huoltaja rakentavat yhteisen päämäärän huolen poistamiseksi. Varhaisen puuttumisen ja tuen kautta perheet saavat entistä paremmat mahdollisuudet ymmärtää heidän lasta ja tätä kautta heillä on hyvä mahdollisuus olla aktiivisesti nuoren tukena. (Early Intervention and Supports Policy [viitattu 25.2.2024]).

Tutkimustuloksien perusteella Omin Jaloin- menetelmän tehtävät tukevat hyvin huolen puheeksiottoa kohdennetussa nuorisotyössä. Menetelmän avulla voidaan kartoittaa nuoren elämästä mahdollisia riskitekijöitä ja saadaan olemassa oleville ongelmille konkreettiset nimet, joista voidaan yhdessä keskustella. Omin Jaloin- menetelmässä ja huolen puheeksiotossa nähtiin merkitseväksi se, että kuinka nuori on itse valmis käsittelemään omaa elämäänsä, kuinka hän asennoituu toi-

mintaan ja onko hän valmis antamaan itsestään asioita. Blomqvist ym. (2010, 15-16) huomauttavat, että tehtävät eivät yksinään tuota tulosta, vaan tarvitsevat aina vuorovaikutustilanteen, jossa ne käydään yhdessä nuoren kanssa keskustellen läpi. Vain hyvän dialogin kautta voidaan saavuttaa parhaat tulokset ja tukea nuorta itse havaitsemaan suojaavia ja riskitekijöitä omasta elämästään.

Työntekijän omalla ammattitaidolla koettiin olevan suuri merkitys huolen puheeksiotossa ja lisäksi korostettiin työntekijän vastuuta ottaa huolta esiin ja huolen viemistä eteenpäin vanhemmille ja yhteistyökumppaneille. Blomqvist ym. (2010, 15) tuovat esiin, että työntekijän ammatillisuutta on myös se, että hän kykenee tunnistamaan oman ammatillisuutensa rajat. Eriksson (2005, 40,18-19) korostaa, että puheeksioton aikana otetaan selvää tarvitaanko nuoren auttamisessa verkostoista lisäapua, vai selvitääkö tilanteessa työntekijän ja nuoren vanhempien välisellä yhteistyöllä ja tuella. Eriksson korostaa huolen puheeksiottamisessa psykososiaalista työskentelyä, jossa korostuu tukeva ja luottamuksellinen kontakti nuoreen sekä hänen vanhempiinsa.

Toinen tutkimuskysymykseni kartoitti millä tavalla Omin Jaloin- menetelmän käyttö on vaikuttanut työskentelyn tavoitteellisuuteen ja dialogisuuteen kohdennetussa nuorisotyössä. Tutkimustulokset kertovat, että Omin Jaloin- menetelmä on tuonut työskentelyyn selkeyttä ja tavoitteellisuutta sekä ohjannut työskentelyä dialogisuuteen. Dialogisuus nähtiin kuuluvan automaattisesti nuorten kanssa tehtävään työskentelyyn.

Omin Jaloin- menetelmää käyttävät työntekijät kertoivat, että nuorilla ei aina ole välttämättä tavoitteet kovin selvät, mitä he menetelmältä odottavat, tai mitä tavoitteita heillä olisi elämän suhteen. Omin Jaloin- menetelmässä tavoitteita rakennetaan yhdessä työskentelyn aikana. Kaartinen-Koutaniemi (2012, 26-27) tuo esille, että työskentelyssä asiakasta autetaan muodostamaan ymmärrystä siitä, mikä muutos voisi lisätä hänen hyvinvointiaan ja mitkä tavoitteet hän itse haluaisi muutoksen suhteen asettaa. Tutkimustuloksista nousi esille, että sosiaalitoimen kautta ohjautuneiden nuorten osalta työskentelyn tavoitteet painottuvat hyvin pitkälti lastensuojelun asettamiin tavoitteisiin. Aaltonen (2011, 62) tuo esille, että ehkäiseväällä lastensuojelutyöllä puututaan asioihin ja ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Rai-

takari ja Virokangas (2009, 58-59) toteavat, että kentällä nuorisotyö ja sosiaalityö täydentävät toisiaan ja muodostavat vahvan ammatillisen verkoston.

Tutkimuksesta nousi esiin, että dialogisuutta ja tavoitelähtöisyyttä selkeyttäisivät yhteiset aloituspalaverit, jossa käydään läpi nuoren ja hänen verkostonsa kanssa mihin menetelmällä pyritään. Alkutapaamisiin valmistautuessa tulisi työntekijöiden käyttää riittävästi aikaa suunnitteluun ja kartoittamiseen. Rostilan (2001, 35) mukaan hyvä sosiaalityö perustuu selkeälle suunnittelulle, määritellyille tavoitteille ja kokonaisvaltaiselle asiakkaan elämäntilanteen kartoitukselle, jossa kartoitetaan asiakkaan elämäntilanne ja määritellään tavoitteet. Työntekijät toivat esiin, että työskentelyn alkuvaiheessa olisi hyvä käyttää toiminnallisia nuorisotyön menetelmiä, joiden avulla voidaan rakentaa luottamussuhdetta nuoren sekä työntekijän välille. Onnistunut dialogi ja luottamuksellinen suhde nuoreen sekä hänen perheeseensä koettiin tärkeänä, koska sitä kautta nuori ja koko perhe sitoutuu työskentelyyn paremmin ja näin päästään lähemmäksi työskentelyn tavoitteita. Mönkkönen (2007, 89) tuo esiin, että ilman luottamussuhdetta ei synny dialogisuutta ja luottamuksen täytyy olla molemmin puolista, avointa ja rehellistä. Menetelmää käyttävät työntekijät toivat esiin, että dialogisuus rakentuu pikku hiljaa työskentelyn aikana ja työskentelyssä on tärkeää, että nuori tuntee oman olonsa turvalliseksi. Erko (2013, 29) korostaa, että nuori tarvitsee lähelleen turvallisia aikuisia, joiden kanssa hän voi keskustella elämään liittyvistä asioista turvallisesti.

Kolmas tutkimuskysymyksen kartoitti millaisia kokemuksia kohdennetussa nuorisotyössä on saatu Omin Jaloin- menetelmän asiakasohjauspolusta ja moniammatillisesta yhteistyöstä. Tutkimustuloksista nousi esiin, että Omin Jaloin- menetelmän hyödyntämisessä ja moniammatillisessa yhteistyössä nähtiin vielä paljon kehitettävää. Moniammatillisesta yhteistyöstä oli hyvin vaihtelevia kokemuksia, tai sitten sitä ei koettu olevan menetelmän puitteissa ollenkaan. Tutkimuksesta nousi kuitenkin esiin, että osa työntekijöistä koki moniammatillisen yhteistyön hyvin sujuvana ja asioista voitiin puhua yhteisellä kielellä. Moniammatillinen yhteistyö koettiin enemmän päällekkäisempänä työskentelynä, kuin yhdessä tekemisenä. Hotari (2010, 4) tuo esille, että keskeistä nuorten palveluverkostolle ja sen kehittämiseksi on karsia juuri päällekkäistä työtä ja hän korostaa yhteisen linjan löytymistä verkostolle.

Omin Jaloin- menetelmän ympärille toivottiin avointa, luottamuksellista, toisten mielipiteitä huomioivaa ja kuuntelevaa yhteistyöverkostoa, joka toimisi tavoitteellisesti yhdessä nuorta tukien. Laine ym. (2010, 249) painottavat reflektiivistä työskentelytapaa ja keskustelevaa dialogia yhteistyötahojen välille, jonka kautta voidaan jakaa kokemuksia ja pohtia asioita ääneen. Dialogin kautta yhteistyöryhmään kuuluvat henkilöt jakavat yhteistä kertomusta asiasta. Tutkimustuloksista nousi kuitenkin huolestuttavasti esiin, että nuorisotyön ammatillisuutta ei aina välttämättä osata tunnistaa tai käyttää hyödyksi moniammatillisissa verkostoissa. Aaltonen (2011, 16) toteaa, että uudistunut nuorisolaki on laajentanut merkittävästi nuorisopalveluiden työaluetta. Myös Hotari (2010, 19) korostaa lastensuojelulain ja nuorisolain asettamia velvoitteita, jotka edellyttävät lasten ja nuorten palveluiden toteuttamiselta yhteistyötä sekä vakiintuneita yhteistyörakenteita yli organisaatorajojen. Hän korostaa myös, että yhteistyö edellyttää eri ammattilaisilta keskinäistä luottamusta, asennetta ja toisten ammattitaidon kunnioittamista. Myös Harinen ym. (2008, 5) tuovat esille, että kohdennetun nuorisotyön ammattitaidolle ja osaamiselle löytyy nykypäivänä paljon tilausta.

Omin Jaloin- menetelmään nuoret ohjautuvat usein jonkun tahon ohjaamina, mutta kuitenkin kaikki työntekijät eivät kokeneet tarvitsevan menetelmän käyttöön varsinaista asiakasohjauspolkua, vaan työtä tehdään niiden nuorten kanssa, jotka työntekijän mielestä siitä eniten hyötyisivät. Tutkimuksesta nousi esiin hyviä kokemuksia asiakasohjauspolusta, mutta myös nähtiin asiakasohjauksessa vielä paljon kehittämistä. Työskentelyn aloitus koettiin selkeäksi silloin, kun työntekijä, yhteistyötahon edusta, nuori ja hänen perheensä tapaavat yhdessä ennen työskentelyn alkua. Näin saadaan kaikille yhteinen tieto ja ymmärrys siitä, minkä vuoksi lähdeään työskentelemään. Tanskanen ja Timonen-Kallio (2009, 48) tuovat myös esille, että ammatillisten ja läheisverkostojen tapaamisissa tärkeintä on yhteisen ymmärryksen löytäminen ja hyvään tulokseen pääseminen.

Asiakasohjauspolku toimisi työntekijöiden mielestä parhaiten silloin, kun yhteistyötahot olisivat enemmän tietoisia Omin Jaloin- menetelmästä ja näin muodostuisi yhteinen ymmärrys ja tieto menetelmän käytöstä. Omin Jaloin- menetelmä olisi hyvä olla myös kirjattuna esimerkiksi työyhteisön strategioihin, jonka kautta tieto menetelmästä ja sen toteuttamisesta kulkeutuisi myös laajemmin yhteistyöverkos-

toille. Tuloksista nousi esiin myös toiveet siitä, että yhteistyötahot voisivat koulutautua Omin Jaloin- menetelmään. Esimerkiksi koulukuraattoreille ja ammatillisille tukihenkilöille Omin Jaloin- menetelmä nähtiin hyväksi menetelmäksi omaan työhön.

Tutkimustulosten mukaan yhteisten palavereiden pitäminen työskentelyn aikana nähtiin riippuvan siitä, mistä tahosta nuori on ohjautunut Omin Jaloin- menetelmään. Tuloksista nousi esille, että jos nuori on ohjautunut esimerkiksi pelkästään kohdennetun nuorisotyön yksilötyöskentelyyn, eikä suoranaisesti Omin Jaloin- menetelmään, niin ohjaavien tahojen kanssa pidettävien väli- ja loppupalavereiden käytännöt vaihtelivat hyvin paljon. Tanskanen ja Timonen-Kallio (2009, 48) painottavat, että asiakkaiden verkostojen sekä ammattilaisten välinen yhteistyö on asiakaslähtöisen työtavan perusta, jonka avulla voidaan löytää uusia näkökulmia asiakkaan tilanteeseen.

Jatko-ohjauksen kehittämisen työntekijät kokivat tärkeäksi Omin Jaloin- menetelmälle. Jatko-ohjaus saattaen ja vaihtaen periaatteella katsottiin hyvin tärkeäksi osa-alueeksi, jonka kautta varmistetaan, ettei nuori jää ilman tukea työskentelyn päätyttyä. Myös Hotari (2010, 4) nostaa yhteistyön ongelmaksi yksilöllistä tukea tarvitsevan nuoren ohjauksen katkeamisen siinä vaiheessa, kun nuori siirtyy organisaatiosta toiseen. Jatko-ohjauksessa nähtiin hyvänä, että mahdollista jatkotyöskentelyä tarjoava henkilö olisi mukana Omin Jaloin- menetelmän päätös palaverissa. Tutkimuksesta nousi esiin, että vanhemmat usein antavat luvan jatko-ohjaukselle, mutta vanhemmat eivät aina välttämättä uskalla itse ottaa yhteyttä jatkotukea tarjoavaan tahoon ja palveluihin pääsemiseen voi mennä ajallisesti pitkä aika. Myös Eriksson (2005, 40) tuo esille, että työskentelyssä voidaan yhdessä huoltajien kanssa tarvittaessa kutsua kokoon verkostopalaveri, josta haetaan lisävoimavaroja arvioituun tilanteeseen.

Viimeisellä Omin Jaloin- tapaamisella tulisi työntekijällä olla selkeä koonti työskentelystä, joka käydään yhdessä keskustellen läpi nuoren, hänen perheensä sekä verkoston kanssa. Tärkeänä pidettiin sitä, että jokainen osallistuja voi tuoda asioita esille. Tanskanen ja Timonen-Kallio (2008, 24) korostavat aitoa dialogisuutta, jossa annetaan tilaa erilaisille näkemyksille ja jokaisen ääni tulee päästä tasaveroisesti kuuluviin.

Neljäs tutkimuskysymykseni kartoitti millaisia nuoren elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia Omin Jaloin- menetelmän käytöllä on ollut. Tutkimustulosten mukaan Omin Jaloin- menetelmän avulla saadaan hyvin nuoren elämää suojaavia tekijöitä sekä voimavaroja esiin, jotka vahvistavat nuorta ja nuoren elämänhallintaa sekä hyvinvointia. Myös Erkko (2013, 31) osoittaa nuoren hyvinvointia suojaavien tekijöiden ylläpitävän terveyttä ja vahvistavan nuoren omaa toimintakykyä arjessa. Blomqvist ym. (2010, 76-77) mielestä tehtävät toimivat hyvänä välineenä keskustelujen avaukselle, joka auttaa nuorta itseä havaitsemaan suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä omasta elämästään. Hyvin tärkeäksi katsottiin menetelmän käytössä positiivisen palautteen antaminen nuorelle, jonka myötä voidaan ehostaa ja vaikuttaa nuoren omaan itsetuntoon sekä minäkuvaan. Myös Blomqvist (2010, 11) korostaa, että työskentelyssä on tärkeä huomioida ja tuoda esiin positiivista palautetta nuorelle hyvin toimivista asioista, jotka auttavat häntä saavuttamaan omia tulevaisuutensa tavoitteita.

Tutkimuksesta nousi esiin, että on tärkeä antaa positiivista palautetta myös nuoren vanhemmille. Hyviä asioita korostamalla autetaan koko perhettä näkemään olemassa olevia positiivisia asioita sekä voimavaroja. Positiivisella palautteella nähtiin olevan suuri merkitys nuoren sekä koko perheen hyvinvointiin. Myös Eriksson (2005, 29) korostaa nuoren sekä hänen perheen kokonaistilanteesta löytyvien voimavarojen tunnistamista ja nostaa esille myönteisen palautteen merkityksen ja tarjolla olevan tuen mahdollisuuden. Vahvuudet- ja kehityssuunnitelma tehtävä koettiin hyvänä keskustelun välineenä, jonka avulla voidaan tuoda hyvin esiin positiivisia asioita sekä myös mahdollisia huolenaiheita. Tuhkunen ja Rannisto (2013, 29-30) määrittelevät elämänhallinnan taidoksi kykyä käsitellä omaa elämää koskevia erilaisia kuormittavia tekijöitä sekä taitoa sopeutua ja mukautua myönteisesti elämän eri haasteisiin sekä tulevaisuuteen.

Omin Jaloin- menetelmässä mukana olleilla nuorilla oli ollut sosiaalisia ongelmia ja nuorten nähtiin tarvitsevan elämäänsä luotettavia sosiaalisia suhteita ja henkilöitä, joiden kanssa he voisivat keskustella arjen asioista. Nuorten kaveripiiriä korostettiin yhtenä tärkeänä nuoren elämänhallintaan vaikuttavana tekijänä. Yhteiskunnassamme katsottiin olevan myös hyvin ongelmakeskeinen keskustelukulttuuri, joten työntekijän tulisikin aina huomioida työskentelyn aikana nuoren elämää tuke-

vat asiat ja vahvistaa niitä asioita, jotka ovat nuoren elämässä hyvin. Jatkuva ongelma-keskeinen keskustelutapa ja huolipuhe vaikuttavat heikentävästi nuoren omaan itsetuntoon ja sen kautta myös nuoren oma minäkuva saattaa vääristyä. Negatiivisten asioiden jatkuva esiin ottaminen nähtiin myös suurentavan olemassa olevia ongelmia. Myös Aaltonen ym. (2003, 154-155) tuovat esille, että nuoren saadessa elämässään enemmän negatiivista palautetta kuin positiivista palautetta, alkaa hänelle muodostua negatiivinen minäkuva itsestä ja nuorelle voi tulla myös tunne siitä, että häntä ei hyväksytä.

Tutkimuksesta nousi esiin, että nuoren epäsosiaalinen käyttäytyminen saattaa lisääntyä, mikäli nuori saa jatkuvasti negatiivista palautetta elämässään. Epäsosiaalisen käyttäytymisen nähtiin heijastuvan myös nuorten päihteidenkäyttöön. Aaltonen ym. (2003, 284, 360-361) tuovat esille, että murrosiässä nuori saattaa ilmaista itseään tai omaa pahoinvointiaan erilaisilla riskikäyttäytymisillä, kuten esimerkiksi juuri päihteiden käytöllä. He tuovat esille, että nuorten syrjäytymisen etenemiseen vaikuttavat erilaiset hyvinvointiin liittyvät tekijät, jotka heikentävät elämänhallintaa ja siinä on kyse erilaisten riskitekijöiden esiintymisestä ja niiden hallitsemisesta elämässä.

Omin Jaloin- menetelmän tehtävien aikana nuorelle on saattanut tulla myös sellainen tunne, että hänen elämästä hakemalla haetaan ongelmia tai epäkohtia. Työntekijän ei tulisi painostaa nuorta tehtävien tekemiseen, vaan nuoren tulee vapaaehtoisesti osallistua kaikkeen Omin Jaloin- menetelmän toimintaan. Omin Jaloin- menetelmää aloitettaessa nuorelle tulee tuoda selkeästi ilmi, että hän on vapaaehtoisesti mukana toiminnassa ja kertoa, että työskentelyn aikana työntekijät tulevat ottamaan esille mahdollisia huolenaiheita. Nuoren tulee tietää, että menetelmän avulla nuoren elämään tarjotaan tukea ja apua. Omin Jaloin- menetelmää toteuttavan työntekijän katsottiin tarvitsevan yleistä pelisilmää nuorten kanssa toimimiseen ja herkkyyttä aistia asioita nuoren elämästä. Blomqvist ym. (2010, 11) huomauttavat, että työntekijän on tärkeä rohkaista nuorta kertomaan avoimesti asioista sekä omista tunteista. Työntekijän on myös vahvistettava ja luotava uskoa nuoren pystyvyyteen ja annettava hänelle välineitä muutokseen esimerkiksi itsearviointin ja nuoren omien havaintojen sekä tavoitteiden kautta. Vuorovaikutuksen

kautta työntekijä herättää omalla toiminnallaan nuorta pohtimaan arvoja, tavoitteita ja tulevaisuuden suunnitelmia.

Tutkimustulokset toivat esille, että nuoret suhtautuvat pääsääntöisesti positiivisesti omaan tulevaisuuteen ja nuoret ovat tietoisia omista vaikutus mahdollisuuksista, mutta kaikki nuoret eivät kuitenkaan välttämättä osaa vielä ajatella tai käsitellä omaa tulevaisuuttaan kovin rakentavasti. Myös osa työntekijöistä näki nuorten tulevaisuuden näköalattomana. Tutkimuksesta nousi esiin, että nuorilla ei välttämättä ole tavoitteet kovin korkealla elämässä ja nuoret ovat tyytyväisiä myös hyvin pieniin asioihin. Blomqvist ym. (2010, 12-13) painottavat, että on tärkeä saada nuori kokemaan, että hänen omilla nykyhetken valinnoilla on suuri merkitys siihen, millaiseksi hänen oma tulevaisuutensa muodostuu. Tutkimuksesta tuli esille myös se, että aktiivisesti erilaisissa yhteiskunnan toiminnoissa mukana olevista nuorista heijastuu esille enemmän elämän myönteisyyttä ja positiivisuutta tulevaisuuden suhteen. Tuhkunen ja Rannisto (2013, 67) myös havainnollistavat, että nuorten osallisuudella ja elämäntilanteella on kiinteä vaikutussuhde toisiinsa ja he katsovat nuorten hyvään elämäntilanteeseen kuuluvan toimiva osallisuus.

Tutkimustuloksista tuli esiin, että Omin Jaloin- menetelmän avulla voidaan nuorta voimauttaa ja valtaistaa kohdennetussa nuorisotyössä. Menetelmän avulla nuoren oma tietoisuus asioista lisääntyy ja nuori oppii ymmärtämään syy-seuraussuhteita, miten asiat vaikuttavat toisiinsa. Omin Jaloin- menetelmän työskentelyn aikana nuori oppii näkemään ja pohtimaan asioita eri tavalla, jonka myötä nuori valtaistuu ja voimaantuu. Työntekijät toivat kuitenkin esille, että valtaistumista ja voimaantumista on osittain myös vaikea arvioida. Aaltonen ym. (2003, 343) huomauttavat, että nuoruuteen kuuluu tiettyjen rajojen rikkominen ja syy-seuraussuhteiden hakeminen. Härkäpää ja Järvikoski (2004, 133) määrittelevät, että valtaistuminen perustuu nuoren omaan kokemukseen siitä, että vaikeuksista on mahdollista selviytyä omin voimin ja nuori itse voi saada aikaan toivottuja muutoksia omassa elämässään. Blomqvist ym. (2010, 13) tuovat esille, että Omin Jaloin- menetelmässä valtaistamisen tarkoituksena on selkeyttää ja konkretisoida nuorelle hänen omat tavoitteensa ja tätä kautta hänen on mahdollista rakentaa omaa toimintasuunnitelmaa tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tutkimustuloksistani löysin hyviä samoja johtopäätöksiä, kuin Hanna Merilän (2012, 33-34) opinnäytetyöstä. Hänen tutkimuksesta oli noussut myös esiin, että Omin Jaloin- menetelmä on vastannut työelämän tarpeita ja menetelmällä nähtiin olevan tarvetta nykypäivän työkentällä. Merilän tutkimustulokset kertoivat, että sosiaali-, kasvatusta- ja terveystieteiden työtä tekevät ammattihenkilöstöt kokevat menetelmällisyyden tuovan asiakastyöhön laadullisuuden lisäksi johdonmukaisuutta. Merilän tutkimus tuo myös esille, että Omin Jaloin- menetelmä on hyvä työväline nuorten kanssa tehtävään yksilötyöhön ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

Omin Jaloin- menetelmällä on koettu olevan vaikuttavuutta nuorten hyvinvointiin ja sen avulla voidaan edistää nuorten hyvinvointia kohdennetussa nuorisotyössä. Omin Jaloin- menetelmän työskentelyn jälkeen nuoret ovat näyttäneet hyvinvoinnillisuudelta ja he ovat saaneet ikään kuin pituutta ja ryhtiä lisää. Tästä voisikin päätellä, että nuoret ovat menetelmän aikana voimaantuneet ja menetelmä on parantanut heidän elämänhallintaa. Lopuksi esittelen taulukon avulla tutkimuksesta esiin nousseita asioita, jotka olisi hyvä ottaa huomioon Omin Jaloin- menetelmän käytössä sekä toimenpiteitä, joiden avulla Omin Jaloin- menetelmän työskentelyä voidaan kehittää kohdennetussa nuorisotyössä sekä moniammatillisessa verkostossa.

Taulukko 1. Omin Jaloin- menetelmän käytössä huomioitavia ja kehitettäviä asioita kohdennetussa nuorisotyössä sekä moniammatillisessa verkostossa.

Omin Jaloin- menetelmän asiakasohjauspolkua ja moniammatillista yhteistyötä kehittäviä toimenpiteitä.
<ul style="list-style-type: none"> - Omin Jaloin- menetelmän asiakasryhmän kohdentaminen nuorisotyössä. - Omin Jaloin- menetelmän markkinoinnin tehostaminen kohdennetussa nuorisotyössä ja moniammatillisessa verkostossa. - Omin Jaloin- menetelmän kirjaaminen nuorisopalveluiden strategioihin. - Yhteistyötahojen kouluttaminen Omin Jaloin- menetelmään. - Omin Jaloin- menetelmän jatko-ohjauksen kehittäminen moniammatillisessa verkostossa.

Omin Jaloin- menetelmässä huomioitavia asioita, jotka tehostavat menetelmän asiakastyöskentelyä.

- Omin Jaloin- menetelmän työskentelyn aloituspalaverit yhdessä nuoren, perheen ja yhteistyötahon kanssa.
- Toiminnallisten nuorisotyön menetelmien hyödyntäminen Omin Jaloin- menetelmässä.
- Omin Jaloin- menetelmän tehtävien soveltaminen ja räätälöinti eri ikäryhmi- le huomioiden nuorten yksilölliset valmiudet osallistua työskentelyyn.
- Omin Jaloin- menetelmän tueksi lisämateriaalia osa-alueisiin, joista nuoren kohdalla huoli.
- Omin Jaloin- menetelmän työskentelyn lopetuspalaveri yhdessä nuoren, perheen, verkoston sekä mahdollista jatkotukea tarjoavan tahon kanssa.

10 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin ja arvioin opinnäytetyöni prosessia ja tutkimukseni kokonaisuutta, nostaen esiin asioita sosionomi (AMK) koulutuksen ja osaamisen näkökulmasta sekä työelämän kokemuksieni kautta. Opinnäytetyön tekeminen oli itselleni kokemuksena mielenkiintoinen, haastava ja omaa ammatillisuutta syventävä oppimisprosessi. Opinnäytetyöprosessina sekä sosionomi (AMK) opinnot Seinäjoen ammattikorkeakoulussa kokonaisuudessaan tukivat omaa ammatillista kasvuani, jonka myötä itselleni avautui paljon uusia näkökulmia lasten- ja nuorten kanssa tehtävään työhön.

Opinnäytetyöni eteni suunnitteluvaiheesta toteutukseen hyvin sujuvasti ja aikataullisesti pysyin asettamissani tavoitteissa. Opinnäytetyön teoriaosuudessa halusin tuoda esille monipuolisesti Omin Jaloin- menetelmään sekä kohdennettuun nuorisotyöhön liittyviä teoreettisia teemoja. Tutkimusosiossa laadullinen tutkimus oli itselleni sekä tutkimukselleni hyvin luonteva ja sopiva tutkimusmenetelmä. Tutkimuksen johtopäätöksissä käsittelin mielestäni niitä oleellisimpia asioita, mitä tutkimustuloksistani löysin. Johtopäätöksiä tehdessä oli toisaalta haastavaakin rajata, mitä asioita korostan ja mitkä asiat jätän vähemmälle huomiolle, koska haastatte- luista saadut aineistot olivat hyvin mielenkiintoisia ja pitivät sisällään paljon hyviä asioita tutkimukseni näkökulmasta.

Omasta mielestäni saavutin opinnäytetyölle asettamani tavoitteet ja sain tutkimuskysymyksilläni kartoitettua juuri niitä asioita, mitkä olivat tutkimukseni tavoitteena. Tutkimukseni tavoitteet muodostuivat hyvin työelämälähtöisestä näkökulmasta, joihin halusin syventyä sosionomi (AMK) opinnoissani.

Kohdennetun nuorisotyön ja yleensä ottaen koko nuorisotyön arvostus on korostunut ja lisääntynyt viime vuosina paljon. Uusilla lakiuudistuksilla on ollut nuorisotyön imagoa edistävä vaikutus ja nuorisotyö nähdään kentällä yhä tärkeämpänä toimijana sosiaalisessa vahvistamisessa ja ennaltaehkäisevässä työssä. Nuorisotyön profiloituminen palveluverkoston yhtenä tärkeänä toimijana, on lisännyt myös moniammatillista sekä monialaista yhteistyötä eri organisaatioissa ja tahois- sa. Nuorisotyön on kuitenkin tuotava itseään sekä omaa osaamista rohkeasti esiin

yhteistyöverkostoissa, koska monet yhteistyökumppanit eivät välttämättä tarkkaan tiedä, mitä kaikkea nuorisotyö pitää sisällään.

Omin Jaloin- menetelmä on mielestäni hyvä työkalu kohdennettuun nuorisotyöhön ja erityistä tukea- ja ohjausta tarvitsevien nuorten kohtaamiseen. Nuorisotyössä korostetaan nuorten kanssa yhdessä tekemistä ja nuorisotyön menetelmät ovat hyvin toiminnallisia. Omin Jaloin- menetelmän vahvuutena on mielestäni ehdottomasti se, että sen kautta voidaan tuoda yksilötyöskentelyyn ja nuoren kohtaamiseen selkeä ja toimiva kokonaisuus, jonka myötä työskentelyyn tulee lisää ammatillista otetta ja tavoitteellisuutta. Omin Jaloin- menetelmää voi mielestäni käyttää hyvin luovasti ja nuoren omia tavoitteita tukien. Olen samaa mieltä, kuin haastattelemani ammattilaiset, että Omin Jaloin- menetelmää voidaan soveltaa ja räätälöidä hyvin monipuolisesti ja menetelmän käyttämisen ohella olisi hyvä käyttää myös muita toiminnallisia nuorisotyön menetelmiä. Tärkeintä on luoda hyvä luottamusuhde nuoreen ja yhdessä hyvän dialogin kautta edetään kohti asetettuja päämääriä.

Kohdennetussa nuorisotyössä Omin Jaloin- menetelmän hyödyntämistä tulisi minun mielestäni miettiä hyvin tarkkaan ja rajata jo etukäteen mille tahoille sitä yhteistyön näkökulmasta lähdetään markkinoimaan, vai käytetäänkö menetelmää ainoastaan nuorisotyön kautta ohjautuneiden nuorten kanssa. Olisi hyvä ottaa huomioon millä resursseilla menetelmää voidaan toteuttaa omassa työyhteisössä, eli miten paljon työntekijöillä on siihen käytettävissä työaika, koska kohdennettuun nuorisotyöhön kuuluu yksilötyöskentelyn lisäksi myös paljon muita työtehtäviä ja toimintatapoja. Kohdennetun nuorisotyön ja ennaltaehkäisevän työskentelyn painopisteen hakeminen voi olla haastavaa moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta, koska monet yhteistyötahot ohjaisivat mielellään nuoria kohdennettuun nuorisotyöhön ja Omin Jaloin- menetelmään. Tästä syystä olemassa olevat resurssit ja menetelmän kohdentaminen tulisi olla tarkkaan mietittynä. Tutkimuksesta nousi esiin, että Omin Jaloin- menetelmä olisi hyvä olla kirjattuna esimerkiksi työyhteisön strategioihin. Tämä varmasti osaltaan selkeyttäisi myös moniammatillista yhteistyötä, kun menetelmän käyttö olisi kirjattu ja sen käyttäminen rajattu kohdennetussa nuorisotyössä tarkkaan. Näin yhteistyötahotkin tulisivat tietoisiksi miten menetelmän käyttäminen on kohdennettu ja kenelle sitä voitaisiin tarjota.

Omin Jaloin menetelmän vahvuutena on ehdottomasti sen voimauttava merkitys, koska sen avulla saadaan nostettua esille nuoren voimavaroja, jotka kantavat häntä eteenpäin elämässä ja menetelmällä on koettu olevan vaikuttavuutta nuorten hyvinvointiin. Omin Jaloin- menetelmä toimii mielestäni myös hyvin ratkaisukeskeisellä ajatuksella, eli keskitytään niihin asioihin mitkä ovat hyvin ja vahvistetaan niitä. Kohdennetussa nuorisotyössä työntekijä työskentelee vahvasti omalla persoonallaan nuorten kanssa, joten myös Omin Jaloin- menetelmän hyödyntämisessä tulisi jokaisen työntekijän mielestäni löytää se oma luontevin tapa, mikä sopii itselle parhaiten menetelmän käytössä. Omin Jaloin- menetelmän käyttöä voidaan hyvin soveltaa ja räätälöidä myös tästä näkökulmasta. Jokainen työntekijä löytää varmasti itselleen mieluisan tavan toteuttaa menetelmää omassa työssään. Sosionomi (AMK) osaamisen näkökulmasta Omin Jaloin- menetelmän kokonaisuus ja sen toteuttaminen, ovat sosiaalialalla juuri sosionomin ammatillista vahvuusalueita. Sosionomin (AMK) vahvuutena Omin Jaloin- menetelmässä on mielestäni kyky nähdä nuoren elämäntilanne ja arki kokonaisuutena, johon vaikuttaa niin yksilölliset kuin yhteiskunnalliset tekijät. Sosionomin (AMK) vahvuus on ehdottomasti dialogisessa asiakastyössä, verkostotyössä sekä nuoren arjen tukemisessa, joten sosionomit (AMK) ovat vahvoja osaajia myös Omin Jaloin- menetelmän näkökulmasta.

Omin Jaloin- menetelmällä on vaikuttavuutta ja sillä voidaan edistää nuorten hyvinvointia kohdennetussa nuorisotyössä. Omin Jaloin- menetelmän avulla ennaltaehkäistään nuorten syrjäytymistä ja tuetaan nuorten terveellistä kasvua sekä kehitystä. Kohdennettu nuorisotyö tekee arvokasta ja tärkeää yhteiskunnallista kasvatustyötä, jossa jokainen nuori kohdataan kunnioittaen ja nuoren tarpeet huomioiden. Nuoren kokonaisvaltainen hyvinvointi lisää nuoren osallisuutta ja aktiivisuutta toimia oman yhteisön sekä yhteiskunnan jäsenenä sekä oman elämänsä vaikuttajana. Omin Jaloin- menetelmä antaa nuorelle hyviä eväitä, joita tarvitaan elämänvarrella kohti itsenäistymistä ja aikuisuutta. Omin Jaloin- menetelmän ja kehittämisen näkökulmasta toivon, että tutkimukseni kokonaisuus antaisi hyödyllistä tietoa työkentälle ja tätä kautta tutkimustuloksiani voitaisiin käyttää hyödyksi kohdennetussa nuorisotyössä sekä moniammatillisissa verkostoissa. Omin Jaloin- menetelmä on yksi mahdollisuus kehittää omaa työtä ja menetelmä antaa käyttäjälleen arvokkaita sekä hyödyllisiä työkaluja nuorten kohtaamiseen arjessa.

LÄHTEET

- Aaltonen, K. 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosana.
- Aaltonen, M. 2003. Nuoren aika. 2. uud. painos. Helsinki:WSOY.
- Blomqvist, K., Salminen, M., Arola, M., Tarjanne, A. & Hiltunen, T. 2010. Omin Jaloin. Ehkäisevän lastensuojelun menetelmä- työkirja. Espoo: Star-Offset.
- Blomqvist, K. 2010. Omin Jaloin- menetelmän ja siinä käytettävien kirjallisten tehtävien kehittäminen Lohjan kaupungin erityisnuorisotyössä. Opinnäytetyö sosionomi YAMK. Järvenpää: Diak etelä.
- Cederlöf, p. 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä: selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Helsinki: Gummerus.
- Danska – Honkala, K & Poteri, M. 2009. Vaikuttavuutta hakemassa. Asiakasnuorten kokemuksia Itäluotsi- toiminnasta. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsinki. [Julkaisematon.] Saatavana: <https://pro.humak.fi/humakpro/humak/382779/Microsoft-Word---Opinn%C3%A4ytety%C3%B6-Katja---Matti-2009.pdf>
- Early Intervention and Supports Policy.[Verkkosivu] New Westminster: Inclusion BC. [Viitattu 25.2.2014]. Saatavana: <http://www.inclusionbc.org/about-us/social-policy-positions/early-intervention>
- Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana: sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen. Tampere: Tampere University Press.
- Empowerment, How To Guide for Youth Development Professional.[Verkkosivu] [Viitattu 25.2.2014]. Saatavana: <http://www.joe.org/joe/1998december/a1.php>
- Eriksson, E. 2005. Huoli puheeksi: opas varhaisista dialogeista. Helsinki: Stakes.
- Erkko, A. 2013. Mielenterveys voimaksi: käsikirja nuorisotyön ammattilaisille. 2.uud.painos.Helsinki: Mielenterveysseura.
- Harinen, P, Heikura M, Lehmus, H & Vallisto M. 2008. Tappelua takapenkillä. Kokemuksia kohdennetun nuorisotyön poikien pienryhmätoiminnasta. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 90. Tampere: Juvenes.

- Hietala, T., Kaltiainen, T., Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja mieli: koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud.painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hotari, K-E. 2010. Sosiaalityöntekijöiden ja organisaatioiden välinen yhteistyö ja työnjako nuorten palveluissa. Tampere: Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä.
- Hyyppä, M. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä: sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Härkäpää, K. & Järvikoski, A. 2004. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOY.
- Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus: moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsinki: Unigrafia.
- Kaartinen-Koutaniemi, J. (toim.) 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat.
- Kanaoja, A, Lähteinen, P & Marjamäki, P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. 3. uud. painos. Helsinki: Tietosanoma.
- Kasvun kumppanit. Huolen puheeksi ottaminen. [Verkkosivu.] Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 20.1.2014]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/verkstodialogiset_menetelmat/huolen_puheeksi_ottaminen
- Kasvun kumppanit. Huolen vyöhykkeistö. [Verkkosivu.] Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 20.1.2014]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/verkstodialogiset_menetelmat/huolen_vyohykkeisto
- Kasvun kumppanit. Monialaisuus. [Verkkosivu.] Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 17.1.2014]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/monialaisuus
- Kivelä, V. 2009. Arki hallintaan: nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turku: Kotalasten ja nuorten hyvinvointi.
- Kohdennettu nuorisotyö. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 8.1.2014]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/kulttuurijaliikunta/nuorisopalvelut/kohdennettunuorisoty.html>

- Kronqvist, E-L. 2007. Kehityopsykologia: matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- L 27.1.2006/72. Nuorisolaki. [Viitattu 8.1.2014] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. [Viitattu 9.1.2014] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>
- Laine, T., Hyväri, S & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.
- Lastensuojelun käsikirja. Varhainen asioihin puuttuminen. [Verkkosivu.] Helsinki: Sosiaaliportti. [Viitattu 18.1.2014]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/keinot/puuttuminen/>
- Linnakangas, R. 2004. Varhainen puuttuminen: mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Lundbom, P & Herranen, J. (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Merilä, H. 2012. Omin Jaloin- menetelmän käyttöaste ja kokemuksia menetelmän käytöstä. Opinnäytetyö sosionomi AMK. Hyvinkää: Laurea- ammattikorkeakoulu. Saatavana: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/52164/Merila_Hanna.pdf?sequence=1
- Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus: dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.
- Omin Jaloin toiminta. [Verkkosivu] Lohja: Lohjan kaupunki. [Viitattu 2.1.2014] Saatavana: http://www.lohja.fi/default.asp?kieli=246&id_sivu=2170&alasisivu=2170
- Payne, M. 2000. Teamwork in multiprofessional care. Basingstoke: Palgrave.
- Raitakari, S & Virokannas E. 2009. Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Jyväskylä: Gummerus.
- Reivinen, J & Vähäkylä, L. (toim.) 2013. Ketä kiinnostaa?: lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus.

- Riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen.[Verkkosivu] Helsinki: Helsingin kaupunki. [Viitattu 8.2.2014]. Saatavana: http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/6e0cb1804a1563bd951ff5b546fc4d01/opas_risu_07.pdf?MOD=AJPERES
- Rostila, I. 2001. Tavoitelähtöinen sosiaalityö: voimavarakeskeisen ongelmanratkaisun perusteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Satka, M., Alanen, L., Harrikari, T. & Pekkarinen, E. (toim.) 2011. Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta. Tampere: Vastapaino.
- Särkelä, A. 2001. Välittäminen ammattina: näkökulmia sosiaaliseen auttamistyöhön. Tampere: Vastapaino.
- Tanskanen, I & Timonen-Kallio, E. 2009. Lastensuojelun hyvät työkäytännöt. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Tuhkunen, A. & Rannisto, P-H. 2013. Elämänhallinta kuntayhteisössä: kumppanuudet nuorten hyvinvoinnin tukena.Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud. laitos. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Varpu- tukea ajoissa. [Verkkosivu.] Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 18.1.2014]. Saatavana: http://www.varpu.fi/varpu/varhainen_puuttuminen
- Vehviläinen, J. 2002. Moniammatillinen nuorisotyö: yksittäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Kauniainen: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Vernerikehitysvamma-alan verkkopalvelu. Voimaantuminen. [Verkkosivu.] Helsinki: Kehitysvammaliitto. [Viitattu 13.2.2014]. Saatavana: <http://verneri.net/yleis/kehitysvamma-alamattina/tyomenetelmia/voimaantuminen.html>
- Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

LIITE 1: TEEMAHAASTATTELURUNKO NUORISOTYÖNTEKIJÄT

LIITE 2: TEEMAHAASTATTELURUNKO YHTEISTYÖTAHO

LIITE 1 Teemahaastattelurunko nuorisotyöntekijät

1. **Miten Omin Jaloin -menetelmän käyttö on vastannut omia tarpeitasi tai työyhteisösi tarpeita?**
 - a. Miten menetelmän käyttö on soveltunut omaan työhösi?
 - b. Miten koet menetelmän tehtävien sisällön työkentän näkökulmasta, vastaako sisältö tämän päivän tarpeita?
 - c. Milläläilla menetelmän käyttöä voitaisiin kehittää omassa työssäsi tai työyhteisössä?
 - d. Millaisena varhaisen tuen ja puuttumisen työvälineenä koet menetelmän?
 - e. Miten hyvin menetelmän avulla saadaan nuoren elämään liittyvät huolen aiheet esiin ja miten kirjalliset tehtävät tukevat huolen puheeksiottoa?
 - f. Miten huolenvyöhykkeitä sekä huolen puheeksiottoa voidaan hyödyntää mielestäsi menetelmässä parhaiten nuoren ja hänen verkostonsa kanssa?

2. **Millä tavalla Omin Jaloin- menetelmän käyttö on vaikuttanut työskentelysi tavoitteellisuuteen ja dialogisuuteen?**
 - a. Millaisena Omin Jaloin- menetelmässä sinun mielestäsi näkyy dialogisuus sekä tavoitelähtöisyys?
 - b. Miten tavoitelähtöisyyttä ja dialogisuutta voisi kehittää menetelmän käytössä ja työskentelyssä huomioiden nuori ja hänen koko verkostonsa?
 - c. Miten menetelmän käyttö on vaikuttanut oman työsi tavoitteellisuuteen?
 - d. Miten tärkeäksi koet onnistuneen dialogin suhteessa työskentelyn tavoitteellisuuteen?

3. **Millaisia kokemuksia on saatu Omin Jaloin- menetelmän asiakasohjauspolusta ja moniammatillisesta yhteistyöstä?**
 - a. Miten menetelmän asiakasohjauspolku on toiminut käytännössä?
 - b. Millaisiin asioihin tulisi mielestäsi kiinnittää huomiota, että asiakaspolku olisi mahdollisimman selkeä?
 - c. Miten nuorisotyön ammatillisuus ja Omin Jaloin- menetelmä on otettu vastaan asiakasohjautumisen alkuprosessissa?
 - d. Miten moniammatillisuus on näkynyt työskentelyssä?
 - e. Miten menetelmän käyttöä voitaisiin kehittää omassa työyhteisössäsi ja moniammatillisessa yhteistyöverkostossa?
 - f. Millainen on mielestäsi toimiva verkosto menetelmän käytössä?
 - g. Millaista tukea toivoisit saavasi yhteistyötahoiltasi?

4. **Millaisia nuoren elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia menetelmän käytöllä on ollut?**
 - a. Millaisena nuorten elämänhallinta on näkynyt työskentelyssä ja millaisia elämänhallintaan liittyviä asioita on havaittu menetelmän avulla?
 - b. Miten menetelmän käyttäminen toimii mielestäsi parhaiten suojaavien ja riskitekijöiden kartoituksessa?
 - c. Milläläilla nuoren hyvinvointia suojaavat tekijät huomioidaan mielestäsi parhaiten?
 - d. Miten osalliseksi ja kuulluksi koet nuoren menetelmän käytössä ja miten sitä voitaisiin kehittää?
 - e. Millaisena nuoret kokevat oman tulevaisuutensa sekä omat mahdollisuutensa ja kokevat nuoret itse voivansa vaikuttaa asioiden kulkuun vaikeuksista huolimatta?
 - f. Milläläilla nuoren valtaistuminen on näkynyt?

- g. Mitkä asiat ovat sinun mielestäsi tärkeimpiä työskentelyn lopetuksessa nuoren, huoltajan ja yhteistyötahojen kanssa?

5. Mitä muuta haluat menetelmän käytöstä sanoa?

LIITE 2 Teemahaastattelurunko yhteistyötaho

1. **Miten Omin Jaloin- menetelmä ja yhteistyö nuorisotyön kanssa soveltuvat sinun työhösi tai työyhteisösi?**
 - a. Miten menetelmän käyttöä ja yhteistyötä voitaisiin hyödyntää sinun näkökulmastasi?
 - b. Miten koet menetelmän tehtävien sisällön työkentän ja nuorten näkökulmasta, vastaako sisältö sinun mielestäsi tämän päivän tarpeita?
 - c. Millaisena varhaisen tuen ja puuttumisen työvälineenä koet menetelmän?
 - d. Miten hyvin sinun kokemuksesi mukaan menetelmän avulla saadaan nuoren elämään liittyvät huolen aiheet esiin ja koettu huoli puheeksi?
 - e. Miten huolenvyöhykkeitä sekä huolen puheeksiottoa voidaan hyödyntää mielestäsi menetelmässä parhaiten nuoren ja hänen verkostonsa kanssa?

2. **Millä tavalla Omin Jaloin- menetelmän käyttöä ja yhteistyötä nuoren sekä toimijoiden välillä tulisi sinun mielestäsi toteuttaa, että työskentely olisi mahdollisimman dialogista ja tavoitteellista työskentelyä?**
 - a. Miten tärkeäksi koet onnistuneen dialogin suhteessa työskentelyn tavoitteellisuuteen?

3. **Millaisia kokemuksia sinulla on Omin Jaloin- menetelmän asiakasohjauksesta ja yhteistyöstä?**
 - a. Miten asiakasohjauspolku on toiminut käytännössä?
 - b. Millaisiin asioihin tulisi mielestäsi kiinnittää huomiota, että asiakaspolku olisi mahdollisimman selkeä?
 - c. Miten nuorisotyön ammatillisuus ja Omin Jaloin- menetelmä on otettu vastaan sinun työsektorillasi?

- d. Miten moniammatillisuutta ja yhteistyötä voitaisiin hyödyntää tai kehittää menetelmän käytössä?
- e. Millainen on mielestäsi toimiva verkosto menetelmän käytössä?
- f. Millaista tukea toivoisit saavasi yhteistyötahoiltasi?

4. Millaisia nuoren elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyviä asioita menetelmän avulla on saatu esiin?

- a. Miten menetelmän käyttäminen toimii mielestäsi parhaiten nuoren suojaavien ja riskitekijöiden kartoituksessa?
- b. Milläläilla nuoren hyvinvointia suojaavat tekijät huomioidaan mielestäsi parhaiten?
- c. Millaisena nuoret kokevat oman tulevaisuutensa sekä omat mahdollisuutensa ja kokevat nuoret itse voivansa vaikuttaa asioiden kulkuun vaikeuksista huolimatta?
- d. Mitkä asiat ovat sinun mielestäsi tärkeimpiä työskentelyn lopetuksessa nuoren, huoltajan ja yhteistyötahojen kanssa?

5. Mitä muuta haluat sanoa menetelmän käytöstä tai yhteistyöstä?